

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY

**KOMENTOVANÝ PŘEKLAD VYBRANÝCH
KAPITOL Z KNIHY ZVÍŘECÍ POHÁDKY
OD ANNY STAROBINĚCOVÉ**

**BEASTLY TALES BY ANNA STAROBINETS:
A COMMENTED TRANSLATION OF SELECTED
CHAPTERS**

VYPRACOVALA: Bc. Sabina Krejčířiková

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

2021

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny. V Olomouci,

Podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Jekatěrině Mikešové, Ph.D., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla. Za užitečné rady a nápady bych ráda poděkovala i svým kolegům ze semináře *Překlad uměleckého textu I*, vedeného doc. PhDr. Zdeňkou Vychodilovou, CSc.

Podpis

OBSAH

ÚVOD	6
1 PŘEKLAD UMĚLECKÉ LITERATURY	9
1.1 PŘEKLADATELSKÝ PROCES	9
1.2 SPECIFIKA PŘEKLADU UMĚLECKÉ LITERATURY	12
1.2.1 <i>Jazyková tvořivost</i>	14
1.2.2 <i>Nepřeložitelnost</i>	15
1.3 PŘEKLAD POEZIE	17
2 DĚTSKÁ LITERATURA	20
2.1 DEFINICE, KLASIFIKACE A FUNKCE DĚTSKÉ LITERATURY.....	20
2.2 SPECIFIKA DĚTSKÉ LITERATURY	23
2.2.1 <i>Ambivalentnost</i>	24
2.2.2 <i>Ilustrace</i>	25
2.3 ŽÁNRY DĚTSKÉ LITERATURY	26
2.3.1 <i>Pohádka</i>	26
3 PŘEKLAD DĚTSKÉ LITERATURY	30
3.1 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN	32
3.2 PŘEKLAD SLOVNÍCH HŘÍČEK.....	33
3.3 PŘEKLAD FRAZEOLISMŮ	35
4 ANNA STAROBINĚCOVÁ	37
5 SÉRIE ZVÍŘECÍCH DETEKTIVEK	39
5.1 ZVÍŘECÍ POHÁDKY	41
5.1.1 <i>Místo děje</i>	42
5.1.2 <i>Postavy</i>	43
5.1.3 <i>Jazyková analýza výchozích textů</i>	44
6 VLASTNÍ PŘEKLAD	51
7 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU	89
7.1 PŘEKLAD KNIŽNÍHO TITULU	89
7.2 PŘEKLAD ZOONYM.....	91

7.2.1	<i>Jména vytvořená od živočišných druhů</i>	91
7.2.2	<i>Jména vztahující se k ruským reáliím</i>	92
7.3	PŘEKLAD ANTROPONYM.....	95
7.4	PŘEKLAD TOPONYM.....	96
7.5	PŘEKLAD FRAZEOLGISMŮ	98
7.6	PŘEKLAD SLOVNÍCH HŘÍČEK.....	101
7.6.1	<i>Lexikální slovní hříčky</i>	101
7.6.2	<i>Fonetické slovní hříčky</i>	107
7.6.3	<i>Frazeologické slovní hříčky</i>	109
7.7	PŘEKLAD VERŠOVANÉ BALADY	111
	ZÁVĚR	118
	RESUMÉ	122
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	132
	ČESKÉ KNIŽNÍ ZDROJE	132
	RUSKÉ KNIŽNÍ ZDROJE	136
	ANGLICKÉ KNIŽNÍ ZDROJE.....	136
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	137
	AUDIOVIZUÁLNÍ ZDROJE	138
	SLOVNÍKY A PŘÍRUČKY	139
	ENCYKLOPEDIE	140
	SEZNAM ZKRATEK	141
	SEZNAM PŘÍLOH	142
	PŘÍLOHY	143
	ANOTACE	187
	ANNOTATION	188

ÚVOD

Každý z nás jistě s láskou vzpomíná na svou oblíbenou dětskou knihu a na její hlavní hrdiny, již se pro nás stali prvními životními vzory a bez nichž bychom si už jen těžko dokázali své dětství představit.

To, že v posledních letech kvůli bouřlivému rozvoji technologií a internetu zájem o knihy značně poklesl, je sice pravdou, ale jak dokazují výsledky posledního průzkumu Národní knihovny ČR, četba stále zaujímá především mezi dětmi mladšího školního věku první místo ve volnočasových aktivitách. Valná většina rodičů stále plně souhlasí s názorem, že knihy hrají ve vzdělávání dětí klíčovou roli a že žádná vymoženost moderní doby je nemůže plně nahradit. (NK ČR, České děti a mládež jako čtenáři, 2017)

I přesto, že je český knižní trh zaplaven knihami jak domácích, tak zahraničních autorů, došli jsme během našeho malého průzkumu k závěru, že především knihy pro děti mladšího školního věku se z ruštiny do češtiny překládají minimálně. Z tohoto důvodu jsme se v rámci naší diplomové práce rozhodli pro překlad dětské literatury. Svým překladem bychom chtěli poukázat na to, že nejen klasická, ale i současná ruská literatura může být velmi kvalitní a i pro českého dětského čtenáře přínosná a zajímavá.

Pro překlad jsme si zvolili knihu *Zvířecí pohádky* (*Зверские сказки*), jejíž autorkou je současná ruská spisovatelka Anna Starobiněcová. Nutno podotknout, že Starobiněcová není českému čtenáři zcela neznáma, neboť již dvě její knihy byly do češtiny přeloženy. Jelikož se kniha *Zvířecí pohádky* těší u ruských dětí obrovské popularity, chtěli bychom ji zprostředkovat a zpřístupnit i českým čtenářům. Dle našeho názoru je kniha svým obsahem natolik originální, že si dovolíme tvrdit, že knihu podobného charakteru na českém knižním trhu nenajdeme.

Jelikož jsme s tvorbou A. Starobiněcové obeznámeni již delší dobu a dokážeme říci, v čem spočívá specifikum její tvorby, jsme přesvědčeni, že bude tato kniha zajímavá i z hlediska překladatelského. Naším překladem bychom tak jen chtěli potvrdit, že i dětská literatura může být pro oblast translatologie velmi přínosná.

Hlavním cílem naší diplomové práce je tedy vytvořit adekvátně funkční překlad vybraných kapitol této knihy, prohloubit povědomí českých čtenářů o tvorbě jedné ze současných ruských spisovatelek a zároveň poukázat na to, že překlad dětských knih je stejně tak důležitý a náročný jako překlad knih pro dospělé.

Nyní se již dostáváme k samotné struktuře naší práce, která je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje pět kapitol, praktická část kapitoly dvě.

V první kapitole se budeme zabývat překladatelským procesem, zaměříme se na úskalí, která mohou překladatele během překladatelského procesu potkat, a vymezíme si specifika překladu umělecké literatury. Dále se budeme zabírat otázkou jazykové tvořivosti a nepřeložitelnosti.

Jelikož budeme v rámci praktické části překládat i rýmovanou baladu, budeme se v této kapitole rovněž věnovat specifickým překladu poezie jakožto zcela specifické oblasti translatologie.

Ve druhé kapitole se zaměříme již na samotnou oblast dětské literatury, kterou je vzhledem k charakteru překládané knihy rovněž důležité pochopit. Jelikož však naše práce není literárněvědeckého charakteru, budeme se snažit v této kapitole soustředit pouze na ta témata, která jsou pro naši práci stěžejní. Cílem této kapitoly bude tedy především zjistit, v čem spočívá specifikum dětské literatury, jak se knihy pro děti odlišují od knih pro dospělé, zda opravdu jsou všechny knihy pro děti určeny pouze dětskému čtenáři a jakou roli hrají v dětských knihách ilustrace.

Druhá část této kapitoly se bude již týkat žánru pohádky. Vymezíme si její základní principy a kritéria klasifikace. Poté se podrobněji zaměříme na moderní autorské pohádky a pokusíme se objasnit, v čem se liší od pohádek lidových.

Poslední část této kapitoly bude věnována už konkrétně pohádkám o zvířatech, které jsou pro naši práci klíčové. Cílem této podkapitoly bude především zjistit, na jakých principech jsou tyto pohádky postaveny, jakou roli v nich hrají zvířata a proč jsou tyto pohádky u dětí mladšího školního věku tak oblíbené.

Ve třetí kapitole se poté pokusíme propojit získané poznatky ze dvou předešlých kapitol a zaměříme se na překlad dětské literatury. Vymezíme si jeho hlavní specifika a uvedeme si, jakým způsobem by měl překladatel k těmto knihám přistupovat. Cílem této kapitoly bude také zjistit, jakou roli hraje ambivalentnost a výskyt ilustrací v překladatelském procesu. Ve druhé části této kapitoly se poté zaměříme na tři konkrétní oblasti, kterým by měl překladatel dětské literatury věnovat zvýšenou pozornost.

Čtvrtá kapitola naší práce bude věnována autorce Anně Starobiněcové. Seznámíme se krátce s jejím životem, kariérou a následně se zaměříme na její literární tvorbu, kterou lze rozdělit do dvou primárních oblastí.

Pátá a zároveň poslední kapitola teoretické části práce se bude týkat již samotné knihy *Zvířecí pohádky*. Jelikož je však námi překládaná kniha součástí knižní série, budeme se na začátku této kapitoly věnovat také tomuto tématu.

Stěžejním cílem této kapitoly však bude především poukázat na specifickou autorčinu tvorby a objasnit, v čem spočívá originalita námi překládané knihy. Dále si stanovujeme za cíl zjistit, zda tato kniha splňuje všechny požadavky, které jsou na knihy pro děti kladeny, dodržuje-li Starobiněcová principy pohádkového žánru a zda volba jazykových prostředků a celková stylizace textů odpovídá chápání dětí věkové kategorie, pro kterou je tato kniha oficiálně určena.

Do praktické části naší práce zařadíme již samotný překlad a k němu vytvořený translátologický komentář. V tomto komentáři se budeme věnovat pouze těm jevům, jež se nám budou z překladatelského hlediska zdát nejvíce zajímavé.

Naše práce bude ukončena závěrem a ruskojazyčným resumé.

1 PŘEKLAD UMĚLECKÉ LITERATURY

Jelikož je hlavním cílem naší diplomové práce vytvořit adekvátně funkční překlad z oblasti umělecké literatury, považujeme za zcela nezbytné věnovat první kapitolu právě problematice jejího překladu.

Nejprve si definujeme samotné slovo překlad a vymezíme si hlavní vstupy a výstupy překladatelského procesu. Dále se pokusíme vysvětlit, v čem je práce překladatele beletristických textů jiná než práce překladatele textů odborných, a vytyčíme si specifika a úskalí, která jsou s překladem umělecké literatury spojena. V neposlední řadě se budeme snažit vyjádřit svůj vlastní názor na témata jako jazyková tvořivost a nepřeložitelnost, jež jsou s uměleckým překladem silně spjata.

V poslední části této kapitoly se budeme věnovat překladu poezie jakožto zcela specifické a samostatné oblasti translatologie.

1.1 PŘEKLADATELSKÝ PROCES

Pro účely naší práce pokládáme za důležité nejprve si definovat samotný význam slova překlad. Překlad je vícevýznamové slovo, kterým se v translatologii rozumí jak samotný překladatelský proces (činnost), tak i jeho výsledek (text).

Jak uvádí ruský teoretik překladu N. K. Garbovskij (2007, s. 3), někteří odborníci užívají pro označení výsledného produktu překladatelské činnosti také z angličtiny převzatý výraz *translát*, aby tak nejednoznačnosti slova *překlad* předešli.

Odborných definicí překladu existuje nespočet. Téměř v každé monografii najdeme definice uznávaných teoretiků. Garbovskij ve své knize *Teorie překladu* (Теория перевода) uvádí definice významných ruských lingvistů, jazykovědců a teoretiků překladu, například A. V. Fjodorova, A. D. Švejcera, V. S. Vinogradova.

Pro potřeby naší práce bychom rádi uvedli definici českého literárního historika a teoretika překladu Jiřího Levého, jehož kniha *Umění překladu* bude pro tuto kapitolu stěžejním zdrojem informací.

„Překládání je sdělování. Přesně řečeno, překladatel dešifruje sdělení, které je obsaženo v textu původního autora a přeformulovává (zašifrovává) je do svého jazyka. Sdělení v překladovém textu obsažené pak dešifrovává čtenář překladu.“ (Levý, 2012, s. 42)

Abychom se mohli překladatelským procesem zabývat podrobněji, považujeme za nezbytné napřed si vymezit jeho hlavní činitele, vstupy a výstupy. Na začátku překládání stojí vždy vysílatel výchozího textu (v našem případě se jedná o Annu Starobiněcovou a její knihu *Zvířecí pohádky*). Tato kniha, resp. její text slouží k určitému účelu ve výchozí kultuře a je určen výchozím příjemcům (v našem případě ruskojazyčným dětem).

Aby došlo k transpozici daného díla do jiného jazyka a logicky tedy i do jiné kultury, musí přijít na řadu překladatel, jehož překladem získáme cílový text v cílové kultuře, který bude sloužit k určitému účelu a bude určen cílovým příjemcům (v našem případě česky mluvícím dětem). (Nord, 2014, s. 15–18)

Jak píše český rusista a teoretik překladu D. Žváček (1995, s. 8, 23), překládání je činnost značně komplikovaná, neboť se nejedná o pouhé mechanické nahrazení znaků výchozího jazyka (VJ) znaky cílového jazyka (CJ). Jde o soubor procesů odehrávajících se v mysli překladatele, vedoucích k porozumění textu, a v neposlední řadě se jedná o těžko definovatelné procesy, jež se odehrávají mezi pochopením předlohy a konečnou formulací překladu.

Překladatelský proces lze tedy stejně jako jiné procesy rozdělit do několika fází, jež jsou mezi sebou úzce propojeny a mají jedna na druhou značný vliv.

Jiří Levý ve své monografii (2012, s. 50) vymezil a pojmenoval tři základní fáze:

- 1. pochopení předlohy**
- 2. interpretace předlohy**
- 3. přestylizování.**

V **první fázi** překladatelského procesu musí překladatel výchozímu textu především porozumět. Překladatelka Olga Krijtová (1996, s. 15) ve své knize velmi výstižně poznamenává: „Ze tří požadavků na překlad, což je pochopení předlohy, interpretace předlohy a stylizace předlohy, nejhrubší a školskou chybou je nepochopení textu.“

Pro tuto fázi je také nesmírně důležité, aby překladatel podrobil výchozí text (VT) všestranné analýze, na jejímž základě pak bude schopen rozlišit invariant VT a porozumět všem skutečnostem, jež jsou v něm v jazyce originálu zakódovány.

Pokud totiž překladatel již při první fázi procesu výchozímu textu neporozumí, nemůže dosáhnout adekvátně funkčního překladu.

Ve **druhé fázi** pak dochází k samotné rekonstrukci obsahu VT. Překladatel si musí jasně stanovit své interpretační stanovisko, tzn. musí vědět, co chce svým překladem cílovým recipientům sdělit. Během formulace cílového textu pak musí být zcela objektivní ke všem skutečnostem, jež jsou v předloze vyobrazeny.

Jak uvádí český teoretik překladu Karel Horálek (1963, s. 161–164), překladatel musí vycházet z věcných významů, a nikoliv z pocitů, které v něm předloha vzbuzuje. Jedině tak docílí správné interpretace.

Laicky řečeno, pokud některá z postav knihy svým chováním či vzhledem připomene překladateli někoho z jeho blízkého okolí, nemůže se překladatel nechat těmito subjektivními pocity ovlivnit.

V **poslední fázi** se od překladatele vyžaduje umělecky hodnotné přestylizování předlohy, na které má však vliv mnoho faktorů, přičemž tím nejmivnějším je sám jazyk.

Jak uvádí Levý (2012, s. 69), jazyk předlohy má podíl nejen na utváření originálu, ale zasahuje i do překladu.

Je zkrátka důležité si uvědomit, že VJ a CJ nejsou jazyky srovnatelné a že každý z nich má přirozeně jiné vyjadřovací možnosti. Z toho důvodu není zcela možné, aby překladatel provedl pouhý mechanický překlad, neboť významy či estetické hodnoty slov se v jazycích zpravidla nekryjí. Překladatel si tak musí být vědom sémantických a stylistických rozdílů mezi oběma jazyky.

K problematice interference se vyjadřuje ve své monografii také Garbovskij (2007, s. 317), který zdůrazňuje, že překladatel musí brát v potaz především to, že jazyky sice mnohdy využívají stejných či obdobných jazykových prostředků, avšak často v různé míře a v různých situacích. Obvykle také existuje jiný uzuální způsob vyjádření, kdy jednotlivé jazykové prostředky mají ve VJ a CJ odlišné funkční zatížení.

Budeme-li konkrétnější a zaměříme se přímo na ruštinu a češtinu, je zapotřebí si uvědomit, že ruština je mnohem více expresivnější jazyk než čeština. Jako příklad můžeme uvést užívání deminutiv, jež ruština užívá v daleko větší míře než čeština. Proto je při překladu textů z ruštiny do češtiny důležité, aby překladatel využil svého jazykového citění a na jeho základě dokázal určit, zda je skutečně zapotřebí všechny zdrobněliny z VT do CT přenést.

Jako další problém bychom chtěli zmínit také přejímání vazeb či výrazů, jež nejsou CJ zcela vlastní a které podle Kufnerové (1994, s. 50) vedou k tzv. relativním změnám. Tyto změny mohou například způsobit oživení vazeb, jež jsou pro cílový jazyk archaické či pomalu ustupují. Typickým příkladem je přejímání přechodníků, které v češtině nabyly výrazné archaizující příznakovosti.

Vliv jazyka originálu se může týkat také lexikálních jednotek, slovosledu a zcela běžnou je interference na úrovni slovních hříček a frazeologismů. Mnohdy se stává, že překladatel nedokáže slovní hříčku či frazeologismus rozpoznat a přeloží tato ustálená slovní spojení po jednotlivých komponentech, čímž se přirozeně jejich význam v CT zcela vytratí. Podrobněji se překladem frazeologismů budeme zabývat ve třetí kapitole této práce.

Aby tedy překladatel docílil funkčně adekvátního překladu, musí mít všechny výše uvedené faktory na paměti.

1.2 SPECIFIKA PŘEKladU UMĚLECKÉ LITERATURY

Pod uměleckým překladem rozumíme překlad textů, jež mají určitou estetickou hodnotu. Jinými slovy řečeno, jedná se o překódování estetické informace obsažené v textu originálu, kterou dešifruje cílový čtenář. Zatímco u překladu odborných textů je kladen důraz především na obsah a jazykové prostředky plní pouze funkci komunikativní, při uměleckém překladu se jazyk podřizuje určitému uměleckému záměru. (Žváček, 1995, s. 14)

Kromě přenosu této estetické hodnoty je také zapotřebí, aby došlo během překladatelského procesu rovněž k přenosu autorových myšlenek a pocitů. Proto je nesmírně důležité, aby se překladatel dokázal s textem předlohy sžít, byl dostatečně schopen proniknout do jeho hloubky i smyslu a byl mnohem více emocionálně zainteresován než u překladu textů jednoznačně strukturovaných.

Z těchto důvodů je pro umělecký překlad charakteristická určitá volnost. Aby tedy překladatel dosáhl požadovaného uměleckého účinku, má podle Žváčka (1998, s. 15) právo zasáhnout jak do syntaktické, tak i lexikální výstavby věty, pokud se mu tak podaří vystihnout autorův styl.

Jak píše český jazykovědec Vilém Mathesisus (1913, s. 808): „Podstatou uměleckého překladu je úsilí o vyvolání uměleckého účinku třeba i jinými literárními prostředky. Rovnost uměleckého účinku je důležitější než rovnost uměleckých (tedy jazykových) prostředků.“

Na základě charakteru výchozího textu rozlišujeme tři typy uměleckého překladu:

- 1. překlad prózy**
- 2. překlad poezie**
- 3. překlad dramatu**

V rámci naší práce se však budeme zabývat pouze prvními dvěma, a to překladem prózy a překladem poezie.

Jak jsme si již výše několikrát uvedli, umělecké texty obsahují významnou estetickou složku a také výrazně osobitý autorský styl. Překladatel textů umělecké literatury tedy nepřevádí do cílového jazyka pouze obsah, ale musí být schopen s pomocí překladatelských metod a postupů přenést do svého překladu také autorovy myšlenky, jeho vypravěčský styl, dokázat zachytit atmosféru daného díla a zároveň musí cílový text působit na recipientovu fantazii a emoce stejným způsobem jako text výchozí.

Zde bychom se opět odkázali na slova Jiřího Levého (2012, s. 79–81), který poznamenává: „Překlad jako dílo je umělecká reprodukce, překlad jako proces je původní tvoření a překlad jako umělecký druh je pomezí případ na rozhraní mezi uměním reprodukčním a původně tvůrčím (...) Reprodukce výchozího textu je mnohdy tím přesnější, čím více je překladatel během hledání patřičného ekvivalentu tvořivější. Je schopen samostatně rekonstruovat autorův tvůrčí postup v originále, tj. vytvořit z jazykového materiálu CJ samostatné řešení, jelikož pouhý otrocký netvůrčí překlad je prohřeškem proti reprodukčnímu cíli, jelikož nereprodukuje autorovy myšlenky.“

1.2.1 Jazyková tvořivost

Jak ze slov Jiřího Levého vyplývá, s překladem uměleckých textů je silně spjata téma jazykové tvořivosti.

Na základě naší překladatelské praxe můžeme konstatovat, že pro vytvoření adekvátně funkčního překladu opravdu mnohdy nestačí pouze teoretické znalosti, odborná kompetence a dobrá znalost obou jazyků. Často je také nesmírně důležité, aby překladatel dokázal být během překládání tvůrčí a jazykově invenční. Pokud bychom však měli být konkrétní a zaměřit se na téma jazykové tvořivosti při překladu z ruštiny do češtiny, je podle nás důležité si uvědomit, že ruština má mnohem větší tendenci k jazykové hře než čeština, a proto by měl být překladatel schopen odhadnout, co bude pro češtinu přijatelné, a co naopak už bude za hranicí únosnosti.

Právě z tohoto důvodu zcela souhlasíme s názorem českého teoretika a básníka Zbyňka Fišera (2009, s. 20), který zdůrazňuje, že překladatel musí vědět, kdy může a kdy naopak nesmí dát své tvořivosti prostor. Pokud je totiž například nucen změnit sémantickou informaci za účelem estetického působení textu či považuje za nutné do textu něco přidat nebo naopak z něj něco odebrat, činí tak s plnou odpovědností za svůj překlad.

Nejčastěji překladatel uplatňuje svou kreativitu ve chvíli, kdy se v textu předlohy objeví výrazy, pro jejichž vyjádření zkrátka v CJ neexistují vhodné jazykové prostředky. Budeme-li opět vycházet z našich dosavadních zkušeností, jazyková tvořivost se velmi často týká překladu slovních hříček či frazeologismů, které nemají v cílovém jazyce patřičný ekvivalent.

Pro další účely naší práce bychom se rádi zaměřili na jednu z nejdůležitějších jazykově tvořivých operací, kterou je tzv. deformace normy. Nehledě na to, že se tato výrazně tvořivá operace vyskytuje ve všech jazykových plátech, my se v naší práci zaměříme pouze na deformaci lexikální, s níž souvisí výskyt tzv. okazionalizmů.

Okazionalizmy jsou novotvary, které se vzhledem ke své podstatě nemohou stát součástí lexikálního systému a jež plní v textech především funkci sémantickou a estetickou. Tato pojmenování vznikají různými způsoby, jako jsou například univerbizace, spřažení slov, úprava fungujícího slova, zkracování atd. (Kufnerová, 1994, s. 111–112)

Jak uvádí Kufnerová (1994, s. 111–112), dle jejich vzniku pak rozlišujeme několik typů. Z hlediska slovotvorného lze například rozlišit kalky neologismů východiskového jazyka či neologismy, jež využívají nejrůznější logické a sémantické paralely a protiklady. Stejně tak můžeme mluvit o neologismech frazeologických, jež vznikají jak formálními, tak i obsahovými úpravami, a jejich převod do CJ bývá stejně jako u lexikálních neologismů inspirován deformačními postupy předlohy.

Z překladatelského hlediska mluvíme tedy o tom, že pokud se ve VT určitý typ okazionalizmů objeví, musí překladatel především zjistit, jaký má tento novotvar v textu význam, jaká je jeho funkce (zvukomalebná, terminologická atd.) a jaké je jeho postavení (dominantní, vedlejší). Následně by měl být překladatel schopen rozpoznat, jakým slovotvorným způsobem byl daný neologismus utvořen a o jaký slovní druh se jedná.

Na základě těchto informací bude pak schopen určit, jaký slovotvorný postup bude pro jeho přenos do CT nejvhodnější zvolit. (Fišer, 2000)

Kufnerová ve své publikaci zmiňuje ještě jednu velmi specifickou tvořivou transformaci, kterou je tzv. substituce neboli jinak řečeno náhrada domácích analogií. Tuto tvůrčí operaci uplatňuje překladatel nejčastěji ve chvíli, kdy se v textu předlohy objeví výrazy, které jsou závislé na kulturním kontextu. Jedná se tedy především o vlastní jména, místní názvy, názvy reálií, frazeologismy, ale také o rytmus a rým, které jsou pro danou zemi, národ, kulturu a jazyk charakteristické. (Kufnerová, 1994, s. 112–113)

Závěrem bychom chtěli dodat, že je zapotřebí si uvědomit, že jednotlivé jazykově tvořivé operace se během překladatelského procesu vzájemně prolínají, doplňují, a míra tvořivosti je tak vždy zcela individuální.

1.2.2 Nepřeložitelnost

S jazykovou tvořivostí je velmi úzce spjata otázka nepřeložitelnosti, která po mnoho let rozdělovala teoretiky překladu na dva tábory. Jedni teoretikové tvrdili, že přeložit je možné všechno, druzí byli zastánci toho názoru, že každý umělecký text překladem něco ztrácí. (Kufnerová, 1994, s. 158)

Musíme však již na začátku poznamenat, že i dnes je nepřeložitelnost velmi diskutabilním tématem a neexistuje jednoznačný názor, na kterém by se všichni teoretikové překladu a sami překladatelé shodovali.

Avšak výše uvedené názory jsou podle nás velmi zjednodušující a je důležité si uvědomit, že je potřeba přistupovat ke každému případu individuálně.

Jak píše ve své studii český překladatel a autor knížek pro děti Radek Malý (2014, s. 128), k velkému obratu ve vnímání problematiky přeložitelnosti došlo ve chvíli, kdy do translologie vstoupily poznatky z lingvistiky. Lingvisté vycházejí z myšlenky univerzálnosti všech přirozených jazyků, která předpokládá, že všechny obsahové jevy mohou být vyjádřeny i takovými jazykovými prostředky, které nemusí mít stejný význam. Důležité však je, aby fungovaly ve stejné situaci.

Zlata Kufnerová (1994, s. 158) ve své studii k otázce (ne)přeložitelnosti poznamenává: „Problém přeložitelnosti, jak známo, nesouvisí s rozdíly systémů východiskového jazyka a češtiny přímo, nýbrž s konkrétní aplikací těchto rozdílů. Jde o to, zda lze, či nelze zachovat jedinečnost formy a obsahu původního díla při nutné výměně jazykového materiálu.“

V současné teorii překladu se nejčastěji vydělují dva typy nepřeložitelnosti, a to nepřeložitelnost jazyková (lingvistická) a nepřeložitelnost kulturní. Nepřeložitelnost jazyková přirozeně souvisí s odlišností jazykového systému VJ a CJ. Často je tato nepřeložitelnost spojena s odlišným gramatickým rodem, s mnohovýznamovostí slov, s výskytem paronym či slovních hříček.

O kulturní nepřeložitelnosti mluvíme tehdy, pokud v cílové kultuře zkrátka neexistuje předmět či jev, který je charakteristický pro kulturu, ve které dílo vzniklo. Zde hovoříme například o vlastních jménech, frazeologismech, názvech etnografických, geografických či sociálně-politických reálií. (Catford in Gerasimova, 2010, s. 6)

Dle našeho názoru je mnohdy nemožné, aby překladatel dokázal především kulturně specifické prvky, jež vyvolávají u výchozích čtenářů konkrétní představy a plní tak ve výchozí kultuře konkrétní funkci, zachovat tak, aby v cílovém textu fungovaly stejně. Naše dosavadní zkušenosti nám nedávají jinou možnost než přiklonit se k názoru, že ne všechno je zcela přeložitelné a že během překládání k určitým ztrátám bohužel dochází.

1.3 PŘEKLAD POEZIE

Překlad poezie je specifický typ uměleckého překladu, jenž představuje pro řadu překladatelů velkou výzvu. Jak uvádí Kufnerová (1994, s. 135), rozdíl mezi překladem poezie a prózy je především v tom, že překladatel při překladu básnických textů musí v mnohem větší míře sledovat vztah formy a obsahu než u překladu textů prozaických.

„Je třeba zvažovat každý obsahový i formální prvek textu, neustále se ptát, proč je tomu právě tak, a ne jinak, co je na konkrétním obrazu či výrazu zvláštního, individuálního, nepostradatelného, a co v dané situaci, je-li to nutné, z obsahu či formy v zájmu důležitějších složek básně obětovat.“ (Kufnerová, 1994, s. 135).

Jak je známo, základem každého básnického textu je verš. Je důležité si však uvědomit, že verše jsou úzce spjaty s vlastnostmi daného jazyka, a proto není zcela možné, aby se jejich podoba v překladu úplně zachovala. Jazyk verše má v každém jazyce řadu zvláštností, jež můžeme pozorovat jak v rovině lexikální, tak i v rovině syntaktické. Ve verši se objevují převážně kratší slova, slova s konkrétními významy a je pro ně charakteristická metaforická nasycenost. Z roviny syntaktické bychom pak mohli uvést například slovoslednou inverzi, časté užití bezespoječných vazeb, výskyt přechodníků či participií.

Výrazným společným rysem českého a ruského verše je to, že u obou převládá tzv. sylabotónický veršovaný systém, který J. Levý (2012, s. 250) definuje následovně:

„Sylabotónický verš je založen na dvou organizačních faktorech: na počtu slabik a na přízvukování. Jinak řečeno, na výstavbě rytmu se podílí: počet přízvuků ve verši, počet slabik ve verši, umístění nepřízvučných slabik mezi přízvučnými. Podle pořadí, v jakém za sebou následují přízvučné a nepřízvučné slabiky, se rozlišují nejdůležitější typy veršovaných stop: trochej, jamb, daktyl atd.“

Aplikujeme-li výše uvedenou definici na ruský a český verš, můžeme konstatovat, že rozdíl mezi ruským a českým sylabotónickým veršem spočívá především v tom, že ruština má oproti češtině přízvuk volný a pohyblivý, a délka samohlásek je tedy jen průvodní složkou přízvuku. Druhým odlišujícím prvkem je pak průměrná délka ruských a českých slov. Průměrná délka slova v ruštině je 3,00 slabiky, v češtině pak 2,4 slabiky. (Levý, 2012, s. 210)

Mohlo by se tedy zdát, že překlad z příbuzných veršovaných systému by neměl představovat velký problém, avšak ve skutečnosti právě při překladu z jednoho sylabotónického verše do druhého dochází k estetickému zkreslení, což je dáno tím, že v rytmickém řádu jednotlivých veršů jsou patrné rozdíly. (Levý, 2012, s. 232)

Zcela specifický je překlad veršů rýmovaných. Při překladu rýmovaných veršů bývá nejčastějším problémem najít v CJ takovou rýmovou dvojici, která by stejně zněla a svým významem by odpovídala rýmové dvojici originálu. V mnoha případech není v silách překladatele patřičný ekvivalent ke dvojici najít, neboť mnohdy taková dvojice v CJ jednoduše neexistuje nebo překladatel neoplývá dostatečnou rýmovou představivostí.

V takových případech má pak překladatel, dle Levého (2012, s. 206), právo ve svém překladu pozměnit významové uspořádání veršů, aby dosáhl požadovaného rýmového účinku, avšak musí dbát na to, aby jejich celkový význam zůstal zachován.

Překladatelé poezie si tedy na začátku každého překladatelského procesu pokládají jednu a tutéž základní otázku: Jak co nejuvěrněji zachovat obsahovou, formální a zvukovou stránku předlohy a jakým způsobem zároveň zprostředkovat její účinek, který mnohdy nemusí s jejím obsahem souviset? (Malý, 2014, s. 10)

Je důležité si uvědomit, že pokud dá překladatel přednost formě před obsahem, může v jeho překladu dojít k ochuzení či ke zkreslení skutečnosti, jež je v předloze vyobrazena. Na druhé straně, pokud překladatel upřednostní obsah před formou, text bude přeložen volně, což ve výsledku povede ke ztrátě jeho rytmických kvalit.

Radek Malý (2014, s. 14), konstatuje, že překladatel není povinen zachovat ve svém překladu všechny formální prvky, ale musí dokázat zachovat ty, které v předloze plní určitou sémantickou funkci.

Překladatel se často dostává do situace, kdy není možné vyjádřit v překladu tutéž myšlenku stejným počtem slabik, jakým je vyjádřena v předloze. My jsme si již uvedli, že průměrná délka slov je v ruštině a čeština odlišná, a tato odlišnost je dána tzv. sémantickou hustotou jazyků. Budeme-li konkrétní a zaměříme se na sémantickou hustotu ruštiny a češtiny, můžeme konstatovat, že ruština má významovou hustotu menší než čeština. Z toho vyplývá, že český překlad má mnohdy tendenci být kratší než ruský originál. (Kufnerová, 1985, s. 237–242)

Jiří Levý (2012, s. 211–212) uvádí ve své monografii několik způsobů, jakými se překladatelé s onou odlišnou sémantickou hustotou nejčastěji vyrovnávají. Při výběru vhodného slova překladatelé volí ze synonymické řady slovo nejkratší, dále kondenzují několik významů do jednoho či dokonce některé dílčí významy z předlohy zcela vynechávají. Běžné je rozšíření rozměru o jednu či dvě slabiky a u strofické poezie může překladatel dokonce rozšířit počet veršů, pokud cítí potřebu zachovat její celkový obsah.

Na to, jakým způsobem se nám v našem překladu podařilo s rozdílnou sémantickou hustotou ruštiny a češtiny vypořádat, se zaměříme v praktické části naší práce.

2 DĚTSKÁ LITERATURA

Jelikož je námi překládaná kniha primárně určena dětským recipientům, budeme se ve druhé kapitole naší práce věnovat tématu dětské literatury. Zaměříme se především na její specifika, vysvětlíme si pojem ambivalentnost a pokusíme se zjistit, jakou roli hrají v dětských knihách ilustrace. Abychom tak však mohli učinit, je nezbytné si dětskou literaturu napřed definovat a uvést si její kritéria klasifikace a základní funkce.

Ve druhé části se dále zaměříme na žánrovou skladbu dětské literatury a podrobněji se budeme věnovat žánru pohádky, který je pro naši práci klíčový. Cílem této kapitoly tak bude vytvořit si „databázi“ informací, které nám posléze poslouží pro podrobnější analýzu námi překládané knihy.

2.1 DEFINICE, KLASIFIKACE A FUNKCE DĚTSKÉ LITERATURY

Dětská literatura, též nazývaná jako literatura pro děti, případně literatura pro děti a mládež, je oblast umělecké literární tvorby, která je určena věkově minoritnímu okruhu čtenářů, a to dětí a mládeže zpravidla od 3 do 15 let. (Toman, 1992, s. 47)

Základní klasifikace dětské literatury vychází z hlediska textu a jeho zaměření na cílovou skupinu. Dle této klasifikace rozlišujeme dva základní systémy:

- 1) **intencionální literatura** – knihy určené pro dětského čtenáře ve věku od 3 do 15 let
- 2) **neintencionální literatura** – knihy určené původně pro dětského čtenáře, které se postupem času staly součástí i literatury pro dospělé.

Zaměříme-li se na literaturu intencionální, jež je pro naši práci primární, její podrobnější dělení poté vychází z věku dětského recipienta. Autor se většinou zaměřuje na čtenáře určité věkové kategorie a používá takové umělecké metody, které dětem umožní knize porozumět. Mluvíme tedy o tzv. ontogenetickém dělení, jež vychází z vývojového a psychologického stádia dítěte. Jak však poznamenává spisovatelka Jaroslava Lukavská (2018, s. 16–17), je důležité si uvědomit, že čtenářská vyspělost dětí je u každého z nich individuální a mnohdy se nemusí ani s reálným věkem dítěte shodovat.

Na základě této klasifikace se nejčastěji vydělují tři základní skupiny dětských čtenářů:

1. **Čtenář předškolního věku** – od 3 do 6 let
2. **Čtenář mladšího školního věku** – od 6 do 11 let
3. **Čtenář středního školního věku** – od 11 do 15 let

Jaroslav Toman (1992, s. 52) uvádí, že zpravidla od šestého roku života se pozornost dětského čtenáře přesouvá od umělecké formy díla k jeho ideovému obsahu. Čtenář tak nesoustřeďuje svou pozornost na složky obrazné, nýbrž na složky explicitní. Dokáže již porozumět snadno srozumitelným tématům, ději a postavám.

Právě z tohoto důvodu nejvíce uspokojují dětské potřeby a zájmy žánry prozaické jako: pohádka, legenda, dobrodružná povídka. Je to dáno především tím, že recipient v nich nachází prožitek, ponaučení i vzory modelových situací, podle nichž si utváří své vlastní životní postoje a začíná se díky nim orientovat v mezilidských vztazích. (Toman, 1992, s.52)

Jelikož by Tomanovy poznatky nemusely vzhledem k roku opublikování jeho knihy působit příliš aktuálně, rádi bychom proto opět poukázali na výsledky posledního průzkumu Národní knihovny ČR (2018), ze kterých jasně vyplývá, že i dnešní děti mladšího školního věku preferují ze všeho nejvíce pohádky a pověsti (74 %), knihy o přírodě a o zvířatech (54 %), avšak dobrodružnou povídku vystřídal komiksy.

Knihy pro děti plní vůči svému recipientovi řadu funkcí, které se však od těch pro dospělé liší především svou vzájemnou vahou a obsahem.

Literární vědci se shodují na třech základních: **estetické, poznávací a výchovné.**

1. funkce estetická

Estetická funkce je primární funkcí dětské literatury a je spojena především s emocemi, které čtení u čtenářů vyvolává. Prostřednictvím této funkce dochází k působení na adresátovu emocionální a psychickou složku. Estetická funkce ovlivňuje čtenářovo cítění, rozvoj představivosti a fantazie a také v něm vyvolává prožitek z četby. (Novotný, 2004, s. 32)

Dle našeho názoru je především důležité si uvědomit, že děti dokážou prožívat stejně silně jako dospělý. Dokážou se ponořit do světa pohádek a dobrodružství, dokážou velmi citlivě vnímat rytmus a navíc velmi dobře rozumějí humoru a vtipům. Těchto skutečností by si měli být autor a překladatel dostatečně vědomi, aby při tvorbě svého textu dětské recipienty příliš nepodceňovali.

2. Funkce poznávací (informativní)

Základním úkolem funkce poznávací je rozšiřování obzoru dětského čtenáře. Každé literární dílo určené jak dospělému čtenáři, tak dítěti je naplněno množstvím mimoliterárních skutečností, reálií a věcných informací. Prostřednictvím oblíbené pohádky se tak dítě postupně seznamuje s reálným světem a s jeho základními zákonitostmi a pravidly. Nesmírně důležité však je, aby byly tyto poznatky podány dítěti přístupnou a srozumitelnou formou s ohledem na jeho věk a chápání. (Johánková, 2001, s. 36)

Myslíme si, že funkce poznávací hraje důležitou roli i ve vztahu k mateřskému jazyku, neboť spisovatelé si často pohrávají s mnohovýznamovostí slov a s jejich sémantickými či lexikálními možnostmi, což dává dítěti prostor více do hloubky poznat svou mateřštinu.

3. Funkce výchovná (didaktická, formativní)

Funkce výchovná je spjata především s poznáváním života a s jeho celkovým hodnocením. Autor může prostřednictvím své knihy vědomě či nevědomě ovlivnit myšlení, city a povahu dětského čtenáře. Díky této funkci si dětský recipient začíná osvojovat základní návyky, poznává, co je správné, a co je naopak již za hranicí jeho chování.

Někteří literární vědci doplňují k těmto třem základním funkcím ještě funkci **zábavnou**.

Dle našeho názoru je tato funkce stejně důležitá jako všechny výše uvedené, neboť děti mladšího školního věku si zpravidla nevytváří kladný vztah ke knihám díky jejich poučkám či nové slovní zásobě, ale na základě toho, že je kniha baví. Vzhledem k tomu, že i dospělí čtou často za účelem potěšení, měly by děti dostat tutéž příležitost.

Pokud čte dítě pod tlakem či v případě předčítání poslouchá knihu, která pro něj není ničím poutavá, vybuduje si postupem času ke knihám averzi a bude hledat jiný způsob zábavy, což v dnešní době internetu a jiných vymožeností není nic složitého.

Je zkrátka důležité si uvědomit, že především děti mladšího školního věku ještě nejsou zcela schopny udržet svou pozornost k něčemu, co pro ně není zábavné a zajímavé.

2.2 SPECIFIKA DĚTSKÉ LITERATURY

Dětská literatura je mnoha odborníky považována za složitější typ kreativity. Spisovatel nese ve vztahu ke čtenáři odpovědnost a měl by vědět, co dítě zajímá a co je pro ně atraktivní, aby dokázal zvolit vhodné téma, které by odpovídalo a vyhovovalo čtenářovým požadavkům. Zároveň však musí mít na paměti, že to, co píše, bude mít vliv na formování čtenářovy osobnosti, na jeho životní zájmy i morální ideály.

Často se v běžném životě setkáváme s názorem, že jelikož jsou cílovými recipienty těchto knih děti, nemusí být umělecká úroveň knih vysoká.

S tímto – byť laickým – názorem si však dovolíme zcela nesouhlasit. I když je mentální i jazyková vyspělost dětí na zcela jiné úrovni než u dospělých, neznamená to, že by knihy pro ně určené měly být o něco ochuzeny. Kvalitní dětská literatura by podle nás měla splňovat stejné požadavky jako literatura pro dospělé, ale samozřejmě musí zohledňovat dětský pohled na svět.

Jak uvádí ve své publikaci anglická překladatelka Ritta Ottinen (1993, s. 43), dobrý spisovatel by měl být schopen dívat se na svět očima dítěte a dokázat se oprostit od pragmatického světa dospělých.

Je také důležité, aby byly knihy dětským recipientům přizpůsobeny i z hlediska jazykového. Texty by měly být psány jednoduchým jazykem, spisovatel by se měl vyhnout složitějším syntaktickým konstrukcím, volit vhodné a přístupné lexikum a celkově svůj styl psaní dětskému recipientovi přizpůsobit tak, aby použité jazykové prostředky vycházely ze skutečné dětské řeči a byly tak pro dítě přirozené a snadno pochopitelné. (Obidovna, 2019, s. 207–208)

2.2.1 Ambivalentnost

Jedním ze specifických rysů dětské literatury je tzv. **ambivalentnost**. Než si však řekneme, v čem tkví její podstata a proč je specifická zejména pro dětskou literaturu, pokusme se zodpovědět si pár následujících otázek.

„Kdo knihy pro děti píše?“

„Kdo knihy pro děti překládá?“

„Kdo dětem knihy kupuje a následně čte?“

Dovolíme se tvrdit, že odpověď na tyto otázky je vcelku jednoznačná. Jsou to dospělí, kteří v dětské literatuře zastávají mnoho rolí. Zaměříme-li se na roli autora a překladatele, jsou to právě oni, kdo v knize stanovuje hranice dětského světa. Autor vytváří příběh, rozhoduje o charakteru postav a jejich vzájemných vztazích či rozhoduje o prostředí, ve kterém se bude děj knihy odehrávat. Překladatel následně všechny tyto stanovené hranice musí co nejvěrněji ve svém překladu zachovat.

Je však důležité poznamenat, že i když se autor snaží co nejvíce dětskému světu přiblížit, není zcela schopen přijmout dětskou perspektivu za svou, a právě onen rozdíl mezi vnímáním dospělého a dětského čtenáře je vyjádřen v dualitě autorova způsobu adresování. (Danielová, 2010, s. 12)

Mluvíme tedy o tom, že i když je většina děl spadajících do dětské literatury určena primárně dětem a svou jazykovou kompozicí jsou tomu také přizpůsobena, existuje v nich přesto mnoho odchylek a rovin odkazujících na jiné skutečnosti, které není dětský recipient schopen zachytit a rozpoznat. (Lukavská, 2018, s. 162–163)

Autor se tak mnohdy cíleně obrací k dospělému čtenáři, a právě díky aluzím, intertextovým odkazům, ironickým narážkám, sarkasmu a dalším mimoliterárním jevům se text knihy stává atraktivním také pro dospělé, což je nesmírně důležité zejména v těch situacích, kdy dítě nemá možnost ovlivnit, která kniha mu bude předčítána, a je tak plně odkázáno na výběr svých rodičů.

Právě proto je dle našeho názoru zapotřebí, aby byly knihy poutavé i pro dospělé, neboť právě oni zastávají v dětské literatuře zásadní roli.

Doktorka a pedagožka Masarykovy univerzity Milena Šubrtová (2004, s. 145) v souvislosti s tímto tématem zavádí pojem filozofizace pro děti a mládež a konstatuje: „Hranice mezi literaturou pro děti a pro dospělé se stává propustnější a do literatury pro děti a mládež pronikají závazná témata i moderní a sofistikovanější narační styly.“

2.2.2 Ilustrace

Každý na svou oblíbenou dětskou knihu dozajisté nezapomene také díky barevným a poutavým ilustracím. S ilustracemi se samozřejmě setkáváme i v knihách pro dospělé, avšak dovolíme si tvrdit, že v knihách pro děti zastávají důležitější roli.

Knižní ilustrace, které by měly být v určité symbióze s textovou rovinou knihy, jsou vnímány především jako prvky sloužící k doladění příběhu. (Navrátilová, 2018, s. 14)

Zaměříme-li se však na děti, které nejsou ještě zcela schopny samostatně číst, pak pro ně ilustrace představují velmi důležitý zdroj informací. Ilustrace napomáhají dítěti příběh si lépe představit, seznamují je se světem, který ho obklopuje, zaměřují se na jednotlivé detaily příběhu a živé či neživé objekty přírody dostávají díky nim nový rozměr.

Jak poznamenává slavný ilustrátor dětských knih Petr Horáček (2008, s. 11), ilustrace rovněž napomáhají dětskému recipientovi rozvinout jeho fantazii a podílí se na vytváření jeho uměleckého a estetického vkusu.

Dle našeho názoru je důležité rovněž si uvědomit, že ilustrace mají také značný vliv na prodejnost knihy, a tedy na její celkové postavení na knižním trhu. Za důkaz můžeme považovat výsledky již několikrát zmiňovaného průzkumu, během kterého velké procento dětských respondentů uvedlo, že si knihu nejčastěji vybírají právě na základě obrázků na titulní straně či uvnitř knihy.

„Já si zkrátka vezmu knížku, když tam je vepředu nějaký rozkošnej nebo hezkej obrázek, tak ji vezmu, ani nevím, co tam je vevnitř.“

(dívka 6-8 let, průzkum NK ČR, 2018)

2.3 ŽÁNRY DĚTSKÉ LITERATURY

„Žánry dětské literatury chápeme jako soubory specifických strukturních znaků, uměleckých postupů a prostředků korespondujících s určitým typem dětského čtenářského pojmání a osvojování skutečnosti, a tudíž v sobě obsahujících možnost na dítě působit a ovlivňovat je.“ (Toman, 1992, s. 53)

Každému vývojovému stádiu dětského recipienta odpovídá specifická žánrová skladba. Budeme-li vycházet z ontologické klasifikace, již jsme si na začátku této kapitoly uvedli, pak mluvíme o třech základních okruzích.

1. **Žánry pro děti předškolního věku** (leporela, říkanky, písničky)
2. **Žánry pro děti mladšího školního věku** (pohádky, pověsti, příběhy o přírodě a zvířatech, rýmy)
2. **Žánry pro děti staršího školního věku** (detektivní próza, próza vědeckofantastická)

Popsat si do detailu všechny tři kategorie a žánry do nich spadající není cílem naší práce, proto bychom se v následující části rádi zaměřili pouze na žánr pohádky, který je pro naši práci klíčový.

2.3.1 Pohádka

Žánr pohádky zaujímá v dětské literatuře dominantní postavení. Patří mezi žánry nejfrekventovanější, typologicky nejrozmanitější a pro děti mladšího školního věku je, jak jsme se již několikrát přesvědčili, žánrem čtenářsky nejděčnějším, neboť svými předpoklady nejlépe odpovídá jejich mentalitě, potřebám a zájmům. (Toman, 1992, s. 64)

Jak píše ve své studii ruský germanista Vladimír Propp (1999, s. 306), všechny pohádky jsou strukturovány zvláštními zákonitostmi vyprávění a jsou založeny na záměrném výmyslu. Čtenář či posluchač nevěří, že se příběh skutečně stal nebo by se v reálném světě stát mohl. Tímto se pohádky odlišují od jiných žánrů dětské lidové prózy jako je pověst, legenda či ruská bylina, neboť ty jsou založeny na snaze podat zprávu o realitě. Lidé zjednodušeně řečeno věří ve skutečnost toho, o čem se v nich vypráví.

Podle českého pedagoga a psychologa Michala Černouška (1990, s. 7) je hlavním cílem pohádky vnést dětem smysl a řád do světa, kterému nedokáží ještě zcela rozumět. Mají za úkol seznámit dětského čtenáře se všemi jeho zákonitostmi a pravidly, sdělit mu informace o mravních dimenzích reálného života a postupně mu tak otevírat bránu do světa dospělých.

Jak jsme již uvedli výše, pohádky jsou žánrem velmi rozmanitým, a proto existuje celá řada hledisek, podle kterých je možné pohádky klasifikovat. První a zároveň nejjobecnější klasifikace vychází z jejich původu a vzniku.

Z tohoto hlediska vyděluje J. Toman (1992, s. 64) tři základní typy:

1. **původní lidová pohádka**
2. **autorská pohádka podle lidových látek a motivů** (literární)
3. **moderní autorská pohádka**

Vzhledem k charakteru námi překládané knihy se dále podrobněji zaměříme pouze na poslední z výše uvedených typů, a to na moderní autorskou pohádku.

Autorské pohádky jsou pohádky, u kterých známe jejich autora a jeho osobnost a vypravěčský styl se v nich ve větší či menší míře odráží. Jsou charakteristické svou originalitou na všech jazykových úrovních. Častěji než v lidových pohádkách se v nich objevují slovní hříčky, prvky hovorovosti a je pro ně typické množství dialogů. Charakteristickým je také výskyt dějových odboček a velmi často mají tyto pohádky otevřený konec. (Toman, 1992, s. 69)

Jak uvádí literární teoretička a překladatelka M. Genčiová (1984, s. 29), moderní autorské pohádky však mnohdy vycházejí z pohádek lidových. Autor může využívat jejich klasických metod či postupů, jako je animizace či personifikace postav. Mohou se v nich objevovat kouzelné proměny a kouzelné předměty, ale zároveň jsou do nich vnášeny i jiné současné motivy a postavy.

Další klasifikace pohádek poté vychází z povahy pohádkových hrdinů a samotného děje příběhu. Jak píše V. Propp (1999, s. 15), pohádky se nejčastěji dělí na tři typy: **pohádky kouzelné, pohádky ze života a pohádky o zvířatech.**

S touto klasifikací se Propp však zcela neztotožňuje, avšak zároveň ji ani nepopírá, pouze zdůrazňuje, že tato klasifikace je vcelku nepřesná, jelikož například v kouzelných pohádkách vystupují často jako nadpřirozené bytosti právě zvířata nebo se v pohádkách o zvířatech často vyskytují prvky nadpřirozené. (PROPP, 1999, s. 15)

Mnohdy se k těmto třem výše uvedeným typům přiřazují také **pohádky legendární.** Jedná se o takové pohádky, které vysvětlují dětskému čtenáři původ nejrůznějších jevů, jsou často založeny na náboženských námětech a v přímé či nepřímé podobě v nich vystupují biblické postavy. (Toman, 1992, s. 67)

Jak uvádí český folklorista Oldřich Sirovátka (1998), pohádky tohoto charakteru jsou úzce spjaty s legendárními pověstmi, a určit proto hranici mezi tímto typem pohádky a legendou bývá často velmi obtížné.

2.3.1.1 Pohádky o zvířatech

Pohádky o zvířatech jsou z výše uvedených typů nejstarší. Mají velmi blízko k bajkám, avšak na rozdíl od nich mají většinou úplnou pohádkovou strukturu a neobsahují závěrečné ponaučení.

Přední český etnolog Jaroslav Otčenášek (2019, s. 25) tvrdí, že zejména tento typ pohádek se nejvíce přibližuje k etymologickým pověstem a legendám.

Z hlediska klasifikace lze pohádky o zvířatech rozdělit na několik podtypů.

Jedná se především o tzv. **pohádku animistickou s antropomorfizovaným zvířecím hrdinou,** který zpodobňuje vnitřní a vnější svět soudobého dítěte, a **pohádku biologickou,** která přináší ponaučení o přírodě a jejích zákonitostech. (Toman, 1992, s. 70)

Hlavními postavami pohádek o zvířatech bývají personifikovaná hospodářská, domácí či lesní zvířata a lidské bytosti se v nich vyskytují okrajově. Některé druhy zvířat se v pohádkových příbězích oproti jiným objevují frekventovaněji, což je mnohdy úzce spojeno s prostředím a kulturou, ve kterých dílo vzniklo.

Do tradice českých a ruských pohádek patří mezi nejčastější domácí či hospodářské zvířecí hrdiny pes, kočka, kohout a slepice. Z lesních zvířat je to pak nejčastěji medvěd, liška, vlk, zajíc či jezek. (Otčenášek, 2019, s. 25–26)

V metaforickém či symbolickém obrazu jsou tato zvířata nositeli kladných či záporných vlastností a často zpodobňují chování, jednání a vztahy mezi lidmi v běžných životních situacích. Pohádkové příběhy jsou tak v podstatě zobrazením reálného lidského bytí a ulehčují dětem pochopit reálný svět. (Toman, 1992, s. 66)

Tyto zvířecí vlastnosti vycházejí z pocitů a dojmů, které při pozorování zvířat v přírodě a při setkání s nimi lidé kdysi dávno získali. (Otčenášek, 2019, s. 29)

V ruské tradici stejně jako v té české jsou například kocouři často vyobrazováni jako lstivá, falešná stvoření, jež touží po svobodě a nezávislosti. Oproti tomu psi bývají nejčastěji popisováni jako strážci a bojovníci v bezpráví a také jako hlídači.

Medvěd je postava s poněkud proměnlivějším charakterem. V ruských lidových pohádkách zaujímá mezi ostatními lesními zvířaty přední postavení. Medvěd pomáhá slabým, bojuje za spravedlnost, trestá zlá zvířata. Je mocný a silný, avšak svou sílu nedokáže mnohdy efektivně využít. Zároveň však můžeme pozorovat jeho lehkomyšlnost, nevinnost a omezený rozhled. Všechna zvířata se ho bojí, ale často bývá oklamán.

Liška je vždy mazaná, vypočítavá a mlsná. Všechno dělá ve svůj vlastní prospěch a je připravena kdykoliv a kohokoliv podvést či okrást. Vlk je přesným protikladem obrazu lišky. Je hloupý, osamělý a hladový.

Ostatně lidé velmi často využívají zvířecí symboliky k metaforickému pojmenování, a proto existuje celá řada frazeologismů aplikujících vlastnosti zvířat na vlastnosti lidí. Z ruské a české frazeologie můžeme uvést následující příklady:

Хитрый как лиса	Mazaný jako liška
Лететь как заяц	Utíkat jako zajíc
Слепой как крот	Slepý jako krtek

У меня ВОЛЧИЙ аппетит	Mám hlad jako vlk
------------------------------	--------------------------

(Kolektiv autorů, 2009: Praha)

Závěrem bychom chtěli ještě poznamenat, že i když pohádky o zvířatech patří k nejstaršímu typu pohádek, jsou přesto v dnešní době velmi oblíbené a stále se na knižním trhu objevují nové pohádkové příběhy se zvířecími hrdiny v hlavní roli.

3 PŘEKLAD DĚTSKÉ LITERATURY

Specifikum překladu dětské literatury spočívá především v překladatelově orientaci na cílového čtenáře. Překladatel musí mít po celou dobu procesu na paměti, že cílovými recipienty jeho překladu budou děti, a musí být tedy schopen předložit jim takový text, který bude v souladu s jejich chápáním. Kromě věku dětského recipienta hraje důležitou roli také funkce, kterou by měl cílový text v cílové kultuře plnit. (Danielová, 2010, s. 20)

Zaměříme-li se na děti mladšího školního věku, je důležité si uvědomit, že děti této věkové kategorie nejsou ještě zcela schopny porozumět dlouhým a složitým syntaktickým konstrukcím. Překladatel by se měl tedy snažit přizpůsobit cílový text kognitivním schopnostem svých recipientů. Zároveň si však musí uvědomit, že již autor výchozího textu svým stylem psaní a jazykovými prostředky text dětskému recipientovi uzpůsobil. Překladatel by tak měl být v tomto ohledu velmi obezřetný a jednat s dostatečnou rozvahou, aby jej nezjednodušil příliš a svou změnou do něj nezasáhl natolik, že by se z něj zcela vytratil původní autorův styl.

Jak jsme si již v kapitole o dětské literatuře uvedli, děti jsou velmi vnímavé a mají velkou představivost, kterou by překladatel neměl podceňovat, stejně jako by neměl ignorovat schopnost dítěte učit se novým věcem. Při výběru vhodné překladatelské strategie musí však překladatel brát v potaz i to, že dítě má přirozeně méně znalostí než dospělý a stejně tak i jeho čtenářské zkušenosti nejsou na stejné úrovni.

Problém tedy nastává ve chvíli, kdy překladatel nedokáže ve svém překladu přesně stanovit hranici, kdy může být výskyt cizích prvků a neznámého lexika v jeho překladu pro dítě užitečný a přínosný, a kdy mu naopak může výrazně uškodit a dítě od čtení odradit. (Danielová, 2010, s. 21)

Překladatel se tak mnohdy dostává do situace, kdy se musí umět rozhodnout, zda bude relevantnější přizpůsobit cílový text schopnostem a jazykovým dovednostem dětských recipientů, nebo se naopak bude svým překladem snažit rozvinout jejich intelekt a obohatit jejich slovní zásobu. Najít rovnováhu mezi těmito dvěma protipóly často nebývá snadné.

Domnívá-li se překladatel, že by doslovný překlad některých částí výchozího textu byl pro dětského čtenáře příliš komplikovaný a nesrozumitelný, může si dovolit tyto části zjednodušit. Nejčastěji k simplifikaci dochází na úrovni lexikální a syntaktické. Překladatel tak bude volit slova, která budou odpovídat slovní zásobě dané věkové kategorie, bude používat jednoduchou větnou skladbu, a naopak se bude vyhýbat příliš dlouhým a složitým větným konstrukcím. (Alexová, 2018, s. 21)

V podkapitole o specifikách dětské literatury jsme si uvedli, že mezi tato specifika patří role dvojího adresáta a výskyt ilustrací. Pokládáme tedy za důležité se na tyto dva vybrané aspekty zaměřit i z hlediska překladatelského.

Izraelská pedagožka Zohar Shavit (1986, s. 111) ve své publikaci zdůrazňuje, že při překladu ambivalentních textů je vždy důležité, aby překladatel po celou dobu překladatelského procesu na onoho „skrytého“ dospělého čtenáře myslel. Pokud tak neučiní a bude se soustředit pouze na dětského recipienta, může v jeho překladu dojít ke ztrátě ambivalentních prvků, což následně povede k tomu, že cílový text nebude mít ty specifické vlastnosti, které ho měly činit ojedinělým.

Překladatel tak při analýze VT musí především dokázat ambivalentní prvky rozpoznat, odhalit jejich význam a určit, jakou funkci v textu plní. Jak jsme již v podkapitole o ambivalentnosti uvedli, jedná se především o aluze na jiná literární či filmová díla nebo o prvky ironie a sarkasmu. Pokud překladatel není schopen tyto prvky ve VT rozpoznat, pak nemůže cílovým čtenářům zprostředkovat adekvátní překlad, který bude plnit stejnou funkci jako text předlohy.

Co se týká ilustrací, stejně jako dětem pomáhají představit si příběh lépe, tak jsou, podle nás, důležité i pro překladatele, a to v první fázi překladatelského procesu. Jak poznamenává R. Oittien (2000, s. 101), díky ilustracím má překladatel možnost hlouběji proniknout do světa, v němž se děj knihy odehrává, blíže se seznámit s jednotlivými postavami a jejich vzájemnými vztahy.

Ilustrace tak mohou překladateli napomoci lépe si představit, jak hlavní hrdinové vypadají, co je charakteristické pro prostředí, ve kterém žijí, a jaké neživé či živé objekty se v tomto prostředí vyskytují. Z naší vlastní zkušenosti však musíme konstatovat, že ilustrace mohou pro překladatele mnohdy představovat určitou formu překážky, neboť mu nedají dostatečnou volnost, a překladatel je pak jimi při hledání nejvhodnějšího řešení značně omezen.

3.1 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN

Vlastní jména hrají zejména v pohádkách velmi důležitou roli, čehož by si měl být překladatel dostatečně vědom. Jména slouží především k identifikaci osob či zvířat, avšak kromě této funkce mohou mít také funkce doplňující. Velmi často vyjadřují povahu knižních hrdinů, bývá v nich zakódován určitý význam a autor mnohdy volí taková jména, která zároveň text ozvláštní a dodají mu vtíp.

Jak uvádí odbornice na antroponomastiku Miroslava Knappová (1989, s. 169–173), specifikum překladu vlastních jmen vyplývá právě z jejich samotné podstaty a funkcí, které vzhledem ke svému adresátovi plní.

Podle české teoretičky Vlasty Strakové (1994, s. 172) by měl překladatel při překladu vlastních jmen brát v potaz především tyto okolnosti:

- 1. grafické systémy daných jazyků,**
- 2. stupeň frekvence jména a stupeň jeho „domestikace“, osvojení,**
- 3. dobové zvyklosti.**

Pokud tedy překladatel překládá mezi dvěma graficky odlišnými jazykovými systémy, je v první řadě zapotřebí, aby jméno převedl pomocí překladatelských postupů transliterace či transkripce z výchozího grafického systému do cílového.

Pokud však překladatel jméno pouze transkribuje či transliteruje, vystavuje se tak riziku, že jméno nebude v cílovém textu plnit tutéž funkci jako jméno předlohy. Překladatel si tak musí být jistý, že jméno nenese žádnou výpovědní hodnotu, o kterou by cílového čtenáře mohl svým překladem ochudit.

Zjistí-li překladatel, že jméno s sebou nese určitou konotaci, je důležité, aby při stanovení správné metody jeho přenesení do CT vycházel z jeho původního významu a aby byla míra jeho užití více či méně stejná jako u jména předlohy. Jak jsme si však uvedli v kapitole o nepřeložitelnosti, konotace, kterou jméno ve VT nese, je mnohdy tak silná a konkrétní, že často není v silách překladatele najít jeho přesnou analogii v CJ.

3.2 PŘEKLAD SLOVNÍCH HŘÍČEK

Jak jsme již mnohokrát zmínili, jednou z funkcí dětské literatury je funkce zábavná. Aby byla tato funkce dostatečně naplněna, autoři velmi často obohacují své texty nejrůznějším typem humoru.

Jak uvádí americký psycholog Paul McGhee (2002, s. 33), humor je velmi důležitý pro psychický vývoj dítěte, přispívá k rozvoji jeho kreativního myšlení a zároveň mu pomáhá vybudovat si určitý nadhled, který pro něj bude v dospělosti nesmírně důležitý.

Podle překladatelky a lingvistiky Mileny Poláčkové (1994, s. 120) můžeme v textech rozlišovat dva základní typy humoru. Jako první uvádí tzv. „jazykovou komiku“. Do této kategorie řadí slovní hříčky, jež jsou založeny na hře s jazykovými prostředky, a to s hláskami, celými slovy či s jejich mnohovýznamovostí a gramatickými pravidly. Druhý typ pak Poláčková označuje jako „komiku situační“, která pracuje především se čtenářovou představivostí. Pro čtenáře tak není vtipné pouze samotné užití slov, ale i představa, kterou v něm slovní hříčka vyvolá.

K překladu jazykové komiky se Poláčková vyjadřuje následovně: „Při překládání jazykové komiky se většinou dostává do konfliktu požadavek zachování sémantického obsahu textu a všech jeho jednotek (tedy požadavek, aby překlad věrně a pravdivě sděloval to, co sděluje originál) s požadavkem zachování stylistického charakteru textu (tj. aby byly zvolené jazykové prostředky a všechny „stavební kostky“ textu od hlásky až po větu uspořádány stejně jako v originále a aby překlad vyvolal smích tak, jak to činí originál).“ (Poláčková, 1994, s. 120)

My se pro další účely naší práce budeme podrobněji zabývat pouze prvním z výše uvedených typů humoru, a to jazykovou komikou.

Slovní hříčky neboli kalambúry je možné klasifikovat podle řady kritérií. Pro účely naší práce si zde uvedeme klasifikaci ruských lingvistů S. Vlachova a S. Florina (1980. s. 293), kteří vydělují tři hlavní kategorie:

- 1. fonetické,**
- 2. lexikální,**
- 3. frazeologické.**

Při překladu slovních hříček je tedy důležité, aby překladatel zvolil takovou strategii, která mu umožní zachovat jak obsahovou a formální překvapivost kalambúru, tak i jeho zábavnost a nápaditost.

Univerzální návod pro přenesení těchto jazykových prostředků do CT bohužel neexistuje a je zapotřebí ke každému z nich přistupovat individuálně. Proto není ani v našich silách si zde vymezit nejčastější překladatelské postupy, neboť při překladu slovních hříček vždy záleží především na tom, jakým způsobem je daná slovní hříčka utvořena a jakou roli v textu plní.

Pokládáme však za důležité, aby se překladatel vždy alespoň pokusil slovní hříčku ve svém překladu zachovat. Rozhodně by ji neměl z textu vypustit jen proto, že si s jejím překladem neví rady. Pokud opravdu není možné kvůli odlišnosti jazykových systémů CJ a VJ najít prostředky, kterými by slovní hříčku dokázal v cílovém textu zachovat, měl by se ji pokusit nahradit tam, kde mu to CJ dovolí.

Zejména při překladu slovních hříček je více než zapotřebí, aby překladatel využil svého jazykového cítění, byl trpělivý, měl smysl pro komičnost, ironii či sarkasmus, a jeho cílem by mělo být vytvořit dobrý překlad.

3.3 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ

Poslední téma, kterému se v rámci této kapitoly budeme věnovat, jsou frazeologizmy.

Jak uvádí slovenský jazykovědec a pedagog František Miko (1989, s. 7), díky tomu, že autoři ve svých knihách často frazeologismy používají, dávají dětem možnost poznat jejich specifickou úlohu ve společenské komunikaci.

Již na začátku je třeba poznamenat, že ze všech lexikálních jednotek bývají jednotky frazeologické na překlad nejsložitější. Abychom se však mohli problematikou jejich překladu zabývat podrobněji, pokládáme za nezbytné si napřed frazeologismus definovat.

Český jazykovědec František Čermák (1982, s. 17) definuje frazeologismus následujícím způsobem: „Frazeologismus je ustálené a reprodukovatelné slovní spojení slov, jehož význam je zpravidla neodvoditelný z významu jeho složek a které je svou povahou víceméně jedinečné v tom smyslu, že některá z jeho složek stejným způsobem v jiném spojení nefunguje.“

Již z uvedené definice vyplývá, že základní pravidlo pro překlad frazeologismu spočívá v přenesení těchto jednotek jako jednoho celku, a nikoliv ve členění na jeho jednotlivé komponenty. Aby však překladatel mohl začít s překladem, musí nejprve dokázat frazeologismus v textu rozpoznat. To však není mnohdy jednoduché, tím spíš, pokud se překladatel ve frazeologii jak výchozí, tak cílové kultury nevyzná.

Je důležité mít na paměti, že frazeologie jakožto lexikologická disciplína je velmi dynamická a neustále se mění a rozvíjí.

Pokud se nyní zaměříme na samotný proces překládání, překladatel by se měl vždy pokusit najít pro frazeologismus v CJ odpovídající ekvivalent. Jak ale upozorňuje ve své monografii ruská teoretička I. S. Alexejeva (2004, s. 352), překladatel si musí být dostatečně vědom, že i když v cílovém jazyce odpovídající ekvivalent existuje, mnohdy mohou mít tyto frazeologismy zcela odlišnou konotaci, mohou se používat v jiné situaci či pro jejich význam existuje v cílovém jazyce zkrátka jiný uзуálný způsob vyjádření.

Největší potíže bezesporu představují frazeologismy bezekvivalentní, které nejsou do cílového jazyka transponovatelné, a překladateli tak nezbývá nic jiného než se spolehnout na svou tvořivost a vynalézavost a s pomocí opisu a celkového dotvoření význam frazeologismu do CT přenést.

Zde bychom opět rádi odkázali na slova Strakové (1994, s. 85–86), která k překladu frazeologismů výstižně poznamenává: „Při překladu frazeologismu jde totiž často o to nikoliv překládat, nýbrž dosazovat, substituovat to, co se v dané situaci v daném jazyce říká.“

Úkolem překladatele tedy není zachovat pouze význam frazeologismu, ale také jeho funkci, reflektovat jeho emoční a expresivní specifika a zachovat jeho výpovědní hodnotu.

4 ANNA STAROBINĚCOVÁ

Anna Starobiněcová je ruská spisovatelka, novinářka, scénáristka a držitelka mnoha ruských a zahraničních ocenění.

Starobiněcová se narodila 25. října 1978 v Moskvě. Vystudovala jazykové lyceum se zaměřením na angličtinu a francouzštinu, poté studovala na katedře romanistiky filozofické fakulty Moskevské státní univerzity. Už během studia Anna věděla, že se chce ve svém životě ubírat uměleckým směrem. Než však přišla na to, že ji ze všeho nejvíce baví vymýšlet strhující příběhy, vystřídala celou řadu povolání. Začínala jako servírka a roznašečka reklamních letáků, poté pracovala jako lektorka anglického jazyka a v neposlední řadě se živila jako překladatelka a tlumočnice z angličtiny do ruštiny. (Molčanov, 2018, www.youtube.com [4])

Starobiněcová se provdala za ruského spisovatele a novináře Alexandra Garrose. Ten však v roce 2017 na následky onkologického onemocnění zemřel a Anna zůstala sama se dvěma dětmi – dcerou Alexandrou a synem Lvem. (Molčanov, 2018, www.youtube.com [4])

Kariéra

Svou kariéru novinářky začínala Anna v tiskové agentuře *Vremja novostej* (Время новостей). Zpočátku zastávala pozici personální specialistky a postupem času se vypracovala až na redaktorku kulturního oddělení. Po několika letech spolupráce se však rozhodla z agentury odejít a během následujících let pracovala pro několik dalších agentur, jako jsou například: *Gazeta.ru* (Газета.ру), *Argumenty i fakty* (Аргументы и факты), *Expert* (Эксперт), *Gudok* (Гудок), *Russkij reporter* (Русский репортер). (Molčanov, 2018, www.youtube.com [4])

Kromě toho píše také scénáře pro film a televizi. S režisérem Vadimem Sokolovským spolupracovala na scénáři ruského fantazijního filmu *Kletba kouzelného kamene* (Книга мастеров), který jako první ruský film vznikl ve spolupráci s The Walt Disney Company CIS. (www.starobinets.ru [3])

Literární tvorba

Zpočátku Starobiněcová psala knihy pouze pro dospělé. Šlo převážně o příběhy v žánru hororu či fantastiky. V roce 2005 vydala svou první knihu pod názvem *Perechodnyj vozrast* (Переходный возраст). Tato kniha se stala natolik úspěšnou, že v roce 2013 byla Anně udělena cena *Nocte* od Španělské asociace autorů hororové literatury a kniha byla oceněna jako nejlepší zahraniční dílo. Díky této knize získala Starobiněcová přezdívku „ruská královna hororu“ nebo také „ruský Stephan King“ (Rejter, 2018, www.bbc.com [1])

Velký ohlas vyvolal v roce 2017 autorčin jediný autobiografický román *Posmotri na něgo* (Посмотри на него). Autorka ve své knize velmi podrobně a otevřeně popisuje jedno ze svých nejsložitějších životních období. Jejímu nenarozenému dítěti lékaři diagnostikovali nevyléčitelnou nemoc, a Starobiněcová tak musela čelit životnímu rozhodnutí.

Kniha je plná zoufalství, obrovské statečnosti a především naděje. Autorka ve své knize zároveň poukazuje na tvrdou realitu ruské medicíny. Podle našeho názoru má kniha obrovský přesah a může posloužit také jako terapie pro ženy, které postihl stejný či podobný osud.

Na motivy této knihy bylo dokonce v roce 2019 na divadelní scénu uvedeno stejnojmenné představení. Inscenace se ujalo Petrohradské alternativní divadlo *Skorochod* (Скорород) pod vedením ruského režiséra Romana Kaganoviče. (Gorod plus, 2019, www.youtube.cz [6])

Knihy pro děti

Svou první knihu pro děti vydala Starobiněcová v roce 2005. Jednalo se o pohádkovou antiutopii s názvem *Strana chorošich děvoček* (Страна хороших девочек), na kterou v roce 2011 nepřímou navázala kniha *Kotlantida* (Котлантида), která se po devíti letech dočkala nového vydání.

V roce 2016 vydala Anna první knihu z cyklu *Zvířecí detektivka* (Зверский детектив), a započala tak sérii knih, které se na podzim roku 2018 staly bestsellerem. (www.starobinets.ru [3])

5 SÉRIE ZVÍŘECÍCH DETEKTIVEK

Napsat detektivní příběh Starobiněcová plánovala již od počátku své spisovatelské kariéry. Velmi brzy si však uvědomila, že aby její detektivka mohla být úspěšná, nemůže se její děj odehrávat v Rusku.

„Bylo by to příliš složité. Každá detektivka má vždy tři hlavní postavy: vyšetřovatele, podezřelého a zločince. Pokud by byl trestný čin spáchán v Rusku, okamžitě by vyvstalo spousta otázek jako například: kdo bude případ vyšetřovat? Pokud by byl vyšetřovatelem hodný, férový chlap, pak bych musela čtenáři vysvětlit, odkud se v Rusku vzal. Pokud by to byl nečestný policajt, pak bych musela objasnit, kolik peněz vydělává a odkud bere úplatky.“ (Radio majak, 2019, www.youtube.com [7], překlad vlastní)

Starobiněcová se proto rozhodla vytvořit si svůj vlastní svět, ve kterém by sama mohla nastolit společenská pravidla a zákony. A tak se roku 2016 objevila na pultech ruských knihkupectví první kniha ze série *Zvířecích detektivek* (*Зверские детективы*).

Zvířecí detektivka je sbírka pěti knih detektivních příběhů, které jsou určeny převážně dětem mladšího a staršího školního věku. Knihy splňují naprosto vše, co se od klasické detektivky očekává. Jsou plné zvrátů, intrik a identita pachatele zůstává až do konce vyšetřování neodhalena. Z našeho pohledu spočívá jediný rozdíl mezi klasickou detektivkou a detektivkou Starobiněcové v tom, že hlavními postavami nejsou lidé, ale personifikovaná zvířata, a že se její děj odehrává v lese.

Hlavními zvířecími hrdiny těchto příběhů jsou zkušený vyšetřovatel Jezevec Starší (Барсук Старший) a jeho asistent a zároveň osvojený syn Jezevecour (Барсукот), kteří zvířecí zločiny společně vyšetřují.

Volba jezevce jakožto hlavního hrdiny není náhodná a vychází z autorčiny rodinné tradice.

„Když měla moje dcera okolo šesti let, začala všechny členy rodiny nazývat *барсыками* (jezevci). Můj muž byl *Барсык старший* (Jezevec starší), já jsem byla *Барсык средний* (Jezevec prostřední) a naše dcera byla *Барсык младший* (Jezevec mladší). Měli jsme i kocoura, kterému jsme říkali *Барсыком* (Jezevecour).“

(Gornovosti, 2019, www.gornovosti.ru [2], překlad vlastní)

Dle našeho názoru spočívá specifičnost a originalita těchto knih již v samotné volbě detektivky jakožto žánru pro děti. Starobiněcová prostřednictvím příběhů seznamuje dětského čtenáře i s tématy v dětské literatuře mnohdy tabuizovanými, jako jsou zločinnost, násilí a smrt. Autorka si je dobře vědoma toho, že děti jsou v dnešní době daleko více vyspělejší, a své texty tomu také přizpůsobuje. Zároveň však dokáže odhadnout, co bude pro dětského recipienta přijatelné a co už nikoliv. V příbězích nenajdeme žádné krvavé scény, oběťmi se nestávají oblíbení hlavní hrdinové a všechno násilí se odehrává na pozadí příběhu. Domníváme se, že právě z těchto důvodů se knihy Starobiněcové těší takové popularitě, neboť předkládají dětem takový svět, jakým ve skutečnosti je.

Detektivní příběhy, resp. jejich texty představují typický příklad textů ambivalentních, o kterých jsme se zmiňovali ve druhé kapitole této práce.

Příběhy obsahují množství aluzí, intertextových odkazů, sarkasmu, ironických narážek, kterým není dětský recipient schopen ještě zcela porozumět, a příběhy se tak stávají atraktivními i pro rodiče. V knihách můžeme shledat například aluzi na dílo Michaila Bulgakova, aluzi na novelu Borise Vasiljeva či na detektivní příběhy Sherlocka Holmese a Dr. Watsona. Dospělý čtenář v textech nachází také spojitost s řadou aktuálních skutečností, kterým ruská společnost v době napsání knih čelila či dodnes čelí. Díky tomu tak do knih pronikají zcela nová a aktuální témata. Nedílnou součástí knih jsou také ilustrace, jejichž autorkou je tomská výtvarnice Maria Muravski, která spolupracuje se Starobiněcovou již po mnoho let. Ilustrace dokonale odráží atmosféru příběhů. Jsou vytvořeny převážně ve stylu noir, tedy v ponurých barvách a stínech, jež vzbuzují u čtenářů pocit napětí, vzrušení a očekávání. To že si ilustrace dětské čtenáře okamžitě získaly, dokazuje i fakt, že se na jejich základě začaly vyrábět plyšové postavičky hlavních hrdinů, které byly okamžitě vyprodány.

Závěrem zmiňme, že první kniha série se dočkala i českého překladu. Kniha vyšla pod názvem *Ve vlčím doupěti* (В логове волка) a překladu se ujal absolvent univerzity Palackého a skvělý překladatel Václav Štefek, který se dle našeho názoru se specifičností autorčiny tvorby vyrovnal na výbornou.

5.1 ZVÍŘECÍ POHÁDKY

Моему Льву и другим детенышам...

(Starobiněcová, 2020, s. 1)

Kniha *Zvířecí pohádky* vyšla na jaře roku 2020 a je tzv. spin off *Zvířecích detektivek*.

Jedná se o sbírku pohádek, legend, balad a písní, které svým mláďatům vyprávějí rodiče ze všech koutů zvířecího světa. Hrdinové, kteří ve *Zvířecích detektivkách* vystupují jako dospělí jedinci, jsou v této knize ještě mláďata, která stejně jako lidské děti zahlcují své rodiče množstvím otázek a snaží se porozumět věcem, které pro ně nejsou zcela pochopitelné. Mláďata se tedy stejným způsobem jako děti seznamují s okolním světem a jeho zákonitostmi prostřednictvím pohádkových příběhů, které zároveň pomáhají rodičům najít odpověď na otázky, na které by sami odpovědět nedokázali.

Zvířecí pohádky jsou moderní autorské pohádky, ve kterých však autorka uplatňuje i klasický postup personifikace. Je v nich patrný odkaz na klasickou ruskou tvorbu a vystupují v nich zvířata, jež jsou pro ruskou pohádkovou tradici typická.

Na druhou stranu však autorka vnáší do příběhů zcela nové a současné motivy. V textech se silně projevuje autorčin osobitý styl a jeho originalita se odráží ve všech jazykových rovinách. Starobiněcová si často pohrává s vícevýznamovostí slov, v textech se vyskytuje množství slovních hříček, frazeologismů, které jsou stejně jako v knihách *Zvířecích detektivek* různými způsoby modifikovány. Na rozdíl však od detektivek nenajdeme v pohádkových příbězích příliš mnoho ironických narážek či sarkasmu, neboť kniha *Zvířecí pohádky* je určena okruhu mladších čtenářů, a to dětem již od pěti let.

Z hlediska typologie pak *Zvířecí pohádky* řadíme primárně k pohádkám o zvířatech. Stejně jako je tomu u knih *Zvířecích detektivek*, hlavními postavami jsou personifikovaná domácí, lesní, vodní a exotická zvířata, která se chovají stejně jako lidé – milují, zrazují, radují se, nenávidí.

Pokud bychom se klasifikací zabývali ještě podrobněji, pak můžeme *Zvířecí pohádky* zařadit také do kategorie pohádek animistických. Vzhledem k tomu, že se personifikovaná mláďata chovají stejně jako děti, dokáže se s nimi dětský čtenář ztotožnit a na základě chování svých oblíbených zvířecích hrdinů nenásilně přijímá výchovné rady, začíná si osvojovat důležité návyky, poznává, co je správné, a co naopak správné není.

Některé pohádkové příběhy lze také zařadit do kategorie pohádek biologických a legendárních, neboť přinášejí dětskému recipientovi poučení o přírodě, jejích zákonitostech, a je v nich využito biblických námětů a motivů. Jedním z takových motivů, který můžeme v námi překládaných pohádkách pozorovat, je motiv tzv. zázračného zrození. Jak píše V. Propp (2000, s. 229), v náboženství mnoha národů vznikají zázračně pouze první lidé, kteří se přirozeně nemohli narodit, a byli tak stvořeni bohem. I takové příběhy je možné v pohádce vysledovat.

5.1.1 Místo děje

Stejně jako se náš skutečný svět dělí na jednotlivá geografická území a biomy, ve zvířecím světě Anny Starobiněcové tomu není jinak.

Z geografického hlediska lze zvířecí svět rozdělit na dvě části, na nichž se rozkládá několik na sobě nezávislých osídlených území. Na severní polokouli se nachází obec Lovečkovice, Daleký Les, Blízký Les a Daleké Sopky, které dle podnebí a rostlinného společenstva spadají do lesotundry a mírného pásu jehličnatých a listnatých stromů. Na jižní polokouli se pak nachází Blízké Bezlesí, Daleké Bezlesí a Divoká Lesostep. Na těchto územích se střídá období dešťů s obdobím sucha a rostlinné zastoupení je zde minimální. Pokud se na tato jednotlivá území zaměříme i z jiného hlediska, můžeme konstatovat, že jednotlivé oblasti představují státy, ve kterých žijí odlišné (zvířecí) národy se svou vlastní vírou, vlastními zákony a společenskými normami.

Tak například obyvatelé Dalekého lesa věří v Nebeské Medvědy, zvířata obce Lovečkovice ve Velkého Dobrmana a Velkého Mici-pána a obyvatelé Dalekého Bezlesí věří v Bohy Mango.

V Dalekém Lese platí zákon o vegetariánství, v Dalekém Bezlesí platí zákon evoluce – vyhrává silnější.

5.1.2 Postavy

Jak již bylo výše zmíněno, v jednotlivých příbězích se setkáváme s řadou zvířat, jež jsou pro ruskou pohádkovou tradici typická a oplývají těmi vlastnostmi, které jsme si pro ně uvedli ve druhé kapitole naší práce. Na druhou stranu v nich však najdeme také řadu nových zvířecích hrdinů, na které v ruské lidové pohádkové tvorbě nenarazíme.

V obci Lovečkovice se setkáváme s věrnými a ochránářskými psy, s falešnými a egoistickými kočkami, hloupými slepicemi a krásným kohoutem.

V Dalekém lese se setkáváme s již zmiňovanými hlavními hrdiny z detektivních knih, a to s Jezevcem Starším a jeho osvojeným synem Jezevecourkem. Dále pak s typicky lesními zvířaty jako: mazanou liškou, hloupým vlkem, rychlým zajícem, slepým krtkem a hojně je zde zastoupen také svět ptáků.

Velmi ojedinělé je však vyobrazení rodiny Nebeských medvědů jakožto vládců celého lesa. My jsme si sice uvedli, že medvěd do ruské pohádkové tradice bezpodmínečně patří, avšak Starobiněcová tuto tradici částečně porušuje, neboť zasazuje tato tradičně lesní zvířata do zcela jiného, a to nadpozemského prostředí, což není pro ruskou tradici obvyklé.

V Dalekém Bezlesí se pak objevují silní masožraví lvi a jejich kořist urozené žirafy, surikaty či antilopy. Urozené žirafy, které Dalekému Bezlesí dříve vládly, dle našeho názoru zpodobňují tradiční oligarchii, jež je založena na zvykovém právu a v níž velkou roli hrají příbuzenské vztahy.

Knihu *Zvířecí pohádky* stejně jako knihy *Zvířecí detektivky* ozvláštňují pestré a nápadité ilustrace výtvarnice Marii Muravski. Jak jsme již v podkapitole o ilustracích uvedli, ilustrace neslouží pouze k doladění příběhu, ale pomáhají dětskému čtenáři příběh si lépe představit. Dle našeho názoru hraje v této knize nejdůležitější roli mapa, na níž je vyobrazen celý zvířecí svět. Dítě má tak možnost lépe si představit, jakým způsobem je tento svět uspořádán a jaké živé či neživé objekty v něm existují.

Mapu bude možné najít v přílohách na konci této práce.

5.1.3 Jazyková analýza výchozích textů

Kniha *Zvířecí pohádky* je určena recipientům mladšího školního věku a tomu je také přizpůsobena celková stylizace a volba jazykových prostředků. Příběhy jsou psány převážně spisovným jazykem, avšak s hojným výskytem dialogů se do textů dostávají rovněž slova citově zabarvená, která jsou dětské mentalitě velmi blízká a často také vyjadřují charakter promlouvajících postav.

Vzhledem k tomu, že se jedná o žánr pohádky, jde především o expresivní výrazy, jež mají kladný citový náboj, jako jsou slova zdobnělá, domácí, mazlivá.

щечок
верх-верхушка
сынок
братик
водичка

V textech se vyskytuje několik okazionalizmů, jež jsou nejčastěji vytvořeny konjugací kořenů dvou slov. Starobiněcová je využívá jak k pojmenování hlavních hrdinů, tak i k označení předmětů každodenní potřeby či přírodních jevů.

Барсукотик
кореновизор
молнии-корни
космические медвежатики

Kromě těchto neologismů najdeme v příbězích množství frazeologismů, slovních hříček, a to jak na úrovni fonetické, tak i lexikální či frazeologické. Frazeologismy jsou mnohdy různými způsoby modifikovány a tím přizpůsobeny zvířecí tématice.

Грач врач
Дог Бог
Стриж Парикмахер
Лисандр Опушкин
Мать моя курица!
Сорока на хвосте принесла!

Autorka si rovněž dokáže brilantně pohrát s mnohovýznamovostí slov.

Зверские сказки
Легенда про кость и мякоть
солнечные зайчики

Pokud bychom se na texty zaměřili i z hlediska fonetiky, pak dominantními prvky jsou tzv. onomatopoeia, tedy zvukomalebná slova, která napodobují přirozené zvuky zvířat. Kromě citoslovcí se můžeme v textech setkat i se slovy, ve kterých dochází ke zdvojení hlásky „r“, jež má za úkol vyvolat dojem skutečného psího vrčení.

Кс-с-с-кс-с-с!
а-ы-ы!
ух-ух-ух!
Этот номер со мной не пр-ройдет , пр-приятель .
Это не спр-раведливо ! Не спр-равильно !

Autorka v několika případech využila i tzv. aliterace neboli opakování počátečních hlásek sousedních slov.

*...Но медвежонок был непослушным—и **отрывал**. **Отгрызал**. **Отпарывал** коготком. **Отковыривал** звезды. **Оторванные** звезды летели вниз,...*

*-Но это **неспр-раведливо**! - разозлился Великий Дог.*

*-**Неспр-раведливо**! **Неспр-равильно**! - оскалились собаки.*

Z hlediska syntaxe pak musíme konstatovat, že se autorka zcela nevyhýbala složitějším syntaktickým konstrukcím, jak by se u knih pro tuto věkovou kategorii předpokládalo. Myslíme si však, že složitější větná skladba textům nijak neuškodila, a i přesto jsou příběhy pro děti zcela srozumitelné a lehce pochopitelné.

V rámci praktické části naší práce se budeme věnovat také překladu veršované balady, kterou se nyní pokusíme rovněž zanalyzovat.

Balada *O šíleném křečkovi* je lyricko-epická skladba s pochmurným až lehce strašidelným dějem, která má ovšem šťastný konec. Pokud bychom měli vymezit její hlavní téma, jednalo by se pravděpodobně o (ne)šťastnou lásku.

Stejně jako je tomu v jiných pohádkových příbězích této knihy, i v baladě *O šíleném křečkovi*, jejíž děj se odehrává v Dalekém Lese, jsou hlavními postavami personifikovaná zvířata, a to pan Křeček a paní Křečková.

Balada se skládá ze dvaceti tří slok, přičemž každá z nich je tvořena šesti vázanými verši, jež se vyznačují víceméně pravidelným rytmem a pravidelným počtem slabik. Každý 1., 2., 5. a 6. verš jsou verše sedmislabičné a 3. a 4. jsou verše osmislabičné. Jedná se o baladu rýmovanou, ve které je využito koncových jak plnohodnotných, tak i neplnohodnotných sdružených rýmů (AABB). Jak jsme si v podkapitole o překladu poezie uvedli, pro ruskou i českou poezii je charakteristický sylabotónický veršovaný systém, což nám tato balada jen dokazuje. V textu převládá veršovaná stopa zvaná trochej a dochází ke střídání mužského a ženského rýmu, což je pro ruskou poezii poměrně běžná metoda, která umožňuje autorovi vytvořit skvělý rytmus.

Skladba je psána převážně spisovným jazykem, avšak s výskytem dialogů se v ní rovněž objevují prvky hovorovosti a expresivně zbarvená slova.

Ты хомяк, совсем ку-ку!
Ты не знаешь ни фига.
Глядь — и вновь обвисли щеки
Что ж богатенький хомяк,
Приказал: «Давай-ка в путь-ка, Птичьё молоко добудь-ка...

<p>Можно с капельки одной, Хомячок ты мой родной».</p>
<p>Ча-ча-ча сычи плясали, В воздух перышки бросали...</p>

Autorka také mnohdy využívá zastaralých výrazů, jež přispívají k poetičnosti skladby.

<p>Молвит самка хомяку:.....</p>
<p>Вот крадется он, как тать.....</p>
<p>В окружение милых чад — трех десятков хомячат.</p>

Aby autorka dokázala plně vyjádřit své myšlenky a zároveň zachovala formální stránku balady, využívá množství přechodníkových vazeb a participií.

<p>Выпив птичье молоко...</p>
<p>Трижды кловнув хомяка...</p>
<p>Встретив призрак хомяка...</p>
<p>Изодрал он, хохоча...</p>
<p>Зазевавшаяся птица....</p>

Z básnických figur pak Starobiněcová používá nejčastěji anaforu, epiforu a elipsu.

<p>Он когтями потрясал, Он стволы дубов кусал!</p>
<p>Эти сказки, эта дичь и Эти верованья птичьи.</p>
<p>Монстра в темя клювом – тюк! И свалился он как тюк.</p>

<p>Морда – бешеный оскал. Зарычал и поскакал.</p>
--

V této baladě můžeme vysledovat aluzi na dvě díla klasické ruské literatury, a to na báseň A. S. Puškina *Ja pomňu čudnoje mgnovenije* (Я помню чудное мгновенье) a na veršovanou komedii A. S. Gribojedova *Hoře z rozumu* (Горе от ума).

A. S. Puškin	A. Starobiněcová
Как мимолетное виденье, Как гений чистой красоты.	О, любовь моя, кто ты, Гений зверской красоты?
A. S. Gribojedov	A. Starobiněcová
Кричали женщины: ура! И в воздух чепчики бросали.	Ча-ча-ча сычи плясали, В воздух перышки бросали.

Jak můžeme na výše uvedených poznátcích této kapitoly pozorovat, kniha *Zvířecí pohádky* je opravdu ojedinělé dílo, a to jak po stránce obsahové, tak i jazykové. Nehledě na to, že jsou pohádky o zvířatech mezi českými autory hojně rozšířené, dovolíme si tvrdit, že knihu takového charakteru na českém knižním trhu nenajdeme. Kniha v sobě zahrnuje obrovské množství témat, která jsou dětskému recipientovi podávána přístupnou a zároveň zábavnou formou.

6 VLASTNÍ PŘEKLAD

Pohádky obce Lovečkovice

obec Lovečkovice

Obec Lovečkovice sousedí s Dalekým lesem. V obci žijí prasata, slepice, kohout Krasoň, domácí a pouliční kočky, lovečtí a hlídací psi a také lidská bytost paní Nina.

Nina miluje čistokrevné kočky a psy, a proto se pravidelně v obci Lovečkovice konají kočičí a psí soutěže krásy.

***

DOBRMANŮV NEPŘÍTEL

Nové štěně celý večer kňučelo ve svém pelechu a tyto zvuky velmi obtěžovaly slepice a kohouta Krasoň. Místo toho, aby spali, stále dokola zpívali hymnu kurníku. Nepořádek.

Rex neměl nepořádek rád. Vstal, otřepal se a těžkým poklusem se rozeběhl ke psí boudě. Sklonil se ke štěněti, kterému ze zploštělého čenichu kapaly sliny a sopl. To ve vteřině kňučet přestalo a předstíralo, že spí. Rex jej očichal.

„Tak tenhle trik ti nepr-rojde, kamar-ráde,“ a strčil do štěněte svou silnou tlapou.

„Vím, že nespíš. Jsem lovecký pes. Já vyčmuchám všechno.“

Štěně se poddajně překulilo na záda, stáhlo ocas a vyvalilo břicho. Dělej si se mnou, co chceš. Jsem ve tvé moci!

„Ty se mě bojíš?“ zeptal se zvědavě Rex.

„Jo, bojím!“ zakňučelo štěně. „Jsi obrovský, chlupatý a děsivý.“

„Já jsem Rex, lovecký pes, vlkodav. Jsem nebezpečný pouze pro ty, které lovím. Umím bez problému vystopovat jakékoliv zvíře, povalit ho na zem a zahryznout se mu do krku. Psům však neubližuju. A ty pes jsi. Takže jsi náš! Co jsi zač?“

„Myslím, že boxer,“ vyštěklo štěně a váhavě zavrtělo ocasem.

„Rozumím, takže hlídač,“ pronesl Rex a spokojeně pokývl hlavou.

„A jak se jmenuješ?“

„Myslím, že nemám jméno.“

„Co je to za nepořádek? Každý pes musí mít jméno. Budeš se jmenovat Bojar. To je dobré jméno pro hlídačiho a bojového psa. Přestaň už ale posmrkovat! Fuj, taková ostuda! Proč vlastně celý večer kňučíš?“

„Chci zpátky domů-ů-ů. K mamince-e-e,“ zakňučelo štěně.

„Přestaň!“ okřikl ho Rex.

„Naše matky nás nerodí jen tak pro nic za nic, ale proto, abychom nastoupili do služby. Nejsme přece žádné slečinky jako kočky. Služba je životní poslání každého čistokrevného psa. Cožpak ti o tom matka nikdy neříkala?“

„Říkala... Ale i tak chci domů. Nikoho tady neznám a mám strach.“

„Taky jsem se první večer bál, když mě paní Nina koupila a přivezla do Lovečkovíc. Byl jsem stejné štěně, jako jsi ty.“

„Taky jsi kňučel a plakal?“

„Samozřejmě, že ne!“ vyštěkl Rex. „Nebrečel jsem. Vlkodavové nebrečí! Trošku jsem natahoval, ale potom za mnou přišel Lord.“

„Lord? Kdo to je?“

„Byl to lovecký pes, ale potom zestárl a paní Nina ho.... No, to je fuk. Lord byl anglický setr a nahradil mi otce.“

„Jak nahradil?“

„Když jsem byl ještě malé štěně, staral se o mě a každý večer před spaním mě čistil a vyprávěl mi legendy a pohádky.“

„A ty mi taky budeš dělat tátu? Budeš mi vyprávět pohádky a legendy?“ oživilo štěně.

„No, ... víš... já...“, Rex na chvíli zaváhal.

„Neměl jsem to v plánu. Chtěl jsem tě jenom uklidnit, abys přestal kňučet a slepice mohly v klidu spát. Ale když nad tím teď tak přemýšlím... Je asi správné nahradit novému štěněti otce. Tak jo. Budu tě čistit a vyprávět ti pohádky.“

„Skvělé!“ zaradoval se Bojar.

„A o čem mi budeš dnes vyprávět?“

„Povyprávím ti o stvoření světa. Je to příběh z knížky *Být Dobrmanem je těžké* a jmenuje se *Dobrmanův nepřítel*.

„To je pohádka o Velkém Dobrmanovi?“

„Ano, o Velkém Dobrmanovi a ohavném Mici-pánovi.“

„A proč je ohavný?“ Bojar ze zvědavosti vyskočil z pelechu a začal pobíhat po boudě.

„Hej! Místo!“ zavelel Rex. „To jsme si nedomluvili, chlapče. Pravidla jsou jasná: budeš plnit mé povely „místo“ a „lehni“ a já ti na oplátku budu vyprávět pohádku. Jasně?“

„Jasně!“ Bojar se vrátil zpátky do pelechu, otočil se dokola kolem své osy, lehl si a stočil se do klubíčka.

„Tati, já vím, že Velký Dobrman je náš stvořitel, ale kdo je Mici-pán?“

„Jen poslouchej,“ odpověděl Rex a zavrtěl ocasem. Byl rád, že mu Bojar řekl tati.

***

Kdysi dávno, na samém počátku našich let, se z nebeského řetězu zřítil na zem Velký Dobrman a zaštěkal. Když štěkl poprvé, objevili se na zemi první psi.

„Sednout!“ zavelel Velký Dobrman a psi z celého světa se usadili k jeho tlapám.

„Poslouchejte mě! Jste bojovníci tohoto světa. Jste rouno země. Jste lovci, ochránci, potápěči, vojáci i pastýři. Vaším životním posláním je věrně sloužit vůdci smečky, nedat pokoj jeho úhlavním nepřátelům, plnit všechny jeho rozkazy, chránit a dohlížet na slabší. Je to jasné?“

„Jasně!“ vyštěkli jednohlasně psi.

„A kdo je vůdce naší smečky?“ zeptal se lovecký kokršpaněl a natočil hlavu doprava: lépe tak dokázal pochopit složitější věci.

„Váš vůdce jsem já!“ odpověděl Velký Dobrman a podrbal si levou tlapou pravé ucho.

„Jsem silný, odvážný a všemocný! Tlapy mám silné jako hory, z očí mi šlehají blesky, moje vrčení je nepřehlušitelné, čich mám dokonalý, zuby mám ostré jako bouří nabroušené vrcholky skal a můj dech je žhavý jako láva.“

„A koho budeme hlídat a chránit?“ zeptal se královský pudl a zdvořile se uklonil.

„No.... taky mě,“ odpověděl lehce rozpačitě Dobrman.

„Ale ty máš přeci blesky, třesky, skály. Proč tě máme chránit?“ zeptal se lovecký kokršpaněl a naklonil hlavu doleva.

„Máš pravdu,“ přikývl Dobrman.

„Nikdo na světě není silnější než já. Musím tím pádem stvořit slabé jedince.“

Velký Dobrman znovu zaštěkal a stvořil další zvířata: kozy, krávy, berany, koně, zajíce, a také úplně bezmocná dvounohá vzpřímená stvoření, která měla slabý zrak i čich, tupé zuby, byla pomalá a neměla ani srst.

„Tak tady jsou. Ochraňujte je! A především tady ty směšné bez srsti.“

„A před kým je máme chránit?“ rozhlédl se chlupatý vlkodav.

„Máš pravdu,“ uvědomil si Velký Dobrman. „Hned to napravím.“ a štěkl po třetí.

Na zemi se v tu chvíli zjevili predátoři: tygři, vlci, medvědi, lvi a panterři.

„Tato zvířata jsou tví úhlavní nepřátelé, vůdce?“ zeptala se fenka rodu anglického chrta, ale přitom se třepala jako ratlík.

„Jacípak mí nepřátelé,“ zasmál se Velký Dobrman. „Jsou to jen lovci. Jsou nebezpeční pro berany a pro dvounohé, ale mně nemohou ublížit.“

„Tak komu tedy nemáme dát pokoj? Řekl jsi přece: „nedejte pokoj mým úhlavním nepřátelům.“

„To je pravda,“ pokrčil čenich Velký Dobrman. „Potřebujeme nějakého nepřítele. Dobrmanova nepřítele.“

Velký Dobrman znovu zaštěkal a stvořil démona Mici-pána. Kocour byl černý jako noc bez svitu měsíce, jeho oči svítily jedovatě zelenou barvou a dlouhý ocas se mu kroutil jako chlupatý had.

Obránci světa na Mici-pána zavrčeli. Kocour zasyčel a srst se mu naježila tak, že vypadal jako černý, chlupatý balón. Vystrčil své dráčky ostré jako žiletky a vyskočil na vrcholek vysoké hory Mňau-Mňau, kterou si výhradně pro sebe stvořil.

„Jsi ohavný!“ rozštěkali se psi bojovníci a začali pobíhat kolem hory. Kocour protivně mňoukl a na zemi se objevili další kočky a kocouři.

„Ks-s-s-ks-s-s!“ zasyčel Mici-pán. „Poslouchejte mě! Kočky a kocouři! Jste potomci tmy a noci! Jste mágové a čarodějky! Jste urození, dokonalí, sobečtí a vašim životním posláním je užívat si a bavit se. Jste vládci světa! Máte právo požadovat jídlo, podrbání, úctu a nic kromě hlasitého spokojeného předení nemusíte dávat na oplátku. Daruji každému z vás devět životů. Daruji vám nadpřirozené schopnosti: můžete vidět minulost a předpovídat budoucnost, během okamžiku můžete cestovat v čase i prostoru, můžete číst myšlenky a umíte čarovat!“

„A od koho konkrétně máme požadovat jídlo a drbání?“ nahrbil se siamský kocour.

Mici-pán si líně prohlédl svět z vrcholku hory Mňau-Mňau.

„Tady od těch!“ A ukázal svou tlapkou na dvounohá stvoření bez srsti. Ta se zoufale prodírala lesem mezi větvemi a ukrývala se před predátory. Za nimi následovala smečka hlídacích psů.

„Prostě přijďte k jakémukoliv dvounohému, zamňoukejte a vaše krása ho očaruje.“

„Momentíček, něco mi asi uniklo. Takže my psi je budeme ochraňovat, a vy kočky je budete využívat?“ upozornil na sebe Velký Dobrman.

„Vypadá to tak,“ pousmál se Mici-pán a začal se olizovat pod ocasem.

„Ale to je nespr-ravedlivé!“ rozčílil se Velký Dobrman.

„Nespr-ravedlivé! Nespr-rávné!“ rozštěkali se psi.

„No, jak pro koho,“ odpověděl lenivě Mici-pán a zavřel oči.

„Kamar-rádi! Nedejte pokoj těmto nočním tvor-rům! Kocour-rům!“ zavrčel Velký Dobrman.

„Ano, spr-rávně! Budeme je neustále pr-r-ronásledovat!“

„Mlč Dobrmane! Ať můžeme v klidu spát. Jinak ti podrápu čenich,“ zamumlal Mici-pán.

A od té doby psi, coby bojovníci světa, slouží dvounohým a ochraňují je.

A kočky, coby potomci noci nedělají nic, pouze spí a jí, ale i přesto je ti dvounozí tvorové zbožňují. Kocouři totiž ovládají černou magii a ty chudáčky dvounohé očarovali.

Psi samozřejmě tu démonickou a ohavnou podstatu kocourů vidí, a proto jim nedají pokoj a neustále je pronásledují. Kocouři jim za to svými drápy rozdrapují čenichy.

Moc dobře vědí, že čenich je u psů to nejcitlivější místo na hlavě, a tak schválně na tuto slabinu útočí.

***

Štěně boxera spalo. Ve spánku cukalo tlapkami a pochrupovalo studeným zploštělým čenichem.

Rex štěně olízal za ušima i pod ocasem a lehl si vedle něj. Jelikož byla země promrzlá a v boudě bylo chladno, přitiskl se k Bojarovi celým svým tělem a po celou noc ho zahříval.

„A tak to je, synku...,“ zašeptal.

„Tak je stvořen svět. My ochraňujeme paní Ninu, její slepice, prasata, ale přitom žijeme na mrazu v psí boudě, věčně hladoví a částečně uvázaní na řetězu.

„A ti darebáci, kocouři...,“ pokrčil čenich, „žijí v domě. Leží, nacpávají se, tloustnou a nic nedělají. Paní Nina je krmí dobrotami a vyčesává je.

Velký Dobrmane, kde je spravedlnost?“

Rex hluboce a hlasitě zívá a zavřel oči. Zdálo se mu, že mu Velký Dobrman potřásá svou tlapou a předává mu medaili za věrnou službu.

Štěněti se zdálo tom, že zahnal Mici-pána na dřevník, a ten neví, jak z něho slézt zpátky dolů na zem.

Pohádky Dalekého Lesa

Daleký Les

Daleký Les leží v mírném pásu listnatých a jehličnatých stromů. Sousedí s Blízkým Lesem a s obcí Lovečkovice. Rostou zde břízy, smrčky, osiky o mnoho dalších stromů. Zvířata se živí rostlinami, ořechy, houbami a hmyzem, neboť v Dalekém Lese platí zákon o vegetariánství. Zvířata nesmí lovit ani pojídat jiná zvířata. Na dodržování zákona dohlíží místní policista Jezevec Starší, který po večerech vypráví pohádky svému synovi Jezevecourkovi.

***

HVĚZDNÁ NEMOC

Když se Jezevecourek ráno probudil, nebe bylo bez mraků a na obloze byla vidět světlounká barevná duha.

„Jupí! Nebeští Medvědi se usmířili a Medvidě má dobrou náladu,“ pomyslel si Jezevecourek a usmál se. Zatímco jeho táta, Jezevec Starší, celý den chytal zločince, Jezevecourek přemýšlel o Nebeských Medvědech.

Přemýšlel o nich, když pocucával mléko nebo když si hrál s dešťovkami, které chytal do tlapek a potom je pouštěl a pak zase naháněl. Přemýšlel o nich, zatímco lozil po stromech, a také, když si pak umýval špinavé drápky, aby na to táta nepřišel.

Chtěl si o Nebeských Medvědech promluvit se svým kamarádem kojotkem Jotkem, ale Jotek mu řekl, že žádní Nebeští Medvědi nejsou, a pak začal plakat a říkat, jak je to nespravedlivé, že Jezevecourek tátu má a on ne. Tím pádem mu nemá kdo vyprávět tyto hloupé pohádky.

„Tati, a ty jsi někdy viděl Nebeské Medvědy?“ zeptal se po večeri Jezevecourek, když ho táta nakrmil smaženými larvami, uložil do postýlky a chystal se zhasnout světloušku.

„Nikdy jsem je neviděl,“ odpověděl Jezevec Starší. „Podle Nebeského Zákona nesmějí zvířata Dalekého Lesa Nebeská zvířata nikdy spatřit. Takový je Nebeský Zákon.“

„Ale pokud jsi je nikdy neviděl, tak jak můžeš vědět, že opravdu žijí?“ rozjařil se Jezevecourek, „například kojotek Jotek říká, že Nebeští Medvědi určitě nežijí.“

„Ale žijí!“ pousmál se Jezevec Starší.

„Jsem si tím naprosto jistý.“

„Jakto?“

„Synku, jestli chceš, povím ti jeden příběh. Potom pochopíš, proč na Nebeské Medvědy věřím.“

„Jo, chci!“ zaradoval se Jezevecourek.

„Chceš, abych tě přitom drbal za ušima?“ usmál se Jezevec.

„Ne, dnes mě jenom hlad' po zádech.“

„Dobře, synku,“ pohladil Jezevec Starší Jezevecourka po teplé chlupaté srsti.

„Poslouchej.“

***

Nebeské Medvídě mělo přísně zakázáno odtrhávat z nebe hvězdy, které tam na ozdobu přišla jeho matka Velká Medvědice.

Kdysi dávno bylo večerní nebe prázdné, černé a vypadalo nudně. Navíc po západu slunce se zvířata Dalekého Lesa ocitala v naprosté tmě, ztrácela orientaci a narážela do sebe. Pověsit proto na nebeskou klenbu několik jasně zářících hvězd bylo dobré řešení, které zvířatům Dalekého Lesa usnadnilo život a zároveň třpytící se hvězdy sloužily jako hezká dekorace.

Bylo tedy pochopitelné, že Nebeské Medvídě se nesmělo svými mokkými, věčně ulepenými a od vesmírného prachu zašpiněnými tlapkami hvězd dotýkat, natož je odtrhávat.

Medvídě však bylo neposlušné a hvězdy odtrhávalo. Odhryzávalo. Oškubávalo. Odparovalo je svými drápkami.

Odrhané hvězdy padaly dolů na zem. Když se udeřily o hranici horizontu, slabě zacinkaly, uhasly a zakutálely se do nejbližšího koutu země. Některé hvězdy se dokonce roztříštily na malé kousky.

Když Velký Medvěd zjistil, že hvězda na nebi chybí, strašně se rozzlobil, hlasitě zařval a Velká Medvědice si jen vždy smutně povzdechla, popadla koště z kometích ocásků, zametla střípky hvězd na jednu velkou hromadu a vyhodila je do nekonečného vesmíru. Neponičené hvězdy posbírala, zahřála v tlapách, aby se znovu rozsvítily, a opatrně je pověsila zpět na nebeskou klenbu.

„To nesmíš dělat!“ domlouvala synovi Medvědice.

„Odtrhávat hvězdy a rozhazovat je všude kolem je velmi nebezpečné.“

„Co je na tom nebezpečného?“ podivilo se Medvíďe. „Už jsem to udělal stokrát a nikdy se nic strašného nestalo, když tedy nepočítám tátův řev.“

„Padlá hvězda není nebezpečná pro tebe, ale pro zvířata, která žijí v Dalekém Lese.“

„Já vím, že pokud hvězda spadne jezevci nebo sýčkovi přímo na hlavu, bude je to bolet,“ přikývlo Medvíďe. „Ale hvězdy přece nikdy nedoletí až do Dalekého Lesa, vždy se jen povalují na horizontu.“

„Ano, máš pravdu,“ řekla Medvědice. „Ale někdy se může stát, že některá z hvězd se z horizontu skutálí níž, a to přímo do Dalekého Lesa. A vůbec, proč bych ti měla cokoliv dokazovat? Trhat hvězdy nesmíš! Taková jsou pravidla naší rodiny a ty jsi povinen je bez jakýchkoliv řečí dodržovat.“

„Dobře, mami,“ kývlo Nebeské medvíďe a odešlo si hrát se svými meteority.

Medvíďe seřadilo meteority podle velikosti od největšího po nejmenší. Jako by to byla jeho armáda. Armáda vesmírných medvíďáčků. Ale nebyla s nimi žádná legrace. Jen visely klidně ve vzduchu, každý na svém místě, a zlehounka se pohupovaly. Nebeské Medvíďe posbíralo meteority do náruče a vyhodilo je na Měsíc.

Nudilo se. Hrát si sám se sebou ho nebavilo. Kdyby mělo brášku, tak by mohli armádu rozdělit na dvě vojska a bojovat proti sobě. Maminka s tatínkem si však další Nebeské Medvíďe pořídit nechtěli.

„Máme hodně práce s udržováním pořádku na nebi a v Dalekém Lese, neměli bychom na další dítě čas. Tím spíš, když by se z něho mohl vyklubat takový neposed jako ty.“

Rodiče si však neuvědomovali, že za synovým špatným chováním a vyváděním hloupostí stojí právě jeho samota. Jiné děti, se kterými by si mohlo Medvíďe hrát, na nebi nežily. Zkoušelo si hrát se slunečnými zajíčky na honěnou, ale ani jednou žádného nedohonilo, oni sami se chytit nenechali a žádnou jinou hru kromě této neuměli.

Párkrát si chtělo pohrát i s nebeským telátkem, které se páslo na Mléčné dráze. Telátko mu však řeklo, že mu maminka zakázala z Mléčné dráhy odejít, a přivést si na pastvu někoho cizího také nemůže.

Nebeské Medvíďe si velmi přálo hrát si s mlád'aty z Dalekého Lesa. V Dalekém Lese žila medvíďata, vlčata, veverčata a jezevčata, avšak ani jedno z nich neumělo létat, a dokonce ani ptáci nedokázali vylétnout tak vysoko. Sestoupit dolů na zem a ukázat se zvířatům medvíďe nemohlo. Porušilo by tím nejzásadnější Nebeský Zákon.

Dokonce i podzimní listy stromů barvilo Medvíďe po nocích. Velká Medvědice v tyto noci úmyslně pozhasínala všechny hvězdy a táta schoval měsíc za mraky, aby si malého Medvíďe nevšiml nějaký ježek nebo sýček. Pokud by jen jedno ze zvířat Dalekého Lesa spatřilo někoho z rodiny Nebeských medvěďů, způsobilo by to strašnou pohromu. Nebeská klenba by se zhroutila a spadla by na Daleký Les.

Takový zákon kdysi vymyslel sám Velký Medvěd a nyní ho už nemohl odvolat, neboť zrušit Nebeské Zákony nemohou dokonce ani bohové.

Přitom to byl úplně hloupý zákon. Takový zákon mohou snadno dodržovat dospělí, ale pro mlád'ata to vůbec není snadné. Na co otec myslel, když ho vymýšlel? Na svého vlastního syna nejspíše ne.

Medvíďe se samou uražeností a osamělostí rozplakalo. V Dalekém Lese začalo pršet a dešť se zanedlouho proměnil v silný liják. Zvířata se poschovávala do svých nor, ale naopak dešťovky povylézaly na zemský povrch a začaly dovádět v kalužích. Dešťovky byly vždy moc rády, když Medvíďe plakalo, protože se mohly pokojně plazit po Dalekém Lese a nemusely se bát, že je někdo sežere.

Potom však Nebeské medvíďe dostalo nápad. Trošku pookřálo, uklidnilo se a pršet přestalo.

„Jelikož si nemám na nebi s kým hrát a v Dalekém Lese si hrát nemůžu, dám zvířatům nějaké znamení, že jsem tady nahoře,“ zapřemýšlelo Medvíďe. Konec konců v zákonu se nepíše nic o tom, že se Nebeským Medvěďům zakazuje hrát si se zemskými

medvědy a jinými mláďaty. Stojí tam pouze to, že mě nesmí nikdo vidět. A já jsem vymyslel hru, při které mě nikdo vidět nemusí. Můžeme si navzájem házet různé věci.

Já jim například hodím dolů hvězdu a oni mi na oplátku hodí sem nahoru nějakou krásnou borovou šišku nebo dřevěné vojáčky. Kupříkladu Norek vyhlodává ze dřeva pro své vnuky krásné vojáčky a taky ještě figurky hrůzostrašných lovců a medvědů. Takovou figurku bych si taky moc přál!”

Když rodiče usnuli, vytáhlo Medvidě ze své sbírky suchých podzimních lístků žlutý javorový list a drápkem na něj vyrylo:

Pošlete mi hračku. Jsem tu úplně sám. Nemám si s kým hrát. Nemůžete mě vidět, ale jsem tady.

Nebeské Medvidě.

Poté sundalo z nebe tu nejjasnější hvězdu, přivázalo ji k listu a s hvězdou v tlapách sestoupilo na horizont.

„Nic zlého se nestane,“ zabručelo si Medvidě. „Hodím ji tak, aby neuhasl a nepadla nikomu na hlavu.”

Medvidě si přidřeplo na hranici horizontu, rozhlédlo se kolem, přikrčilo se a hodilo hvězdu do hluboké kaluže, kterou svými slzami naplakalo na hlavní mýtině Dalekého Lesa. Lístek se vzkazem se však od padající hvězdy odtrhl a zaletěl někam do houští. Voda zmírnila pád a hvězda skutečně neuhasl. Pozvolna se pohupovala na hladině až klesla na dno hluboké kaluže. V ten moment ozářilo hlavní mýtinu zlaté třpytivé světlo.

Jako první se o ztracené hvězdě dozvěděl otec, a to při své brzké ranní obchůzce, když ještě všichni spali.

„Už nemám sílu se vztekat,“ postěžoval si Velké Medvědice. „Tvůj syn opět z nebe odtrhl hvězdu. Tu nejkrásnější a nejjasnější, která visela přímo nad mojí postelí.“

Velká Medvědice si ztěžka povzdechla, oblékla si svůj obnošený obláčkový župan, obula si měkké papuče s bambulkami a vydala se pro padlou hvězdu na horizont.

Prohledala všechno, i ty nejuvzdálenější kouty, do kterých by se hvězda mohla zakutálet. Nikde ji však nenašla.

„Synu, co jsi to jen provedl?“ Velká Medvědice pohlédla z výšky na Daleký Les. V hluboké kaluži na hlavní mýtině lesa zářila hvězda. Kolem kaluže se shlukovala zvířata.

„A co je na tom?“ zašeptalo Medvídě. „Myslím, že je to hezké a zvířatům se to líbí.“

„Přece jsem ti říkala, že jsou hvězdy pro zvířata nebezpečné.“

„Však nikoho neohrozila!“

„Padlá hvězda může ohrozit zdraví zvířat. Mohou onemocnět.“

„Čím onemocnět?“ písklo Medvídě.

„Hvězdnou nemocí.“

***

Obyvatelé Dalekého Lesa hvězdu takto zblízka nikdy neviděli. Obvyčně bývají hvězdy vysoko na nebi. Noční zvířata a ptáci je vždy obdivovali jednu dvě vteřiny a pak si každý šel nebo letěl po svém. Zvířata, která přes den pracovala a v noci spala, hvězdy nikdy neviděla.

A najednou tohle! Hvězda přímo v kaluži na hlavní mýtině lesa. Stačí natáhnout tlapku a hvězda je tvoje. Jako první se pro padlou hvězdu natáhla Lištička.

„Dej od ní tlapy pryč!“ přikázal rázně Jezevec Starší, který sloužil u policie Dalekého Lesa a dohlížel na pořádek.

„Nikdo se jí ani nedotkne, dokud nezjistím, odkud se tu vzala.“

„Škoda. Přitom je jako pro mě stvořená,“ dívala se Lištička fascinovaně do kaluže. Pod tenkou vrstvou vody zářila hvězda a na hladině se odrazil liščin čumák, který v odrazu třpytivého světla, jako by taky zářil.

„Proč pro tebe?“ vztekl se starý Norek a také pohlédl do vody svýma malýma, krásnýma očkama.

„Ta hvězda je pro mě. Zasloužím si ji za své hrdinské činy.“ Norek byl veterán Třiačtyřicátého Lesního pluku. Získal medaile za hrdinství, ale hvězdu ještě neměl.

„Pro mě! Protože já jsem nejkrásnější liška Dalekého Lesa,“ zašeptala Lištička, a ne, a ne se odtrhnout od svého odrazu v kaluži. „Jsem vůbec to nejhezčí zvíře široko daleko. Mám ten nejlesklejší a nejhuňatější kožich. Jsem skutečná hvězda Dalekého Lesa.“

„A já jsem nejodvážnější, nejstatečnější a největší hrdina ze všech zvířat tohoto lesa,“ poznamenal Norek, který se stejně jako liška nemohl odtrhnout od svého odrazu v kaluži.

„Hú-hú, no páni, hú-hú! Hvězda!“ zahoukali dva bratři sýčci, kteří proletěli kolem.

„To je naše hvězda.“ Sýčci začali kroužit nad kaluží a stejně jako Lištička s Norkem se kochali svým odrazem ve třpytící se vodě.

„My jsme nejmazanější sýčci na světě.“

„Vy jste ale z Blízkého Lesa, ne z Dalekého,“ rozčílily se veverky fotbalistky, které s celým týmem obestoupily kaluž a začaly hvězdu pozorovat.

„Ježkovy voči, je jasné, že ta hvězda je pro nás. Protože my jsme ty nejlepší fotbalistky Dalekého Lesa.“

„Jediné, co je mi jasné je to, že hvězdu si zasloužím já,“ konstatoval Ježek.

„Nikdo není chytrější než já, v Dalekém Lese nežije. Nikdo z vás neví, co je zapotřebí udělat s padlou hvězdou. Nemáte ani poněti.“

„A ty snad jo, bodlino? Vauuu,“ zavyl vlk. „Co jsi vůbec zač? Nejsi ani dost dobrý na to, abys mi vykousával blechy z ocasu.“

„Já vím všechno,“ odpověděl důstojně Ježek a dále obdivoval svůj odraz na hladině kaluže. „Ale nebudu vám nic vysvětlovat. To je pod moji úroveň.“

„Jménem zákona zakazuji se hvězdy dotýkat! Příkazuji všem odstoupit od kaluže na vzdálenost deseti kroků!“ nařídil Jezevec Starší.

Zvířata příkaz neochotně uposlechla.

„Supe Mrchožravý!“ obrátil se Jezevec Starší na svého pomocníka. „Prozkoumej tu hvězdu, prosím, možná na ní zůstaly otisky něčích tlap. Musíme zjistit, kdo ji ztratil a komu patří.“

Sup přistoupil ke kaluži, strčil do vody svůj zobák a náhle znehybněl. Peří na ocasu se mu naježilo. Roztáhl svá široká křídla, jako by se chystal vzlétnout, ale přitom zůstal stát nohama pevně na zemi.

„Supe, co je s tebou?“ vyděsil se Jezevec Starší.

„Jen mi došlo.....“, Sup vytáhl na vteřinu zobák z vody.

„Došlo mi, že jsem ten největší odborník úplně na všechno. Ta hvězda patří mně. To já musím být jmenován hlavním policistou Dalekého Lesa. Ne ty, ale já. Já jsem chytrý, statečný, moudrý, silný pták a ty jen vypasený Jezevec.“

“Tak teď jsi to přehnal, “ naježil se Jezevec a přistoupil ke kaluži.

„Jak je možné, že vás ta hvězda všechny tak oslnila? A proč jen když na ni okem pohlédnete, ihned se začnete naparovat?“

Jezevec Starší se sklonil ke kaluži, aby si hvězdu detailně prohlédl. Světelná zář ho však oslnila natolik, že na chvíli oslepl a jen zamžoural očima.

„Jezevče, jsi dokonalost sama...“, zazpíval mu v hlavě hlas neznámého zvířete připomínající nějakého ptáka. Pravděpodobně slavíka.

„Nejsi tlustý. Jsi bystrý, máš to nejlepší zvířecí myšlení. Otevři oči a podívej se na sebe. Jsi překrásný. Jsi hvězda stejně jako já.“

Jezevec otevřel oči, aby se přesvědčil, že je opravdu tak krásný a hubený. Z kaluže však na něj stále koukal odraz unaveného Jezevec s přebytečnými kily. Hvězda byla nejednou fuč.

„To je skandál!“ zvolala zvířata.

„Sup ukradl naši hvězdu. Přivlastnil si naši trofej!“

Jezevec Starší pozvedl hlavu a viděl, jak jeho přítel a pomocník krouží na růžovém ranním nebi a v ozářeném zobáku svírá padlou hvězdu.

„Okamžitě vrať hvězdu na místo činu!“ zakřičel Jezevec Starší. „Přesněji na místo pádu!“

„Nevrátím!“ zvolal hrdě Sup a dále kroužil nad Dalekým Lesem.

„Pouze já si hvězdu zasloužím, protože já sám jsem hvězda.“

***

„Už vidíš, co jsi provedl?“ zeptala se znovu Velká Medvědice svého syna.

„Ano, mami,“ odpovědělo provinile Medvídě a pohlédlo se sklopenýma očima na Daleký Les.

„Jak jsi jen mohl!“ zařval Velký Medvěd a vyrval i s kořenem obří nebeský dub.

„Narušil jsi pořádek v Dalekém Lese!“ Hlasitě zahřmělo a na nebi se zablýskaly kořenoblesky.

„Odpu-u-ust' mi tati,“ plakalo Nebeské Medvídě. „Už to nikdy neu-u-udělám.“

Začalo pršet a déšť se zanedlouho proměnil v silný liják s krupobitím.

***

Pršelo celý den, avšak zvířata Dalekého Lesa se do svých hnízd a nor neschovala. Bylo jim jedno, že prší. Zvířata, která podlehla kouzlu zářící hvězdy – a že to byla téměř všechna, přestala plnit své povinnosti, a naopak si začala plnit své sny.

„Nehodlám už více vyhlodávat hračky ze dřeva,“ řekl Norek. „Jsem hvězda! To je pod moji úroveň! Budu raději ohryzávat stoleté stromy a shazovat šišky!“

„A já nebudu vařit zelí a krmit zajíčky!“ řekla paní Zajícová. „Raději budu sportovat! Jsem nejlepší běžkyně Dalekého Lesa a dnes uběhnu nový rekord!“ Paní Zajícová rázem vyskočila ze své nory a začala v dešti pobíhat po lesních cestičkách.

„A já nebudu nikoho stříhat!“ konstatoval kadeřník Chocholka. „Já jsem chocholouš! chocholouš! Nejlepší kadeřník Dalekého Lesa a vy jste mě neobdarovali hvězdou za mé služby. Kadeřnictví se zavírá! Od této chvíle budu stříhat pouze sám sebe. Chod'te si s rozcuchanými chocholkami, neučesaní a se zacuchanými chomáčky chlupů!“

„Já už nebudu dodržovat ten hloupý zákon o vegetariánství, kvůli kterému nemůžu jíst to, co mi chutná. Jsem nejkrásnější liška Dalekého Lesa a držet dietu nepotřebuju. Zasloužím si všechny dobroty. A tou největší pochoutkou jsou zajíci. Teď dohoním paní Zajícovou a sním ji.“ V ten moment se Lištička rozeběhla.

„Nedohoníš mě!“ zapištěla paní Zajícová. „Já jsem tady mistryně sportu, ne ty.“

„Ne, my jsme tady mistryně sportu,“ zvolaly veverka fotbalistky a rozeběhly se směrem k Lištičce a paní Zajícové.

„A já už vám nebudu krákorat, o čem si štěbetají ptáci na stromech,“ zakrákala Straka.

“Kdo já jsem? Nejlepší straka na světě. Zasloužím si dělat něco lepšího! Vždycky jsem si přála letět do vesmíru.“

„Všichni vědí, že není nikdo vychytralejší, mazanější a šikovnější než já a můj bratr,“ zahoukali sýčci. „Hvězda právem náleží nám. Hú-hú-hú, ale jak ji sebereme Supovi Mrchožroutovi, hú-hú-hú, no jak?“

S těmito slovy vyletěli Sýčci za Supem do vzduchu a začali ho nahánět, aby získali hvězdu pro sebe. Na hlavní mýtinu popadalo peří.

„Proč všichni tak vyvádí, jako by se dočista zbláznili?“ vylezl ze své hromádky slepý Krtek.

„To by mě taky zajímalo, příteli,“ zabrblal Jezevec Starší. „Mám takový pocit, že všichni onemocněli. Zajdu k doktoru Stehlíkovi a zeptám se ho.“

Klinika doktora Stehlíka se nacházela v té největší lesní houštině. Slunce svítilo vysoko nad zemí, když zadýchaný a pokašlávající Jezevec Starší přišel do ordinace svého kamaráda.

„Pověz mi, Stehlíku, považuješ se za nejlepšího doktora Dalekého Lesa? Za skutečnou hvězdu medicíny?“ vyptával se Jezevec už od dveří.

„No... Možná si to myslím, ale nebylo by ode mě hezké, říkat to takto nahlas,“ odpověděl Stehlík. „Na naší klinice pracují i jiní doktoři a kdyby mě slyšeli, mohli by se urazit.“

„Sláva Nebeským Medvědům!“ zvolal Jezevec Starší. „Alespoň ty jsi v pořádku. Ještě Krtek a já. Ostatní si myslí, že jsou hvězdy Dalekého Lesa.“

„Vida, vida...A nepadla do našeho lesa náhodou nějaká hvězda?“ vyptával se Stehlík. „Byl jsem zaneprázdněn sbíráním zklidňujících hlohových bobulí a všechno jsem zmeškal.“

„Ano,“ přikývl Jezevec Starší.

„Spadla přímo do kaluže na hlavní mýtině. Všichni na ni zírali. Taky jsem se na ni koutkem oka podíval, ale nestihl jsem ji pořádně prozkoumat, protože mi ji přímo před čumákem vyfoukl můj pomocník Sup Mrchožravý.“

„Vida, vida..... Takže, ty jsi ji prozkoumat nestihl a Krtek je slepý, ten ji neviděl. Já jsem na mýtině vůbec nebyl a ostatní se, bohužel, nakazili a onemocněli.“

„Čím onemocněli?“ zamračil se Jezevec.

„Hvězdnou nemocí. To je taková nemoc, kdy si zvíře myslí, že je nejlepší na světě a ostatní zvířata pro něho nejsou dost dobrá, ani aby mu z ocasu blechy vykousávala.“

„Ano! Vlk něco takového o blechách říkal. Dá se to léčit?“

„Ano, dá,“ přikývl Stehlík. „Hvězda musí pryč! Musí se vrátit tomu, komu skutečně patří.“

„Když jsem byl ještě malé jezevče, moje maminka mi vyprávěla, že všechny hvězdy patří Nebeským Medvědům. Ale my jsme přeci realisti a na pohádky o Nebeských Medvědech nevěříme?“ pronesl nejistě Jezevec Starší.

„No.... Těžko můžu věřit na něco, co jsem nikdy neviděl,“ odsouhlasil Stehlík. Ale pokud by existoval nějaký důkaz, že skutečně existují, jestli by...“

„Poslouchej, Stehlíku,“ skočil mu do řeči Jezevec. „Hvězda velmi zvláštěně zapáchala. Všimnul jsem si toho, když jsem se sklonil nad kaluž. Byla cítit po něčem spáleném. Ale nebylo to jako když připálíš larvy. Bylo to jako... Jako by shořela kořenovize. Představ si, díváš se na fotbalový zápas Veverky versus Mývalové a najednou vyšlehnou plameny a bum!“

„Kam tím míříš, Jezevče?“ zeptal se ho s podezřením doktor. „Jsi si jistý, že ti nic není?“

„Chci tím říct, že ve tvé ordinaci to zapáchá podobně,“ řekl Jezevec a zhluboka se nadechl.

„Chceš mi naznačit, že Sup hvězdu zahodil a ona spadla sem?“

„Ne, to ne. To by tady všechno zářilo a my bychom si dokazovali, kdo z nás dvou je lepší. Bude to něco jiného, něco, co taky spadlo z nebe. Určitě to sem vletělo přes dokořán otevřené okno.“

Jezevec Starší čmuchar a čmuchar až zalezl pod doktorův stůl.

„Tady! Našel jsem to!“ vylezl z pod stolu a vítězně mával suchým javorovým listem.

„Je to jenom list,“ řekl rozčarovaně Stehlík. „Spadl z javoru, ne z nebe.“

„Ne, mylíš se, tento list spadl z nebe,“ a ukázal na drápem vyrytý vzkaz.

*Pošlete mi hračku. Jsem tu úplně sám. Nemám si s kým hrát. Nemůžete mě vidět,
ale jsem tady.*

Nebeské Medvíďe.

„Svatá slepice!“ zamával křídly Stehlík. „Nebeští Medvědi skutečně existují! A to je jejich hvězda!”

„A nemůžou si ji vzít zpátky, protože obyčejná zvířata je nesmějí spatřit,“ dodal Jezevec. „Hvězda svítí totiž tak jasně, že kdyby se i v noci Nebeský Medvěd ke hvězdě přiblížil, mohl by ho někdo spatřit.”

„Co budeme dělat?“

„Myslím, že jsem na něco přišel,“ zabrblal Jezevec. „Poslouchej mě, Strako,“ řekl naléhavě. „Mám pro tebe úkol.“

„Já už o ničem neštěbetám,“ odsekla Straka. „Mám na víc! Chci do vesmíru!“

„Přesně tak, Strako. Chci tě poslat do vesmíru. Co myslíš, zvládneš to?“

„A jak je to-to-to možné? Jasně, zvládnou. Jsem přece nejlepší!”

„A zvládneš to, i když ti bude na ocase sedět Krtek?“

„Ano, zvládnou. Jsem přece nejlepší!“

„Tak dobře tedy, pozorně mě poslouchej. Vidíš na nebi bratry sýčky, kukačku, kadeřníka Chocholku a Supa Mrchožravého, jak se tam perou o hvězdu?“

„Jak bych mohla nevidět. Takovou zářící hvězdu.“

„Já ti teď na ocas posadím Krta a společně vyletíte do nebe.“

Krtek je slepý a hvězdu nevidí, ale má velmi silné tlapy. Ať už hvězdu bude držet Straka, kukačka nebo Sup a ty ji budeš mít na dosah, okamžitě zakřičíš na Krtka: Tady je! A Krtek ji popadne.“

„A hned potom mi ji dá?“ zeptala s nadějí v očích Straka.

„No... Hned ne,“ odpověděl vyhýbavě Jezevec. „Potom spolu s Krtkem vyletíte do vesmíru.“

„Krtku, teď ty si vyslechni svou část úkolu.“ Jezevec Starší zašeptal Krtkovi něco do ucha, a poté mu strčil do kapsy dřevěného medvídko, kterého kdysi vyrobil Norek pro svá vnoučata.

„Ale to je hračka malých norčat!“ ohmatal Krtek figurku.

„Ano, ale ta řekla, že už ji nepotřebují, prý si zaslouží lepší hračky!“ odpověděl Jezevec.

„Tak vzhůru!“ přikázal jim. A Straka s Krtkem na ocasu vyletěla do vzduchu.

***

Velká Medvědice se jako vždy snažila uložit svého syna k polednímu spánku. Znovu a znovu ho přikrývala jeho obláčkovou peřinou a on se znovu a znovu odkrýval, protože přes den spal nerad.

V tom najednou Velká Medvědice zpozorovala na nebi ptáka, na jehož ocase se kymácelo nějaké zářivé zvíře.

Ten pták byla Straka, ale Velká Medvědice se v družích ptáků nevyznala. Straka se vznášela ještě docela nízko od Nebeské nory, ale zcela jasně se snažila dostat co nejvýš. Narazila už i na velký temný mrak, byla to spižírna, ve které Nebeští Medvědi skladovali nebeské brambory.

Pro Straku bylo očividně náročné táhnout za sebou lesní zvíře, a proto přistála na střeše spižírny, aby si odpočinula.

„Hrůza!“ vykřikla Medvědice. „Ta zvířata se snad dočista zbláznila! Jestli nás uvidí, tak se nebeská klenba zhroutlí a bude s námi amen.“

„Kde jsou ta zvířata, která se zbláznila? Kde, kdepak jsou?“ Nebeské Medvědě povyskočilo a začalo vesele poskakovat na obláčkové matraci.

„Okamžitě si lehni!“ zařval Nebeský Medvěd a řekl Velké Medvědicí: „Neboj se, vyřeším to!“

Velký Medvěd se z plných plic nadechl a foukl. V ten moment se všechno kolem zahalilo do husté bílé mlhy.

„Dostanou strach a vrátí se dolů na zem,“ řekl Nebeský Medvěd. „Nikdo nechce bloudit v mlze.“

***

„To je tak děsivé!“ zakrákala Straka. „V tomto vesmíru není vidět ani na krok.“

„Strako, nechej mě tady na mraku a let' dolů sama.“

„A co hvězda? Vždyť mi patří za let do vesmíru!“

„Ano, Strako. Jezevec Starší tě hvězdou vyznamená!“

„Kdy?“

„Myslím, že zítra. Svolá všechna zvířata a slavnostně ti ji předá.“

„A co tu budeš dělat? Sám na mraku?“

„Mám tady ještě jeden malý úkol.“

„A ty hvězdu nedostaneš?“ klovla podezíravě zobákem Straka. „Jenom já ji dostanu?“

„Neboj se, jen ty.“

***

Když se mlha rozplynula, Nebeští Medvědi opatrně vylezli z nory. Podivné zvíře, od kterého vycházela záře, stále sedělo na mraku. Podivný pták byl však fuč.

„Haló, medvědi! Já jsem Krtek!“ zakřičelo zvíře. „Jsem úplně slepý, proto vás nemůžu vidět. Pojd'te sem! Přinesl jsem vám vaši hvězdu!“ a vytáhl ji z kapsy, „a ještě jsem přinesl vašemu Nebeskému Medvíděti hračku!“

„Slepé zvíře!“ zvolalo nadšeně Medvídě a přiskočilo ke Krtkovi na mrak.

„Slepé zvíře! Budeš si se mnou hrát?“

Zatímco Velká Medvědice přišivala hvězdu zpátky na nebeskou klenbu, Krtek si s Nebeským Medvidětem hrál do večera na schovávanou. Medvidě se schovávalo a Krtek ho hledal. I když byl slepý, měl dokonale vyvinutý čich a cítil jeho vůni. Medvidě bylo cítit medem, mlékem od nebeských krav, jarním deštěm, a ještě něčím ohořelým.

Potom si ještě chvíli hráli s dřevěným medvídkem a s meteority. Dřevěný medvídek byl jako Nebeské medvidě a meteority byly jako zvířata z Dalekého Lesa.

Když přišla noc, Nebeský Medvěd na krátko zhasl měsíc i hvězdy, nebe zahalil hustými mraky a v úplné tmě snesl Krtka zpět do Dalekého Lesa. Posadil ho na špičku vysokého dubu a na rozloučenou řekl: „Slepé zvíře, děkujeme ti, že jsi nám vrátil naši hvězdu. Přileť si k nám ještě někdy pohrát s naším synem. Chybí mu kamarádi.“

„Dobře,“ řekl Krtek a zamával Medvědovi na rozloučenou. Neviděl, že Medvěd již zmizel v nebi.

***

„A Krtek z dubu nespádl?“ vylekal se Jezevecourek.

„Ne, synku,“ odpověděl Jezevec Starší.

„Proseděl na dubu celou noc a ráno jsme ho společně s veverkami fotbalistkami a doktorem Stehlíkem sundali dolů. Tak, zazvonil zvonec a pohádky je konec! Čas jít spát!“ Jezevec Starší přikryl Jezevecourka mechovou peřinou.

„A co Straka? Ta tedy hvězdu nedostala?“

„Proč by ne? Byla znamenitě odměněna! Za své hrdinství získala krásnou smrkovou hvězdu, kterou vyrobil Norek.“

„A z hvězdné nemoci se všechna zvířata vyléčila?“

„Téměř okamžitě. Už během druhého dne se cítila dobře, ale pro jistotu je Stehlík ještě týden léčil hlohovými bobulemi.“

„A navštívil Krtek ještě někdy Nebeské Medvidě?“ vyptával se stále Jezevecourek. „Hráli si spolu ještě někdy?“

„Tak to nevím,“ odpověděl Jezevec. Opravdu to nevěděl nebo jen chtěl, aby šel už Jezevecourek spát?

„Na to se budeš muset zeptat přímo Krtka. Ale až zítra! Teď pojď spát, synku.“

„Tati, a ten Jezevec Starší z tohoto příběhu, to jsi byl ty, že?“ zeptal se Jezevecourek a zívnuł tak ze široka, až mu byly vidět jeho ostré bílé zoubky, které si před spaním nikdy nezapomněl vyčistit.

„Já jsem já,“ Přikývl Jezevec Starší a zhasl světlušky.

„Tati... a já jsem malý Jezevec?“ ozval se ze tmy Jezevecourkův hlas. „Některá zvířata říkají, že jsem kocourek, ale to není pravda, že, ne?“

„Víš, synku,“ nadechl se Jezevec Starší.

Než však stihl cokoliv říct, byl Jezevecourek stočený ve své postýlce do klubíčka a zlehka podřimoval. Dva jezevčí pruhy, které si Jezevecourek každé ráno maloval na obličej, teď nebyly prakticky vidět. Oči měl zavřené a vousky společně se špičkou ocasu se mu lehce třásly. Jezevecourek spal a snil. Jezevec Starší tak nemusel na jeho otázku hledat odpověď.

BALADA O ŠÍLENÉM KŘEČKOVÍ

„Vyprávěj mi pohádku!“ Jezevecourek se pohodlně schoulil do klubička pod mechovou peřinku a nastražil uši.

„Dobře, synku. Dnes to však bude velmi neobvyklá pohádka. Ve verších.“ Jezevec Starší se posadil vedle Jezevecourka a v tlapkách držel lesklou knížku s obrázkem prošedivělého černohnědého lišáka na obalu. Lišák vykukoval z poza jedle, měl lehce hladový výraz a díval se na Jezevecourka svýma moudrýma jantarovýma očima.

„Jé, kdo to je?“ zeptal se Jezevecourek.

„To je Lišáandr Opuškin, nejdivočejší básník lesa. A já ti dnes přečtu jeho baladu *O šíleném křečkovi*.“

***

Žil jednou jeden hlodavec,

bohatý, starý mládenec.

Jednou když se procházel

A cestičku přecházel,

Spatřil krásnou samičku,

Popletla mu hlavičku.

Ó, moje milá, kdo jsi?

Královna zvířecí krásy?

Voniš jako luční kvítí,

Chtěl bych s tebou navždy býti.

Zůstaň, prosím, semnou,

Staň se mojí ženou!

Samička mu povídá:
„Tvá nabídka je šílená.
Tvář povíslá k zemi,
Hrb čouhá ti k nebi.
Krásná, mladá samička,
Nevezme si staříčka.“

„I když let již mnoho mám,
Je to láska jako trám!
Ve zdraví, radosti a smutku,
Chtěl bych s tebou býti vskutku.
Nežeň ty mě od sebe,
V mé noře plno šišek je.“

„Dobře, bohatý křečku,
Vše bude tak, jak ti řeknu:
Chceš-li si mě vážně vzít,
Mé přání musíš vyplnit.
Získat musíš mléko ptačí,
Abys byl o špetku mladší.“

V tom houkl křeček: „Hou“

A přivolal služebnou.

Přikázal: „Vydej se na cestu,

Získej mléko pro mou nevěstu!

Přines ho sem, služebná,

Poštolka má milá!“

Poštolka mu praví:

„Nemáš ani ponětí.

Mléko kouzelného ptáka,

Promění tě v darebáka.

Jen když kapku vypiješ,

Navěky o rozum přijdeš.“

Křeček vysmál se jí do očí:

„To si nech pro mláďata ptačí.

Tyto pohádky a hlouposti,

Tyto ptačí moudrosti.“

A poštolka vyletěla,

Na cestu se vypravila.

Přemýšlela velmi dlouho,
Kde by mléko býti mohlo.
Úkol nakonec splnila,
Ptačí mléko objevila.
Letí zpět, pomocnice,
Křečkova služebnice.

Když křeček mléko vypil,
Vysoko vyskočil.
Třikrát se překulil,
V monstrum se proměnil:
Z tlamičky – děsivá tlama,
Zadupal silnýma nohama.

Ostré drápy vytasil,
Kmeny dubů okusil!
Obřím a mohutným se stal,
Avšak rozum postrádal.
Roztrhal kukačku i sýčka,
Smějící se: „Cha-cha-cha.”

Všechna zvířata prosila:
„Pomoc! Žere nás zaživa!
Vrabce, stehlíky, havrany,
Mladé zemřou také vrány,
Vlci medvědi, ježci,
Zajíci, lišky i jezevci.“

Když samička monstrum spatřila,
Očím svým nevěřila.
A třesouce se strachem,
Svalila se na zem.
Naříká, pláče starý, mladý,
„Zmiz odsud! Křečku pomatený.“

V silné bouři z nebes,
Možná anděl možná běs.
Byl to oslnivý pták,
Který přiletěl jim pomoc dát.
Do křečka zobákem – ťuk!
A on se svalil jako buk.

Ještě třikrát t'uk-t'uk-t'uk,
A v tom byl ten pták fuk.
Zas povislé tváře k zemi,
A hrb čouhající k nebi.
Křeček nehybně leží,
Jen vousy se mu ježí.

Veselí nemá konce:
Zvířata pohřbila umrlce.
Od té doby po lese,
Mírný vánek nese se.
Bez duše přízrak bloudí,
Přemýšlí, jak se pomstí.

Jak pytlák se plížil,
Aby ptákovi ublížil.
Když pták přízrak uviděl,
Na věky věků znehybněl.
Tak moc on se polekal,
Že už nikdy nelítal.

„Křečku, proč tu nehybně ležíš,

Bez známek života se jevíš.

Jsi mrtvý?“ pláče samice.

Ne, spal jsem, omlouvám se velice.

„Neboj se, jsem stále živý,

Avšak sen jsem měl hrozivý.

Že poslal jsem služebnou,

Poštolku mou milou,

Získat mléko ptačí,

Abych o špetku byl mladší.

Avšak dočista jsem zešílel

A zvířata jsem zabíjel.

Kmeny dubů jsem hryzal,

Pírka sýčkům trhal.

Z cesty zdravého rozumu sešel

A o život jsem přišel.

Na hrobě dvě sýčata,

Tancovala ča-ča-ča.

„Ach, nevěř těmto mŕám,

Věř, že chyběl by si nám.

Jsi krásný a mladý,

Pro mě a děti dokonalý.

Chci ti říct, že miluji tě

A s radostí hned vezmu si tě.”

Zalezli spolu do nory

A měli svatební hody.

Ča-ča-ča sýčci tančili,

Do vzduchu pírka házeli.

Slavili, jak se patří,

Mrkví snědli za tři.

A od té doby hlodavec,

Bohatý starý mládenec,

S paní Křečkovou žije,

Bohatý a šťastný s ní je.

V obklopení milých dětí,

Křečků mají jako smetí.

***

„A bylo to ptačí mléko dobré? “ zeptal se Jezevecourek.

„Nevím, synku. Nikdy jsem ho nepil.“

„Chtěl bych ho ochutnat.“

„Chceš, aby se z tebe stal šílený Jezevecour?“

„Ne, to ne. Já bych ho nepil. Jen bych si líznul, abych zjistil, jak chutná. Můžeš mi ho zítra přinést?“

„Nemůžu, Jezevecourku. Ptačí mléko je velmi vzácné. Jsou o něm zmínky pouze ve zvířecích pohádkách a legendách, ale na vlastní oči jsem ho nikdy neviděl. Možná se v přírodě vůbec nevyskytuje.“

„Nevyskytuje? Přece by nám náš nejdivočejší básník lesa nelhal.“

„Líbily se ti verše Opuškina?“

„Ano, tati. Až vyrostu, taky ze mě bude divoký básník. A budu psát básně stejně jako Lišáandr Opuškin.“

„A já jsem si myslel, že se chceš stát policistou Dalekého lesa stejně jako já.“

„Ano, chci. A také se jím stanu. Přes den budu chytat zločince a po večerech budu psát divoké básně. Tlapku na to?“

„Tlapku na to.“

Pohádky Dalekého Bezlesí

Daleké Bezlesí

Daleké Bezlesí se rozkládá v daleké savaně. Je to drsné a kruté místo, kde se neustále vedou krkavé boje (o ovoce, o moc, o vodu, o samice, o území) a kde šamani obětovávají zvířata. Platí zde pouze jeden zákon: zákon síly. Silní jedinci mají právo urážet a požírat ty slabé. Lev může s klidem sníst laň a nikdo mu v tom nezabraní a ani ho nepotrestá. Podnebí v Dalekém Bezlesí je drsné: každý rok se tu střídá období silných dešťů s dlouhým obdobím sucha, které vyčerpává zvířata a vysiluje zemi.

Shodou podivných okolností roste však právě v tomto vyprahlém, zvěřském, nevládném a nebezpečném kraji nejlahodnější a nejšťavnatější ovoce na světě nazývané

Slunečné mango.

***

LEGENDA O OSUDNÉM MANGU

„Chci napít,“ řekl žalostně žirafák Raf. „Mami, dej mi vodičku.“

„Zlato, je sucho a vody máme málo. Dnes jsi už vodu měl. Dám ti napít kokosového mléka, které ti pomůže žízeň uhasit.“ Žirafa Rafaela podala synovi kokos s dudlíkem a žirafák Raf začal s mlaskotem cucat teplou, hutnou, nasládlou tekutinu.

„Tak co, napil ses?“ vzala Rafaela synovi prázdný kokos.

„Jo, ale už mám kokosového mléka po krk.“

„Takhle nemluv!“ zamračila se žirafa, „nezlob Bohy Mango. Jiná zvířata nemají v období sucha ani to kokosové mléko.“

„Proč ho jiná zvířata nemají?“

„Protože jsou to obyčejná zvířata, synku, nejsou urozená jako my. Náš rod Urozených Žiraf je velmi starý a vznešený. Všichni samečci našeho rodu se jmenují Raf jako ty a tvůj táta a samičky Rafaela jako já. Jsme bohatí, proto máme i v období sucha šťavnaté ovoce, vodu a kokosové mléko.“

„Když jsme tak urození a bohatí, proč se tedy už třetí den schováváme? Proč jsi mě dnes nepustila do pouště hrát si se surikatama? Chystali jsme se hledat pirátský poklad...“

„Drahoušku, schováváme se, protože Král Zvířat přestal dohlížet na pořádek a odjel někam daleko předaleko. Nyní zde vládne smečka lvů v čele s vůdcem přezdívaným Kápo. A těm je jedno, že jsme z ušlechtilého rodu. Jsou to lovci, trhači hlav a my pouze bezmocná kořist. Je lepší strávit několik dní v bezpečí domova, než si hrát se surikatami a přijít přitom o život.“ Rafaela se pohodlně usadila v křesle s vysokým opěradlem a opřela si o něj svůj dlouhý krk.

„Mami, a proč jsme ta kořist zrovna my?“ zamračil se Raf. „Chovejme se taky jako predátoři a pojďme lovit! Zakousneme ty ohavné lvy. Nechci už být kořist!“

„Na svůj věk jsi velmi chytrý a statečný, synu,“ pokývala spokojeně žirafa.

„Až vyrosteš, určitě najdeš způsob, jak lvy potrestat a zbavit je jejich moci. Bohové Mango ti v tom určitě dopomohou. Ale lovcem se, synku, nikdy nestaneš.“

„Proč ne?“ rozhněval se Raf, „proč lvi lovci jsou, a my ne? Proč mají tesáky, a my je nemáme? Proč máme měkké růžky? Proč nás takovými Bůh Mango stvořil?“

„Protože my jíme dužiny a oni jedí pecky,“ odpověděla Rafaela.

„Jak to myslíš?“ zeptal se nechápavě Raf.

„Jestli chceš, povím ti legendu *O osudném mangu*,“ nabídla synovi Rafaela. Potom už budeš vědět, jak se na zemi objevili predátoři a jejich kořisti.

„Chci, chci!“ zaskákal radostně Raf a svými měkkými růžky se udeřil do stropu.

„Mám však jednu podmínku, synu. Během toho, co ti budu vyprávět, budeš ležet v postýlce. Ano, vím, že se ti nechce spát, ale musíš si aspoň na chvíli lehnout a natáhnout krk. Jinak se ti zkriví a žirafy z urozeného rodu musí mít krk rovný.“

„Dobře!“ Raf zalezl do postýlky a natáhl se.

„Tak vyprávěj!“ pověz mi legendu *O osudném mangu*!

***

Kdysi dávno byla jen prázdná poušť a uprostřed této pouště rostl Velký Strom Mangovník. Jednoho dne na samém vrcholku Stromu Mangovníku dozrály dva plody: slunce a tma.

Plod slunce měl zlatavou barvu, byl šťavnatý, sladký, voňavý a jasně zářil. Plod tmy měl barvu černou, byl seschlý, shnilý a nepříjemně zapáchal.

„Ognam hůb mesj áj,“ řekl plod slunce starodávným jazykem – Já jsem Bůh Mango.

„Ognam hůb mesj áji,“ odpověděl plod tmy – I já jsem Bůh Mango.

„Nyní pokropím celou poušť svou sladkou šťávou,“ pronesl plod slunce. „Z této šťávy vyroste ovocný sad. Do sadu umístím první dvě zvířata – žirafu a lva. Budou z nich nejlepší přátelé. Budou se živit plody z ovocných stromů. Stvořím ovoce, které bude šťavnaté, měkké a bez pecek, aby žirafa, ani lev nepotřebovali ostré zuby.“

Zlatavý Bůh Mango pokapal z výšky poušť svou sladkou, voňavou šťávou a na poušti vyrostl ovocný sad, ve kterém během minuty dozrálo kiwi, banány, fíky, granátová jablka, hrušky, jablka, hroznové víno a samozřejmě i mango.

Mangovník se tyčil uprostřed sadu. Vypadal stejně jako Velký Strom Mangovník, jen byl o něco menší. Všechny plody v sadu byly měkoučké a bez pecek. Bůh Slunce Mango kápnul na zem ještě dvě zlaté kapičky a z těch se zrodila první dvě zvířata savany: Lev a Žirafa. Když se zvířata spatřila, objala se a otřela se o sebe tlamami. Potom si spolu chvíli hrála, najedla se sladkého šťavnatého ovoce a společně ulehla do stínu překrásného stromu mangovníku.

„Můj bratře, stvořil jsi beze mě ovocný sad!“ pronesl našťvaně Bůh Tmy. „Co mi zbývá udělat? Snad ho jen trochu obohatit. Nyní pokropím sad svou jedovatou, černou, kalnou šťávou. Z kapky, která ukápne na plod, vyroste pod měkkou dužinou ostrá, tvrdá, nepoživatelná pecka.“

Bůh Tmy kápl na celý sad svou shnilou černou kapku a ta dopadla na plod, který rostl na samém vrcholku stromu mangovníků rostoucího uprostřed ovocného sadu.

„Děti moje, Lve a Žirafo!“ zvolal v ten moment Bůh Slunce Mango.

„Hrajte si v sadu a jezte jakékoliv plody, kromě toho, který roste na nejvyšší větvičce stromu mangovníku uprostřed sadu. Jíst tento plod vám výslovně zakazují!“

„Dobře, velký Bože Mango,“ odpověděli Lev a Žirafa. „Nebudeme na něj sahat, přeci jen roste velmi vysoko a my tady dole máme spoustu jiných sladkých plodů.“

„Můj bratře, stvořil jsi první zvířata savany beze mě,“ zašeptal černý Bůh Tmy.

„Co mi zbývá udělat? Snad stvořit ještě jedno zvíře.“

S těmito slovy ze sebe Bůh Tmy oklepal hustou, černou kapku slizu, která se přeměnila v chlupatého černého Pavouka. Pavouk se po tenké slizké nitce spustil z nebe na zem a usadil se v ovocném sadu společně se Lvem a Žirafou.

„Děti moje, Lve a Žirafo,“ zvolal z nebe Bůh Slunce Mango.

„Mějte se rádi, nebojte se černého Pavouka. Není to mé dítě, je to potomek Boha Tmy. Držte se od něj, co nejdál to půjde, a neposlouchejte jeho zlá slova.“

Lev s Žirafou příkaz uposlechli. Když se k nim Pavouk přiblížil a chtěl si s nimi hrát, odmítli ho.

„Taková škoda,“ rozhořčil se Pavouk. „Znám tu nejzajímavější hru na světě. Vy pořád hrajete to samé dokola. Slepou bábu nebo na honěnou.“

„Co je to za hru?“ zeptali se jednohlasně Lev a Žirafa.

„Hra na schovávanou,“ odpověděl Pavouk. „Tuto hru umím hrát nejlíp na světě. Schovám vám do své pavučiny plod a vy ho budete hledat, co říkáte? Je to legrace!“

„Zní to zajímavě. Ale na tom nesejde, nebudeme si s tebou hrát. Bůh Mango nám to zakázal,“ odpověděli Lev a Žirafa.

„A co když mu to neřekneme?“ navrhl Pavouk.

„No... já nevím,“ odpověděl Lev, „myslím, že to není správné. Já nehraju.“

„A co ty, Žirafo?“ zeptal se Pavouk.

„Já taky nevím...“ váhala Žirafa.

„Zadrž!“ zašeptal jí Pavouk do ucha.

„Víš, proč Lev nechce hrát? Bojí se, že plod, který schovám, visí vysoko a on ho nenajde, protože má na rozdíl od tebe krátký krk a ten tvůj dlouhý ti závidí. Má strach, že prohraje.“

„Hele, Lve!“ vykřikla Žirafa.

„Přece mě nepřipravíš o tak zajímavou hru jen kvůli tomu, že jsi malý a máš krátký krk.“

„Co to má společného s krkem? A proč mě ur-r-rážíš?“ zařval našťavaně.

„A proč na mě křičíš? To se dělá kamarádům?“ rozzlobila se Žirafa.

V tu noc to bylo poprvé, co Lev a Žirafa nespali společně v objetí ve stínu stromu mangovníku. Lev si ustlal pod banánovníkem a Žirafa se skrčila pod strom, na kterém rostla granátová jablka. Pavouk celou noc nezavřel oči. Seděl na vrcholku mangovníku a splétal pavučinu.

K ránu druhého dne zamotal do pavučiny celý plod mango – ten samý plod, který poprskal jeho stvořitel Bůh Tmy. Když pak Pavouk práci dokončil, spustil se po tenké slizké nitce z vrcholu stromu k podřimující žirafě a zašeptal ji do ucha.

„Hra začíná! Najdi plod, který jsem schoval. Výhra pro vítěze je dužina plodu. Lahodnější ovoce jakživ neochutnáš.“ Žirafa vstala, umyla se v ranní rose a začala hledat schovaný plod.

„Žirafo! okřikl ji Lev. Pojd' ke mně! Pojd', zahrajeme si na honěnou.“

„Zase na honěnou?“ zašklebila se pohrdavě Žirafa.

„Pořád to samé dokola. Ty mě honíš a já buďto uteču, nebo mě chytíš. Nikdy to nijak neskončí. Vítěz žádnou cenu nikdy nedostane. Dnes budu hrát mnohem zajímavější hru.“

„Jakou hru?“ zeptal se Lev. „Zahrajeme si ji spolu!“

„Ne, nechci. Budu ji hrát s Pavoukem. Schoval mi ten nejlahodnější plod na světě a já ho musím najít. Pokud zvítězím, dostanu jako výhru šťavnatou, sladkou dužinu.“

„A rozdělíš se se mnou? Dáš mi taky ochutnat?“ zeptal se Lev.

„Nevím,“ odpověděla Žirafa. „Popřemýšlím o tom. Uvidím, jakou budu mít náladu.“

Žirafa hledala schovaný plod celý den. Černý Pavouk se čas od času spustil ze stromu dolů na zem a šeptal jí do ucha: „Výš! Ještě výš! Máš takový dlouhý krk, natáhni ho! Jak nejvíc můžeš!“

Žirafa krk natahovala a natahovala až viděla tak vysoko, že na samém vrcholku největšího stromu mangovníku rostoucího uprostřed sadu, uviděla velký kulatý kokon z pavučiny. Dotkla se ho svou tlamou a zatahala za trčící konec jedné z nití. Pavučina se rozmotala a Žirafě se před očima zjevilo obrovské, zralé, zlatavé mango s černou tečkou na boku.

„Našla jsi to, co jsem schoval!“ zvolal Pavouk.

„Je tvoje! Zasloužíš si ho! Ochutnej jeho měkkou šťavnatou dužinu! Kousej však opatrně, uvnitř se skrývá tvrdá pecka.“

Žirafa odtrhla mango z větvičky a zakousla se.

„Pavouku, máš pravdu. Nikdy v životě jsem nic podobného nejedla. Je výborné! Je nejlahodnější ze všech plodů v tomto sadu.“

Žirafiny slova uslyšel Lev a přiběhl: „Dej mi kousnout! Chci taky ochutnat nejšťavnatější ovoce na světě.“

„Dobrá,“ odpověděla Žirafa. „Je mi tak skvěle, že se s tebou podělím,“ a hodila Lvovi z poloviny ohlodanou dužinu manga.

Lev se na ni okamžitě vrhl, avšak místo měkké dužiny se mu do tlamy dostala tvrdá pecka. Snažil se ji rozkousat, ale přitom si vylomil čtyři zuby. V ten moment se úlomky jeho zubů proměnily ve čtyři ostré špičáky. Lev pecku rozkousal, spolkl, vycenil své nové ostré zuby a zhluboka se nadechl.

„Žirafo, nerozdělila ses se mnou!“ zařval Lev.

„Snědla jsi všechnu šťavnatou dužinu. Cítím, jak se šťáva z lahodného ovoce smísila s tvou hořkou žirafí krví. Slyším volání tvé krve, volá mě, abych ochutnal plod, který jsi snědla.“

S těmito slovy Lev na Žirafu zaútočil a kousnul ji do nohy. Z rány vytryskla na strom mangovník rudá krev a všechny plody v sadu uvadly a seschly. Ovocný sad vyschnul a země kolem kořenů popraskala.

Žirafa se Lvovi z jeho spárů vysmekla, udeřila ho kopytem, a co jí síly stačily, odskákala pryč do pouště. Lev se rozeběhl za ní.

„Teď bude mít vaše hra na honěnou konečně vítěze,“ zasmál se černý Pavouk.

„Pokud predátor svou kořist chytí, získá jako výhru její život. Pokud se kořisti podaří utéct, získá jako výhru svůj vlastní život.“

„Bratře, co jsi to provedl?“ zvolal Bůh Slunce Mango, když z nebe pohlédl na uvadlý ovocný sad a na Lva se Žirafou, kteří se honili po poušti.

„Udělal jsem jejich hru zajímavější,“ zasmál se černý Bůh Mango.

„A nastolil jsem pravidla hry.“

***

„Mami, mám strach,“ zašeptal žirafák Raf. „Takže lev Kápo a jeho smečka slyší volání mé krve? A dříve nebo později mě najdou? I když mě opravdu dobře schováš?“

„Lvi slyší volání tvé krve, ale neboj se, nedostanou tě,“ usmála se Rafaela.

„Vždyť jsi urozený. Ochraňují tě ti nejlepší rytíři světa.“

„Prosím, zazpívej mi ukolébavku o tom, jak mě ochraňují,“ poprosil Raf a zavřel oči obklopené hustými a nadýchanými řasami.

„Dobře, zlato,“ A Rafaela začala zpívat.

7 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU

V poslední kapitole této práce se budeme věnovat tvorbě translatického komentáře k našemu překladu. Jak jsme již v úvodu uvedli, rozhodli jsme se v našem komentáři zaměřit pouze na místa, jež pro nás byla z překladatelského hlediska nejvíce zajímavá, neobvyklá či komplikovaná, a pro jejichž přenesení do CJ jsme museli mnohdy přistoupit ke kreativnímu způsob jejich řešení. U každého níže uvedeného problému se také pokusíme uvést všechna překladatelská řešení, se kterými jsme v procesu překládání pracovali a uvedeme si argumenty pro a proti, které nás dovedli k finálnímu rozhodnutí.

V procesu překládání nám byly kromě teoretických a jazykových znalostí často nápomocny také elektronické či tištěné slovníky synonym, frazeologické slovníky, etymologické slovníky a slovníky výkladové. Dále jsem také hojně využívali jazykových příruček, českého i ruského korpusu a odborných encyklopedií. Všechny odkazy na tyto zdroje bude možné najít v seznamu literatury na konci práce.

7.1 PŘEKLAD KNIŽNÍHO TITULU

Knižní titul je nedílnou součástí literárního díla, a proto mu musí překladatel stejně jako autor věnovat patřičnou pozornost. Titul knihu představuje, podává o ní první informace a často obsahuje klíč k pochopení textu či nastiňuje jeho obsah a poslání. Kromě toho je také vizitkou díla a z pohledu obchodu i reklamou „produktu“. (Kriaková, 1988, s. 103)

Knižní názvy lze rozlišovat podle řady kritérií a téměř každý literární vědec zabývající se poetikou titulu si vytvořil svou vlastní typologii. (Lesák, 2010, s. 18) Abychom dokázali námi překládaný titul typologicky zařadit, budeme v naší práci vycházet z nejobecnějšího členění, jehož autorem je Jiří Levý.

J. Levý (2012, s. 140–141) rozlišuje dva typy knižních titulů.

1. **název popisný**
2. **název symbolický**

1. **Název popisný** plní především funkci sdělovací. Informuje čtenáře o tématu díla a často označuje jeho žánr. Popisný název většinou obsahuje jména hlavních postav nebo název místa děje.
2. **Název symbolický**, zkratkový, vyjadřuje téma, problematiku díla a atmosféru typizujícím symbolem. Tyto názvy většinou obsahují přísloví, okřídlená slova či aforismy. Jsou obvykle expresivní a snadno zapamatovatelné.

Na základě výše uvedené klasifikace přiřazujeme námi překládaný titul k názvu popisnému, neboť nám označuje jak žánr, tak i podává informaci o charakteru hlavních postav.

VJ	CJ
Зверские сказки	Zvířecí pohádky

Při překladu tohoto knižního titulu hrálo důležitou roli ruské adjektivum *зверский*. Dané přídavné jméno je v ruštině mnohoznačné, avšak do češtiny se jeho významy překládají dvěma různými adjektivy:

1. **zvířecí**
2. **zvířecký**

Adjektivum **zvířecí** definuje slovník spisovné češtiny (SSČ) jako:

- a. zvířatům vlastní, se zvířaty souvisící
- b. připomínající zvíře

Adjektivum **zvířecký** definuje SSČ jako:

- a. nelidský krutý, surový, bestiální
- b. řízený jen pudy, nízký, pudový

Tato slovní hříčka založená na mnohovýznamovosti slova hraje podstatnou roli především u detektivních příběhů.

První význam informuje čtenáře o charakteru hlavních postav. Druhý význam podává informaci, že se bude ve zvířecím světě odehrávat něco krutého, nelidského.

V námi překládané knize «*Зверские сказки*» má druhý význam adjektiva poněkud podřadnější roli. V pohádkových příbězích k žádný krutým zločinům nedochází, a proto přebírá první význam adjektiva dominantní postavení. My jsme se proto rozhodli knižní titul přeložit doslovně, a i přesto, že jsme si plně vědomi, že se v našem překladu druhý význam adjektiva vytratil, považujeme náš překlad vzhledem k žánru a celkové tématice knihy za plně adekvátní.

7.2 PŘEKLAD ZOONYM

Vlastní jména zvířat můžeme v knize *Zvířecí pohádky* rozdělit do dvou hlavních kategorií:

- a. jména vytvořená od živočišných druhů
- b. jména vztahující se k ruským reáliím

7.2.1 Jména vytvořená od živočišných druhů

První skupinu tvoří obecná jména odvozená od rodového či druhového názvu zvířete, jež získala status jmen vlastních. Tato jména se píší velkým počátečním písmenem a jsou často doplněna přívlastkem, který charakter zvířecího hrdiny ještě více dokresluje. Při překladu se nám ke většině těchto jmen český ekvivalent najít podařilo.

VJ	CJ
Барсук Старший	Jezevec Starší
Небесный Медведь	Nebeský Medvěd
Большая Медведица	Velká Medvědice
Небесный Медвежонок	Nebeské Medvídě

Небесный теленок	Nebeské telátko
Лисичка	Lištička
Хорек	Norek
Лев	Lev
Жирафа	Žirafa
Гриф Стервятник	Sup Mrchožravý

Problém představovala pouze dvě jména, pro která neexistuje v češtině forma ženského rodu a bylo ji tak zapotřebí uměle vytvořit.

VJ	CJ
Зайчиха	paní Zajícová
Хомячиха	paní Křečková

Jak je z tabulky patrné, s oběma jmény jsme se vypořádali stejným způsobem. Ženský rod se nám podařilo u obou jmen vytvořit s pomocí oslovení *paní* a přidáním koncovky – *ová*, čímž jsme obecné jméno přeměnili na příjmení s koncovkou typickou pro české prostředí.

7.2.2 Jména vztahující se k ruským reáliím

Některá jména, jež autorka svým zvířecím hrdinům vybrala, mají ve VJ určitou výpovědní hodnotu a jsou velmi úzce spojena s výchozí kulturou. Bylo tedy jasné, že při jejich překladu si s pouhou transkripcí či transliterací nevystačíme. Rozhodli jsme se proto uplatnit metodu substituce a pokusit se najít v CJ taková jména, která by dokázala českým čtenářům navodit stejné představy. Došli jsme však k závěru, že konotace, které původní jména nesou, jsou ve dvou případech tak silné, že jsou zkrátka nepřeložitelné.

- **Полкан / Rex**

Psí jméno *Полкан* je v ruském prostředí velmi užívané. Většinou tak bývají pojmenováni velcí hlídací a bojovní psi, jejichž úkolem je hlídat lidská obydlí nebo spolu s pohraničníky střežit hraniční přechody. Také existuje řada filmů, kreslených seriálů, ve kterých vystupuje hrdina jménem *Полкан*.

Naším úkolem tedy bylo najít takové jméno, které by u českých čtenářů navodilo stejné představy, a které by bylo zároveň v českém prostředí hojně rozšířené.

Jako nejlepší varianta nám připadlo jméno **Rex**.

VJ	CJ
Полкан	Rex

- **Мухтар / Bojar**

Při překladu tohoto jména jsme se snažili postupovat stejně jako u jména předchozího. Jméno *Мухтар* vyvolává velmi podobné představy jako jméno *Полкан*. Jelikož je pochopitelné, že oba naši hrdinové se nemohou jmenovat stejně, snažili jsme se najít jinou alternativu. Bylo pro nás důležité, aby jméno vyjadřovalo dominantní vlastnosti daného plemene. Pes v naší knize je **boxer** – **bojové** a hlídací plemeno.

Proto jsme se rozhodli jej pojmenovat jménem **Bojar**.

VJ	CJ
Мухтар	Bojar

- **Братан / Κάρο**

Ruské slovo *братан*, kterým je pojmenován vůdce lví smečky Dalekého Bezlesí, má v ruštině dva primární významy.

VJ	Význam ve VJ
братан	I. носитель субкультуры гопников, член организованной преступной группировки. II. «старший брат, племянник, двоюродный брат»

Do češtiny můžeme slovo *братан* přeložit několika výrazy: *brácha*, *bratranec*, *kámo*, *parták*. Ani jeden ze výše uvedených výrazů nám však v češtině nenavozuje potřebné asociace, které se se zvířetem v naší knize pojí. Proto jsme opět využili metody substituce a jméno jsme nahradili českým výrazem, které dominantní postavení zvířete zcela vystihuje.

CJ	Význam v CJ
Κάρο	1. vedoucí, hlavní rozhodující osoba; hlava, vůdce, vedoucí: k. společnosti, 2. mít vedení, náčelnictví, rozhodovat.

7.3 PŘEKLAD ANTROPONYM

Jediná lidská bytost, která se v knize objevuje je obyvatelka obce Lovečkovice *Нина Пална*.

S překladem křestního jména nebyl žádný problém, neboť ruské jméno *Нина* má v češtině svůj ekvivalent. Avšak pro překlad hovorové formy jména po otci Пална (Павловна), jsme už museli poněkud improvizovat.

Jelikož jsme se již u překladu zvířecích hrdinek paní Zajícové a paní Křečkové rozhodli pro naturalizaci a zvolili formy odpovídající českému prostředí, nebylo by nyní vhodné aplikovat metodu exotizace a jméno po otci, jež je spojeno čistě s východní kulturou v překladu zachovat. Myslíme si, že by výskyt dvou zcela odlišných forem byl pro dítě mladšího školního věku příliš matoucí, a proto jsme se rozhodli uplatnit metodu neutralizace a jméno po otci nahradit obecným výrazem.

VJ	CJ
Нина Пална	paní Nina

7.4 PŘEKLAD TOPONYM

Jak jsme si již v páté kapitole naší práce uvedli, zvířecí svět je rozdělen na několik nezávislých území, jež každé z nich má přirozeně svůj vlastní název.

Jako první se zaměříme na překlad těch toponym, která spojuje v jazyce originálu jeden podstatný rys.

VJ	CJ
Дальний Лес	Daleký Les
Ближний Лес	Blízký Les
Подлесок	Podlesí
Подводный Лес	Podvodní Les
Эвкалиптовый Лес	Eukalyptový Les
Ледяной Лес	Ledový Les
Дикая Лесостепь	Divoká Lesostep

Jak je z tabulky patrné, ve všech výše uvedených toponymech figuruje slovo **les**. Ve většině případů nebyl problém tento rys v CJ zachovat a pomocí metody kalkování, se nám do češtiny podařily názvy adekvátně přeložit. Mírně problematický byl však překlad názvů Ближнее *Редколесье* a Дальнее *Редколесье*.

Ruský termín *редколесье* je označením pro přírodní zónu, v níž se střídá období sucha s obdobím dešťů. Tato přírodní zóna se vyznačuje nízkým travnatým porostem a nízkým počtem stromů, které nejsou seskupeny natolik blízko, aby tvořily les.

V češtině však pro tento termín neexistuje přímý ekvivalent. Jedinou možnou variantou, jak nahradit ruský termín termínem českým bylo užití slova Buš. Při detailnějším zkoumání jsme však dospěli k závěru, že si tyto termíny významově zcela neodpovídají. Navíc bychom narušili autorčinu slovní hříčku a komponent **les** by se nám hned ze dvou názvů zcela vytratil. Abychom tedy této ztrátě předešli, rozhodli jsme se ruský termín nahradit výrazem **Bezlesí**.

Čímž se nám podařilo zachovat hru se slovy a zároveň vyjádřit, že se nejedná o lesnaté území.

VJ	CJ
Ближнее Редколесье	Blízké Bezlesí
Дальнее Редколесье	Daleké Bezlesí

Druhou skupinu představovala toponyma, v jejichž názvu se slovo les již neobjevuje.

VJ	CJ
Дальние Сопки	Daleké Sopky
Село Охотки	Obec Lovečkovice

S prvním názvem nebyl opět žádný problém, avšak překlad druhého názvu byl už o něco málo komplikovanější.

VJ	varianty překladu	CJ
село	vesnice, ves, dědina, obec	obec
Охотки (от.сущ.охота)	hon, lov, lovení	Lovečkovice

Jelikož se jedná o území se svou vlastní samosprávou, zvolili jsme proto slovo obec. Při jejím pojmenování jsme se pak rozhodovali mezi dvěma variantami:

1. obec Lovná
2. **obec Lovečkovice**

Jelikož je však pro české názvy obcí velmi typické zakončení – **ice** (*Čejkovice, Mikulčice, Strážovice, Vřesovice...*), rozhodli jsme se vnést tento rys i do našeho překladu, a proto jsme zvolili variantu č. 2.

- **гора Kot-Kot**

Rádi bychom mezi překlad toponym zařadili také název hory, na jejímž vrcholu si hověl stvořitel koček Mici-pán. Její název v originálu tvoří dvě totožná jednoslabičná substantiva. Abychom zachovali výstižnost a údernost tohoto názvu, rozhodli jsme se nahradit substantivum onomatopoickým citoslovcem, jež je pro dané zvíře charakteristické.

VJ	CJ
гора Kot-Kot	hora Mňau-Mňau

7.5 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ

Jak jsme si již v teoretické části práce uvedli, překlad frazeologismů je vždy obrovskou výzvou, která vyžaduje od překladatele značnou míru pozornosti a dostatečnou znalost obou jazyků i kultur. My jsme se v našem překladu setkali jednak s frazeologismy, pro které jsme na základě jejich významu byli schopni najít v češtině ekvivalent, ale také se v předloze vyskytly frazeologismy, pro jejichž přenos do CT jsme museli přistoupit ke kreativnímu způsobu řešení.

- **Этот номер не пройдет**

Při překladu tohoto ustáleného spojení se nám do češtiny podařilo najít více vhodných variant, které formálně i sémanticky ruskému ustálenému spojení odpovídají.

VJ	Význam ve VJ	CJ
Этот номер не пройдет	<i>Не удастся что-л</i>	Tohle ti neprojde Tohle na mě nezkoušej Tenhle trik znám Tenhle trik mám prokouklej

Klíčovou roli při výběru varianty hrál fakt, že ustálené spojení je v textu originálu onomatopoické a bylo tedy zapotřebí tento rys zachovat i v našem překladu. Onomatopoický charakter je u tohoto frazeologismu dán zdvojením hlásky „r“ ve slovech, jejichž úkolem je imitovat psí vrčení.

Этот номер со мной не пр-ройдет, пр-приятель. / Tak tenhle trik ti nepr-rojde, kamar-ráde.

- **Не давать спуску**

Pro tento frazeologismus se nám v češtině doslovný ekvivalent najít nepodařilo, tudíž jsme se rozhodli frazeologismus přeložit opisem na základě jeho významu.

VJ	Význam ve VJ	CJ
Не давать спуску	не спускать, не прощать кому-н., не оставлять без ответа, без внимания или без наказания совершенной провинности	Nedat pokoj Neustále pronásledovat Neustále hlídat

Nakonec jsme se rozhodli pro první variantu, která je ze všech tří možností nejvíce expresivní.

- **Ежу понятно**

VJ	Význam ve VJ
Ежу понятно	ясно, как день, всем и каждому

Při hledání informací o původu tohoto frazeologismu jsme došli k závěru, že jeho vznik nemá nic společného s druhem zvířete, který, jak se může na první pohled zdát ve frazeologismu vystupuje.

V kontextu, ve kterém je však frazeologismus v předloze použit nabývá úplně jiných rozměrů. Jelikož však v češtině pro něj patřičný ekvivalent neexistuje, museli jsme pro jeho přenesení do CT zvolit metodu explicitace, čímž se nám však autorčina hra se slovy zcela vytratila.

Tuto ztrátu jsme se však snažili vykompenzovat českým ustáleným slovním spojením, které jsme do textu zařadili před samotný opisný překlad.

– *Ежу понятно, что эта звезда – для нас. Потому что мы лучшие футболисты Дальнего леса!*

– *Вообще-то, мне понятно, что только я заслуживаю звезду, сообщил Еж.*

„*Ježkovy voči, je naprosto jasné, že ta hvězda je pro nás. Protože my jsme ty nejlepší fotbalistky Dalekého lesa!*“

„*Jediné, co je mi jasné je to, že hvězdu si zasloužím já,*“ **konstatoval Ježek.**

- **Сорока на хвосте принесла**

Tento faunický frazeologismus byl pro nás z překladatelského hlediska ze všech uvedených frazeologismů nejtěžší.

Straky jsou jak v ruské, tak i české frazeologii hojně užívaným druhem. Často vystupují jako zlodějky krásných a lesklých předmětů, jako zvědavá a ukecaná stvoření a také jako klevetnice.

Avšak právě pro poslední frazeologismus neexistuje v češtině patřičný ekvivalent. Proto jsme museli opět uplatnit metodu explicitace a dané ustálené slovní spojení přeložit opisem na základě jeho významu.

VJ	Význam ve VJ
Сорока на хвосте принесла	об известии, сведениях, неизвестно откуда полученных, взятых.

Při překladu tohoto frazeologismu bylo zajímavé také to, že ve VT nevystupuje ve své základní podobě, ale že je určitým způsobem modifikován, laicky řečeno „roztržen“. Proto pro nás bylo ze začátku lehce problematické jej v textu vůbec rozpoznat.

Pro jeho přenesení do CT jsme využili jednak metodu explicitace, avšak abychom alespoň částečně zachovali jeho hravost, rozhodli jsme se do našeho opisu zakomponovat části českého spojení „*Vrabci na střeše štěbetali*“, které jsme přizpůsobili celkovému kontextu.

– *А я больше не буду приносить вам на хвосте новости!* —прокричала
Сорока

„*А já už vám nebudu krákorat o tom, o čem si štěbetají ptáci na stromech!*“
zakrákala Straka

7.6 PŘEKLAD SLOVNÍCH HŘÍČEK

Jak jsme si již v teoretické části uvedli, v knihách Starobiněcové můžeme najít množství slovních hříček, které dodávají textům vtip a dodávají jim na atraktivitě.

7.6.1 Lexikální slovní hříčky

Při překladu slovních hříček této kategorie jsme se setkali se dvěma jejími typy:

1. Slovní hříčky založené na hře s celými slovy či jejich částmi: – kořeny či afixy
2. Slovní hříčky založené na mnohovýznamovosti slov

Slovní hříčky založené na hře s celými slovy či jejich částmi: – kořeny či afixy

- **Барсукотик/ Jezevecourek**

Vnitřní rozkol mláděte, jež řeší otázku své identity, zda je jezevec či kocour, se velmi originálně odráží i v jeho jméně. Při překladu se nám díky typologické blízkosti ruštiny a češtiny podařilo uplatnit tutéž strategii, kterou použila pro vytvoření jména autorka.

VJ	CJ
Барсук	Jezevec
Котик	Kocourek
Барсукотик	Jezevecourek

- **Пуси-дон/ Mici-pán**

Jméno stvořitele všech koček a kocourů na zemi je v předloze vytvořeno spojením dvou substantiv, které nám podávají o hrdinovi základní informace.

VJ	Význam	CJ
Пусик	expresivní výraz pro kočku	Micka / míca
дон	zdvořilostní oslovení, pocházející z latinského „dominus“ (pán)	Don / pán
Пуси-дон		Mici-pán

Při překladu jsme se nejprve zabývali jednotlivými komponenty odděleně. Jako první jsme se snažili dohledat český domácí výraz pro kočku. Nejvhodnější variantou se nám jevily výrazy jako *Micka/Míca*. U druhého komponentu jsme se pak museli rozhodnout, zda ponecháme latinský výraz *don*, nebo český výraz *pán*. Nakonec jsme se s ohledem na dětského čtenáře rozhodli pro druhou variantu, která pro něj bude jistě přijatelnější.

- **Лисандр Опушкин/ Lišánder Opuškin**

Jméno nejdívočejšího básníka Dalekého Lesa je slovní hříčkou vytvořenou od reálného jména jednoho z největších ruských básníků a od rodového a druhového jménem lesního zvířete.

VJ

Rodové a druhové jméno	Jméno básníka	Slovní hříčka
Лисица обыкновенная	Александр Пушкин	Лисандр Опушкин

CJ

Rodové a druhové jméno	Jméno básníka	Slovní hříčka
Liška obecná	Alexandr Puškin	Lišánder Opuškin

Při překladu této slovní hříčky jsme se museli v první řadě rozhodnout, zda zvolíme metodu exotizace a jméno ruského básníka ponecháme, nebo jej nahradíme jménem českého básníka a uplatníme tak metodu naturalizace.

I když jsme v předcházejících případech vždy zvolili naturalizaci, zde jsme se rozhodli jméno ruského básníka ponechat. Dle našeho názoru je A.S. Puškin natolik známá literární osobnost, že ani českému čtenáři by neměla být cizí.

Jak jsme si při charakteristice výchozích textů uvedli, v pohádkách se také často vyskytla řada okazionalizmů. Ve všech níže uvedených příkladech jsme při jejich přenesení do CT postupovali stejným způsobem, jaký zvolila pro jejich vytvoření autorka.

- **Коренвизор/kořenovize**

Jedná se o specifický předmět, který zvířata Dalekého Lesa používají ke sledování sportovních zápasů. Představuje obdobu televize, jejíž připojení funguje pomocí kořenů.

VJ	CJ
корень + телевизор	kořen + televize
коренвизор	kořenovize

- **Космические медвежатики/vesmírní medvíďáček**

Stejně jako lidské děti, tak i Nebeské Medvíďe má své originální hračky, kterými jsou vesmírné meteority v podobě malých figurek.

VJ	CJ
медвежонок + солдатик	medvíďe + vojáček
медвежатик	medvíďáček

Druhý typ pak představovaly slovní hříčky založené na mnohovýznamovosti slova.

- легенда Про кость и мякоть/ legenda O osudném mangu

Při překladu názvu této legendy jsme museli značně improvizovat. Nejprve si uvedeme, jaké významy mají klíčové komponenty v jazyce originálu.

VJ	Významy ve VJ
кость	I. твердое образование в теле человека и животного, составная часть скелета II. покрытое деревянистой оболочкой ядро плода
мякоть	I. подкожная мягкая часть плодов

Jak můžeme pozorovat, substantivum *кость* je v ruštině vícevýznamové, avšak jeho významy se do češtiny překládají dvěma odlišnými slovy.

VJ	CJ
кость/косточка	1. kost 2. pecka

Při doslovném překladu by tedy nebylo možné slovní hříčku jakýmkoliv způsobem zachovat. Kdybychom tak učinili a název doslovně přeložili, nejen že by se slovní hříčka z textu zcela vytratila, ale ani doslovný překlad by nebyl příliš smysluplný. Proto jsme se rozhodli pro úplné přetransformování a nazvali jsme legendu na základě podstaty, kterou v sobě ukrývá.

VJ	CJ
легенда Про кость и мякоть	legenda O osudném mangu

Tato slovní hříčka se však nevyskytla pouze v názvu, ale i v samotném textu příběhu, kde jsme se s její vícevýznamovostí museli rovněž vypořádat.

— Я сделал их игру интересной, — засмеялся черный Бог Манго. — **Я дал им мякоть и кость.**

„Udělal jsem jejich hru zajímavější,“ zasmál se černý Bůh Mango.

„A nastolil jsem pravidla hry.“

Zde jsme museli opět vycházet z celkového kontextu příběhu. Při překladu jsme se snažili o to, aby byla ona vícevýznamovost alespoň v minimální míře zachována.

- Солнечные зайчики / Sluneční zajícci

Výraz *солнечные зайчики* má rovněž dvě významové hodnoty, které autorka dokázala ve prospěch atraktivity textu brilantně využít. Pokud bychom slovní spojení chtěli přeložit tak, aby došlo k zachování obou jeho významů, pak by ruský výraz odpovídal českému výrazu *světelná prasátka*, jakožto pojmenování jevu, způsobeného odrazem a lomem světla na rozhraní dvou materiálů. Mohlo by se tedy zdát, že se při překladu této slovní hříčky nevyskytl žádný problém.

Tady jsme se však dostali do situace, kdy jsme museli brát v potaz také ilustrace, které jsou, jak jsme si v teoretické části uvedli, v knize velmi důležité. Jelikož jsou sluneční zajícci jakožto zvířátka vyobrazena na mapě, která je nedílnou součástí knihy, byli jsme nuceni se této skutečnosti při našem překladu přizpůsobit a přeložit tak ruský výraz doslovně i s vědomím, že se druhý význam zcela vytratí.

VJ	CJ
Солнечные зайчики	Sluneční zajícci

7.6.2 Fonetické slovní hříčky

- **Великий Дог/Velký Dobrman**

Jméno stvořitele všech zvířat a lidských bytostí na zemi pro nás představoval jeden z největších překladatelských oříšků, se kterým jsme se během překladu museli vypořádat.

Pohádka, v níž se s touto postavou setkáváme představuje aluzi na biblický příběh o stvoření světa. Jméno psího hrdiny má tak za cíl navodit čtenáři spojitost se stvořitelem světa Bohem. Autorka této asociace docílila pomocí tzv. paronym.

Великий Дог	Великий Бог
-------------	-------------

V našem překladu však kvůli odlišnosti VJ a CJ nebylo možné tuto slovní hříčku jakýmkoliv způsobem zachovat, a ani doslovný překlad nebyl možný, neboť psí plemeno **dog** je v češtině ženského rodu.

Jedinou možností bylo tedy uplatnit metodu substituce a plemeno v originálu nahradit plemen jiným. Tady jsme však museli brát v potaz také mimojazykové faktory. Námí vybrané plemeno muselo odpovídat vzhledu a povahovým rysům plemene vyobrazeném na ilustracích. Při hledání v nejrůznějších encyklopediích jsme se tedy zaměřovali pouze na černě zbarvená bojová a hlídací plemena velkého vzrůstu.

Naše možnosti byly tedy značně omezené a v úvahu tak připadaly pouze dvě varianty:

1. Ohař
2. **Dobrman**

Nakonec jsme se rozhodli pro variantu č. 2, neboť Dobrman svým vzhledem více odpovídá plemeni vyobrazeném na ilustracích a při detailnějším zkoumání pak můžeme pozorovat, že název plemene v sobě obsahuje anglické slovo *man*, jež do češtiny překládáme jako muž. I když jsme si plně vědomi ztráty, kterou náš překlad utrpěl, musíme konstatovat, že nebylo v našich silách najít jiné řešení.

- **Врач Грач / doktor Stehlík**

Pro pojmenování lesního lékaře zvolila autorka ptačí rodové jméno, které ve spojení s názvem profese tvoří fonetickou slovní hříčku, jež funguje na stejném principu jako slovní hříčka předchozí. Opět tedy nebylo možné kvůli odlišnosti ruštiny a češtiny tuto hru zachovat a museli jsme přijít s jiným kreativním řešením.

Doslovný překlad jsme vyhodnotili jako ne zcela adekvátní, neboť havran symbolizuje v české tradici neštěstí, smrt a často lidé havrany nazývají pracovníky pohřební služby.

Proto jsme se rozhodli ptačí druh změnit. Bylo však důležité, aby námi zvolený druh žil v přírodní zóně, ve které se rozprostírá Daleký Les. Jako nejlepší varianta se nám jevil pták s rodovým názvem stehlík. Rodové jméno zní jako české příjmení a zároveň v sobě skrývá slovo *steh*, které může navodit spojitost s lékařským prostředím.

VJ	CJ
Врач Грач	Doktor Stehlík

- **Стриж Парикмахер / kadeřník Chocholouš**

Jméno lesního kadeřníka je vytvořeno od obecného ptačího jména, kdy záměnou poslední souhlásky získáváme verbum vyjadřující činnost, která je pro povolání kadeřníka charakteristická.

VJ	CJ
Стриж	Rorýs
стриг (стричь)	stříhat

Abychom dokázali v CJ vytvořit podobnou slovní hříčku, bylo zapotřebí opět nahradit ptačí druh druhem jiným. Při uplatnění metody substituce jsme však museli opět věnovat pozornost i mimojazykovým faktorům. Bylo důležité, aby námi nově vybraný druh byl typický pro onu přírodní zónu, v níž se Daleký Les rozkládá.

Jako nejlepší varianta nám připadnul chocholouš, který nám mimo jiné i svým vzhledem pro profesi kadeřníka přišel jako dobrá volba. Aby však naše kreativní řešení splnilo svůj účel, museli jsme dále text lehce upravit.

— *А я не буду никого **стричь!** — завопил **Стриж Парикмахер.** — *Ходите **лохматые** и **невычесанные**, с **колтунами!****

„*А **я** **небуду** **никого** **стригать!**“ zvolal kadeřník **Chocholouš.** „*Chod'te si s **rozcuchanými chocholkami**, **неучесані** a s **chomáčky chlupů.**“**

7.6.3 Frazeologické slovní hříčky

Poslední skupinu představovali slovní hříčky frazeologické. S tímto typem jsme se setkali během našeho překladu pouze jednou.

- **Мать моя курица!**

Původní forma tohoto modifikovaného frazeologizmu zní *Мать моя женщина!* Do češtiny bychom tento frazeologismus mohli přeložit následujícími způsoby:

1. Panenko Marie!
2. **Svatá prostato!**
3. Matičko boží!

My jsme se rozhodli pro variantu č.2, a bychom stejně jako autorka zasadili ustálené spojení do zvířecího prostředí, nahradili jsme substantivum *prostata* slovem *slepice*, které se objevilo rovněž v originálu.

VJ	CJ
Мать моя курица!	Svatá slepice!

Jak jsme se mohli v této části překladatelského komentáře přesvědčit, překlad knih pro děti může skrývat řadu úskalí, záludností a překladatelských oříšků, stejně jako překlad knih pro dospělé. Starobiněcová je opravdu mistrem svého řemesla a svůj talent pro jazykovou hru dokázala v těchto pohádkách na plno využít.

7.7 PŘEKLAD VERŠOVANÉ BALADY

Překlad veršované balady pro nás představoval nejkomplicovanější, avšak zároveň nejzajímavější část celého překladu. S překládáním poezie jsme až do této chvíle neměli žádnou zkušenost, a proto pro nás balada představovala obrovskou výzvu.

V poslední části našeho komentáře se tedy pokusíme popsat, jakým způsobem jsme k překladu balady přistupovali a také jaká překladatelská řešení jsme při jejím překladu uplatnili.

Po důkladném pročtení bylo jako první zapotřebí podrobit VT všestranné analýze. Museli jsme zjistit kolik slok balada obsahuje, jakým počtem a typem veršů je tvořena, jaké v ní převládá metrum a rytmus, jaké v nich autorka uplatňuje rýmy a jaké použila básnické figury.

Díky této všestranné analýze jsme byli schopni zjistit, co je pro text balady stěžejní.

Poznátky z provedené analýzy	
počet slok	23
počet a typ veršů v jedné sloce	6 vázaných veršů (1.2.5.6. verše sedmislabičné, 3.4. verše osmislabičné)
veršovaný systém	sylabotónický
převládající veršovaná stopa	trochej
typ rýmu	sdružený
básnické figury	elipsa, anafora, epifora
jazyk	spisovný i hovorový

stylistické zvláštnosti	deminutiva
	archaismy
	onomatopia

Po analýze jsme přistoupili k rekonstrukci tzv. podstročniku, tedy doslovného překladu jednotlivých slok bez ohledu na jejich rým a rytmus. Díky tomu jsme dokázali plně porozumět ději i vztahu mezi postavami.

Pokud bychom měli již na začátku říci, co pro nás z překladatelského hlediska představovalo největší problém, pak to bylo rozhodně zachování počtu slabik v jednotlivých verších. I když jsme si zcela vědomi, že v ideálním případě by měl počet slabik výchozího textu korespondovat s počtem slabik textu cílového, my jsem se soustředili především na kompaktnost našeho textu a na dodržení jeho rytmizace. Mnohdy jsem tedy kvůli těmto skutečnostem byly nuceni přistoupit k prodloužení veršů o jednu či dvě slabiky.

Zároveň však musíme konstatovat, že v případech, kdy se v textu předlohy objevily přechodníkové vazby, které jak by se zdálo, by mohly být na zachování počtu slabik nejkomplicovanější, v těchto pasážích k žádným změnám nedošlo.

Abychom však tohoto docílí a zároveň zachovali i rytmus a rým, museli jsme verše zcela přestylizovat či pozměnit jejich pořadí.

15. sloka, 1. a 2. verš

<p>Трижды клюнув хомяка, Птица взмыла в облака...</p>	<p>Ještě třikrát t'uk, t'uk, t'uk, A v tom byl ten pták fuk.</p>
--	---

17. sloka, 5. a 6. verš

И умолкнет на века, Встретив призрак хомяка...	Když pták přízrak uviděl, Na věky věků znehybněl...
--	---

V podkapitole o překladu poezie jsme si uvedli, že kromě rozšíření verše o jednu či dvě slabiky, dochází také často ke kondenzaci dílčích významů do jediného či k jejich celkovému vynechání. I tento postup jsme byli nuceni při překladu aplikovat.

12. a 13. sloka

И взмолилось все зверье: Помогите! Жрут живьем! Гибнут юными до срока И кукушки, и сороки, Воробьи, грачи, стрижи, Волки, вороны, ежи, Зайцы, лисы и кроты. Гений зверской красоты, Пышно мехая хомячка Впала в шоковую спячку. Стонет, плачет стар и млад: Прочь, хомяк! Иди в свой ад!	Všechna zvířata prosila: „Pomoc! Žere nás zaživa! Vrabce, stehlíky, havrany Mladé zemřou také vrány, Vlci, medvědi, ježci, Zajíci, lišky i jezevci.“ Když samička monstrum spatřila, Očím svým nevěřila. A třesouce se strachem, Svalila se na zem. Naříká, pláče starý, mladý: „Zmiz odsud! Křečku pomatený!“
---	---

Poslední metodu, kterou jsme si v rámci teoretické části uvedli, byla metoda rozšíření samotného počtu veršů. Jsme rádi, že můžeme konstatovat, že tento postup jsme nebyli nuceni použít. V překladu se nám podařilo zachovat stejný počet veršů ve slokách a také samotný počet strof.

Nyní bychom se rádi zaměřili na lexikální rovinu textu, a to především na překlad zastaralých výrazů, které se v několika slokách objevily. Chtěli bychom pouze zdůraznit, že při hledání vhodné varianty jsme brali v potaz dětského čtenáře, a proto volili slova, která by pro něj nemusela být zcela cizí.

I když jsme někdy kvůli rýmovosti nemohli tuto stylistickou zvláštnost zachovat přesně ve sloce, ve které se v předloze objevila, snažili jsme se ji nahradit tam, kde nám to již bylo umožněno.

<p>Молвит самка хомяку: Ты хомяк, совсем ку-ку!</p> <hr/> <p>И сказала пустельга: Ты не знаешь ни фи́га</p>	<p>Samička mu povídá: Tvá nabídka je šílená....</p> <hr/> <p>Poštoľka mu praví: „Nemáš ani ponětí...”</p>
---	---

<p>Вот крадется он, как тать, Чтобы птицу ошципать</p>	<p>Jak pytlák se plížil, Aby ptákovi ublížil</p>
---	---

<p>Пышномехая хомячка Впала в шоковую спячку.</p>	<p>A třsouce se strachem, Svalila se na zem.</p>
---	---

Při překladu expresivních výrazů, jako jsou deminutiva jsme museli brát především v potaz, že ruština má tendenci k větší expresivnosti než čeština. Proto jsme v některých níže uvedených příkladech dali přednost neutrálnějšímu výrazu či dokonce zdrobnělinu

vypustili. Aby však nedošlo ke snížení expresivity textu jako celku, snažili jsme se tyto ztráty kompenzovat v jiných pasážích.

Na níže uvedených příkladech si tedy nejprve ukážeme, ve kterých částech došlo ke snížení expresivity, a následně si uvedeme jejich kompenzaci.

21. sloka, 1. a 2. verš

<p>Что ж богатенький хомяк, Мы с тобой поступим так:</p>	<p>No, co bohatý křečku, Vše bude tak jak ti řeknu:</p>
---	--

21. sloka, 1. a 2. verš

<p>О не верь сим страшным снам, Хомячок, ты нужен нам,</p>	<p>Ach, nevěř svým můráám, Věř, že chyběl by si nám,</p>
---	---

Kompenzace

3. sloka, 6. a 7. verš

<p>Я ж прекрасна и легка. Не пойду за старика!</p>	<p>Krásná, mladá samička. Nevezme si staříčka!</p>
---	--

4. sloka 1. a 2. verš

<p>Хоть я стар для хомяка, Знай, любовь моя крепка!</p>	<p>I když let již mnoho mám, Je to láska jako trám!</p>
--	--

23. sloka, 7. a 8. verš

В окружение милых чад– Трех десятков хомячат.	V obklopení milých dětí, Křečků mají jako smetí.
--	---

Poslední problematikou, kterou bychom se chtěli v rámci tohoto komentáře zabývat, je překlad básnických figur. Ve většině případů se nám níže uvedené figury zachovat podařilo. Výjimku představovala pouze epifora v 5. a 6. verši 14. sloky.

Tam jsme nebyli schopni kvůli dodržení rytmu a rýmu básnickou figuru zachovat, a bohužel musíme konstatovat, že ani nahradit ji v jiných slokách se nám nepodařilo.

Anafora

Пустельге хомяк в лицо Рассмеялся: для птенцов Эти сказки, эта дичь и Эти верованья птичьи.	Křeček vysmál se jí do očí: „To si nech pro mláďata ptačí Tyto pohádky a hlouposti Tyto ptačí moudrosti.“
--	--

Elipsa

Морда – бешеный оскал. Зарычал и поскакал.	Z tlamičky – děsivá tlama Zadupal silnýma nohama.
--	---

Монстра в темя клювом – тук! И свалился он, как тук.	Do křečka zobákem – t'uk! A on svalil se jak buk.
--	---

Závěrem bychom chtěli říci, že překlad této balady byl pro nás opravdu velmi zajímavou zkušeností, která nám přinesla řadu nových poznatků. Přesvědčili jsme se, že překlad textů tohoto typu vyžaduje od překladatele daleko větší míru pozornosti k jednotlivým jevům, než je tomu u překladu textů prozaických. Museli jsme dbát jak na zachování obsahu, tak také na dodržení rytmicko-melodické struktury, dokázat zachovat rým a věnovat patřičnou pozornost všem stylistickým zvláštnostem a básnickým figurám, které jsou pro text předlohy stěžejní.

ZÁVĚR

Tématem předložené diplomové práce byl překlad vybraných kapitol z knihy *Zvířecí pohádky* od současné ruské spisovatelky Anny Starobiněcové a translatologický komentář k překladu.

V úvodu této práce jsme si stanovili několik cílů, které jsme se rozhodli v rámci práce naplnit. Hlavním cílem bylo vytvořit adekvátně funkční překlad vybraných kapitol této knihy a na základě podrobného translatologického komentáře se přesvědčit, že překlad dětské literatury je stejně tak náročný jako překlad knih pro dospělé. Zda se nám adekvátně funkční překlad vytvořit podařilo, není v naší kompetenci posoudit, a proto tuto řeholi přenecháme vedoucímu a oponentovi naší práce.

Což však zhodnotit jistě můžeme je fakt, že jsme se během překladu a tvorby translatologického komentáře opravdu přesvědčili, že i knihy určené dětem mohou pro překladatele skrývat množství úskalí a překladatelských oříšků, při jejichž překladu je překladatel nucen spoléhat nejen na své teoretické a jazykové znalosti, ale také na svou tvořivost a jazykový cit.

V první kapitole naší práce jsme dospěli k závěru, že i přesto, že je překlad umělecké literatury stejně jako překlad textů odborných založen na neustálém rozhodování se, při překladu beletrie musí překladatel pracovat také se svou představivostí, využívat svého jazykového cítění, a to v daleko větší míře než u překladu textů jednoznačně strukturovaných. Dále by měl být překladatel dostatečně kreativní, jazykově invenční a měl by dokázat improvizovat.

Jak jsme se sami během našeho překládání přesvědčili, jazyková tvořivost a kreativita je u překladu tohoto typu textů opravdu nesmírně důležitá.

V souvislosti s jazykovou tvořivostí jsme se také zabývali problematikou nepřeložitelnosti, kdy jsme opět na základě své vlastní zkušenosti dospěli k závěru, že největší problém při překladu představují prvky, jež jsou úzce spojeny s výchozí kulturou. Naše dosavadní zkušenosti nám tak nedávají jinou možnost než konstatovat, že není vždy možné daný kulturní aspekt do překladu přenést.

Jak jsme již během psaní této práce zjistili, velmi specifický je překlad textů poetických, jež vyžaduje od překladatele nejen zachování obsahu a formální stránky originálu, ale také jeho rytmicko-melodické struktury a všech stylistických zvláštností, které jsou pro něj stěžejní.

Ve druhé kapitole, ve které jsme se věnovali dětské literatuře, jsme si stanovili několik cílů. Hlavním cílem bylo zjistit v čem spočívá specifikum dětské literatury a na základě toho poté určit, zda námi překládaná kniha splňuje podmínky, které jsou na knihy tohoto typu kladeny.

Po důkladném prostudování odborné literatury jsme dospěli k závěru, že texty pro děti by měly splňovat všechny požadavky jako knihy pro dospělé, avšak autor by měl brát v potaz dětský pohled na svět. Z jazykového hlediska by pak měl dokázat najít rovnováhu mezi jednoduchostí a složitostí svých textů. Děti nejsou hloupé, jen vnímají svět jiným způsobem než dospělý, a toho by si měl být autor dostatečně vědom.

Dle našeho názoru A. Staorbiněcová píše své knihy pro děti velmi přístupným jazykem, avšak zároveň se ke svým mladým recipientům „chová“ jako k sobě rovným a zábavnou a naučnou formou jim dokáže poskytnout obraz světa, jakým ve skutečnosti je.

Na základě získaných poznatků si dovolíme také tvrdit, že kniha *Zvířecí pohádky* plní vůči svým recipientům všechny funkce, které jsme si ve druhé kapitole uvedli. Díky množství jazykové komiky a lehké ironie jsou knihy zábavné, na základě chování zvířecích hrdinů si dítě osvojuje základní návyky, poznává nová zvířata a prostřední, která jsou pro ně charakteristická. Zároveň jednotlivé příběhy a osudy hrdinů vyvolávají u čtenáře emoce a dětský recipient si tak vytváří pouto ke svým oblíbeným postavám.

Ve druhé části této kapitoly jsme si kladli za cíl především zjistit v čem spočívá specifikum žánru pohádky, jakým způsobem je možné ji klasifikovat a na jakých principech je stavěna pohádka o zvířatech. Na základě všech získaných poznatků jsme dospěli k závěru, že pohádka je velmi rozmanitým žánrem. O tom jsme se víceméně sami přesvědčili ve chvíli, kdy bylo zapotřebí námi překládané pohádky klasifikovat.

Pro účely naší práce jsme se podrobněji věnovali dvěma typům pohádek, a to pohádce autorské a pohádce o zvířatech. Na základě získaných informací můžeme konstatovat, že kniha *Zvířecí pohádky* splňuje naprosto všechny požadavky, které jsme si v teoretické části práce uvedli.

Starobiněcová využívá klasických postupů, jako je personifikace, v pohádkách je patrný odkaz na klasickou ruskou literaturu, jako například na básně A. S. Puškina nebo A. S. Gribojedova, avšak zároveň autorka vnáší do pohádek nové motivy a témata.

Hlavními hrdiny jsou zvířata typická pro ruskou pohádkovou tradici, kromě toho se v nich však vyskytuje také řada nových zvířecích hrdinů, jako je například Jezevec Starší a jeho syn Jezevecourek, které autorka zvolila na základě své rodinné tradice.

Jak jsme se mohli sami přesvědčit, autorčin styl se také výrazně odráží na všech jazykových úrovních. V textech najdeme hovorové lexikum, slovní hříčky, frazeologismy, které jsou často přizpůsobeny zvířecí tematice. Starobiněcová si často pohrává také s mnohovýznamovostí slov a její texty tak získávají úplně jiný rozměr. Kniha je čtivá, rytmická a pro dětského recipienta snadno srozumitelná a pochopitelná.

Při samotném překládání a poté při tvorbě translátologického komentáře jsme dospěli k několika závěrům. Dle našeho názoru je nesmírně důležité, aby byl překladatel s osobitostí autorovy tvorby předem dostatečně obeznámen a měl aspoň minimální ponětí o tom, co je pro jeho styl psaní stěžejní. Můžeme konstatovat, že při překladu této knihy nám velmi pomohlo to, že jsme již dříve několik autorčiných knih přečetli a věděli tak na co se budeme muset při čtení a poté při samotném překladu nejvíce soustředit.

Při samotné volbě jazykových prostředků jsme samozřejmě museli brát v potaz dětského recipienta a volit taková slova, která by pro něj nebyla zcela neznámá.

Zároveň jsme se však museli zachovat autorčin styl, a proto jsme se snažili texty příliš nezjednodušovat. Bylo také zapotřebí, abychom si byli dostatečně vědomi rozdílnosti mezi ruským a českým jazykovým systémem. Tím, že se jedná o žánr pohádky, bylo více než pravděpodobné, že se ve VT setkáme s deminutivou. Při překladu tohoto specifického lexika jsme se jen utvrdili v tom, že ruština je daleko více expresivnější než čeština a mnohdy jsme právě na základě jazykového citu zvolili pro náš překlad slovo neutrálnější.

Při překladu vlastních jmen jsme dospěli k závěru, že mnohdy opravdu pouhá transliterace či transkripce k přenesení jména do CT nestačí. Při našem překladu jsme se často potýkali se jmény, jež byla silně spjata s ruskou kulturou a měla za cíl u ruskojazyčných dětí vyvolat konkrétní představu. Proto jsme byli nuceni mnohdy improvizovat a pokusit se najít v českém prostředí jména s podobnou konotací. Tady jsme však dospěli k názoru, že pokud je konotace ve výchozí kultuře opravdu velmi konkrétní, není vždy možné dokázat ji do CT přenést.

Podobně tomu bylo i u překladu slovních hříček a frazeologismů, kdy jsme se opět jen přesvědčili, že opravdu neexistuje žádný univerzální návod, dle kterého bychom se mohli řídit. Každá slovní hříčka byla naprostým unikátem a bylo tak zapotřebí ke každé z nich přistupovat individuálně.

Závěrem bychom chtěli poznamenat, že překlad této knihy, resp. jejích vybraných částí nás velmi obohatil a dal nám spoustu nových zkušeností. Doufáme, že se nám našim překladem podařilo vyvrátit mínění, že překlad dětské literatury není zpravidla tak náročný jako překlad knih pro dospělé.

RESUMÉ

Темой предоставленной работы является перевод избранных глав из книги Анны Старобинец *«Зверские сказки»*.

Сегодня с бурным развитием технологий и Интернета уже, казалось бы, что литература не играет для детей первостепенной роли. Но, как показывает практика и результаты исследования, проведенного Чешской национальной библиотекой, литература является достаточно сильной, и постоянно она детям интересна. На чешском книжном рынке можно найти большое количество детских книг как отечественных, так и зарубежных авторов, но, к сожалению, с русского языка на чешский детские книги переводятся не часто.

Нашей целью так становится показать, что не только классическая, но и современная русская литература может стать полезной и интересной чешскому читателю.

Переводимой книгой стало произведение под названием *«Зверские сказки»*, автором которого является Анна Старобинец. Следует отметить, что А. Старобинец не совсем неизвестна чешскому читателю, так как два ее произведения были уже переведены на чешский язык. Поскольку книга *«Зверские сказки»* очень популярна среди российских детей, мы бы хотели сделать ее доступной также для чешского читателя.

Так как перевод детской литературы некоторые считают не очень сложным, мы бы хотели нашим переводом доказать, что детская литература является с точки зрения перевода тоже очень интересной областью. Самая главная цель данной работы – осуществить функционально-адекватный перевод и подвергнуть его транслатологическому анализу. Нужно только подчеркнуть, что из-за ограниченного объема работы были для перевода выбраны только четыре отдельные истории: *«Враг дога»*, *«Звездная болезнь»*, баллада *«О бешеном Хомяке»* и легенда *«Про кость и мякоть»*.

Наша дипломная работа разделена на две главные части – теоретическую и практическую. Теоретическая часть работы состоит из пяти глав. Каждая глава разделена на несколько параграфов, раскрывающих определенную тему.

Наша работа начинается с предисловия, содержащего поставленные нами цели и задачи данной работы.

Первая глава теоретической части посвящена теме художественного перевода и его особенностям. В данной главе мы приводим мнения многих выдающихся теоретиков перевода и переводчиков. В первой части мы даем определение перевода, занимаемся процессом перевода и обращаем внимание на его три основные фазы, выделенные И. Левым.

Под первой фазой **постижение подлинника** подразумевается понимание исходного текста (ИТ). Переводчику следует подвергнуть ИТ анализу, на основе которого он сможет выделить инвариант ИТ и понять все факты, закодированные в исходном языке (ИЯ). Переводчик должен понимать замысел автора, его настроение и отношения между героями произведения. Вторая фаза – **интерпретация подлинника**. Так как перевод является объективной интерпретацией оригинала, переводчик должен быть в процессе перевода полностью объективным и избегать своих эмоций, которые в нем ИТ пробуждает. Последняя фаза – **перевыражение подлинника**. Переводчику следует тщательно выбирать языковые средства, учитывая при этом особенности языка, на котором осуществляет свой перевод.

Затем следует параграф посвященный особенностям художественного перевода, в котором мы придерживаемся мнения Д. Жвачка, подчеркивающего, что при переводе текстов научного стиля упор делается в основном на содержание, а языковые средства выполняют только коммуникативную функцию, но при переводе художественных текстов язык перевода подчиняется определенному замыслу. В процессе художественного перевода переводчик должен передать также мысли и чувства автора.

В данном параграфе мы также обсуждаем две очень важные темы, тесно связанные с художественным переводом – это языковое творчество и вопрос непереводимости.

В текстах художественной литературы мы часто встречаемся с такими явлениями как: каламбуры, фразеологизмы, неологизмы или деформация формы. Для перевода выше указанных явлений прекрасное знание обеих языков и теоретические знания часто являются недостаточными, и переводчик должен

разбудить в себе креативность и импровизацию и найти креативное решение данной проблемы. С языковым творчеством тесно связана тема непереводимости, которая до сих пор является не окончательно решенным вопросом среди теоретиков перевода и профессиональных переводчиков.

В современной теории перевода выделяются два вида непереводимости.

Во-первых, – это лингвистическая непереводимость. Когда переводчик не имеет возможности из-за различий языка оригинала и языка перевода найти соответствующий эквивалент. О лингвистической непереводимости говорим, в основном, при переводе каламбуров, многозначных слов или двусмысленности.

Во-вторых, культурная непереводимость. Она возникает в том случае, когда какой-либо предмет, понятие полностью отсутствует в культуре языка перевода. Это касается названия блюд, одежды, учреждений. О культурной непереводимости можно также говорить при переводе собственных имен.

Дело в том, что в некоторых случаях перевод тех или иных выражений очень затруднен в силу специфичности данного выражения. Тогда, если определенное выражение содержит сильную коннотацию, тесно связанную с исходной культурой, очень часто не в силах переводчика перенести ее в текст перевода.

Последний параграф данной главы несет название *«Перевод поэзии»*.

В данном параграфе мы занимаемся переводом поэтических текстов, поскольку в рамках практической части мы переводим лиро-эпическое стихотворное произведение. Перевод поэзии относится к отдельной категории перевода, потому что поэтические произведения требуют от переводчика особого внимания. Специфика данных текстов заключается, прежде всего, в структурных особенностях языка, на котором произведение написано. Это связано с т.наз. семантической плотностью. Русский язык имеет меньшую плотность, чем чешский, поскольку средняя длина слова в русском – 3 слога, а в чешском – 2,4 слога. В последней части этого параграфа мы привели несколько переводческих приемов, приведенных И. Левым, на основе которых можно с различной сем. плотностью бороться.

Вторая глава нашей работы посвящена детской литературе как неотъемлемой части художественной литературы. В начале мы занимаемся ее определением и классификацией и именно классификацией по возрасту (психологии) ребенка.

Ссылаясь, в основном, на слова Я. Томана, мы выделяем три основные группы детских читателей: читатель дошкольного возраста, читатель младшего школьного возраста, читатель среднего школьного возраста.

Книги детской литературы выполняют также ряд функций, включая **эстетическую, познавательную, воспитательную и развлекательную**.

Самой важной функцией считается функция эстетическая, которая связана прежде всего с эмоциями, возникающими при чтении книг. Затем познавательная функция ставит цель познакомить детского читателя с настоящим миром и его закономерностями. Познавательная функция также играет огромную роль в отношении к родному языку. Последняя функция — это функция развлекательная, без которой немислимы все остальные, потому что, не заинтересовав детей, нельзя их развивать и воспитывать.

Второй параграф данной главы посвящен особенностям детской литературы. Детская литература является сложным видом творчества, так как писатель несет огромную ответственность перед детским читателем. Автор должен понимать, что написанное им повлияет в меньшей или большей степени на формирование личности ребенка. Книги для детей должны отвечать всем тем требованиям, что и книги для взрослых, но авторы должны учитывать объём знаний и жизненный опыт детского читателя.

В рамках второго параграфа мы уделяем вниманием двум самым важным особенностям детских книг – амбивалентности и роли иллюстраций.

Под понятием амбивалентности текста подразумевается то, что книги, предназначенные для детей, часто содержат в себе аллюзии на другие произведения и в текстах можно найти иронию и сарказм, которые детский читатель не способен понимать. Авторы так намеренно обращаются к взрослому читателю, чтобы книги стали для них также интересными. Взрослые играют в отношении к детской литературе очень важную роль. Именно они устанавливают границы детского мира. Автор создает историю, определяет характер персонажей и пространства действия. Переводчик должен как можно точнее в своем переводе все эти установленные границы сохранить.

Иллюстрации являются неотъемлемой частью детских книг, и поэтому художника следует считать полноправным соавтором писателя. По данным,

полученным из исследования, проведенным Чешской национальной библиотекой, стало понятно, что детей не привлекают тексты без картинок. Надо понимать, что первые сведения об окружающем мире ребенок получает именно визуальным путем. Иллюстрации так помогают ребенку лучше сориентироваться в данном сказочном мире.

Вторая часть третьей главы посвящена жанрам детской литературы с большим упором на жанр сказки, так как переводимая нами книга к жанру сказки относится.

Данный параграф начинается с формирования термина сказка и ее классификаций, которые очень разнообразны. Во-первых, мы занимаемся разделением сказок с исторической точки зрения и выделяем три основные группы: **фольклорную (народную), литературную и авторскую**. Книга «*Зверские сказки*» относится к последней, приведенной нами группе. Авторская сказка является на сегодняшний день самым важным видом детского чтения, и в отличие от фольклорной сказки, имеет автора. Ее особенности определяются более свободной сюжетной линией и новыми, актуальными, затронутыми в ней темами и мотивами. Однако она может быть частично построена на традициях фольклорных сказок, чаще, чем в этих сказках в ней появляются каламбуры, разговорный язык и характерное для нее множество диалогов.

Вторая, приведённая нами классификация основана на тематическом аспекте данных сказок, при котором выделяются три главные виды: **волшебная сказка, бытовая сказка, сказка о животных**. Однако, как подчеркивает лингвист В. Пропп, классификация сказок более сложная. К этим трем видам относятся и другие сказки, в том числе сказка **легендарная**, которая смешивает элементы сказки и легенды, и также сказка **анимистическая**.

Последняя часть данной главы посвящена особенностям сказок о животных, поскольку главными героями книги «*Зверские сказки*» являются звери. Сказки о животных считаются самым древним видом сказок. Главными героями являются животные, которые приобретают человеческие черты. Они говорят, любят, ненавидят и совершают поступки. Среди действующих лиц может выступать также человек, но он никогда не является гл. героем.

Некоторые виды животных встречаются в сказках чаще, чем другие, и это обычно связано с традициями исходной культуры. В русских сказках часто встречаемся с такими домашними животными, как собака или кошка. Из лесных зверей это чаще всего медведь, лисица, волк, заяц, ежик. Эти животные несут в метафорическом образе положительные или отрицательные черты характера и изображают поведение людей в повседневных ситуациях.

В третьей главе данной дипломной работы мы уже конкретно занимаемся переводом детской литературы. В данной главе мы стараемся соединить полученную информацию из первых двух глав. При переводе детской литературы переводчику необходимо учитывать возраст и жизненный опыт ребенка.

Для перевода детской литературы от переводчика требуется понимание внутреннего мира детей и всех факторов, влияющих на их развитие. Чтобы переводчику удалось создать адекватный перевод, он должен найти баланс содержания и простоты выражения. Он часто оказывается в ситуации, когда должен решить, будет-ли уместным сохранить, по его мнению, для ребенка незнакомую лексику, или, наоборот, попытается развить его интеллектуальные способности и обогатить его словарный запас. Если переводчик считает, что дословный перевод некоторых частей исходного текста будет слишком сложным и непонятным для ребенка, он может позволить себе упростить эти части. Упрощение чаще всего происходит на лексико-синтаксическом уровне. Таким образом, переводчик выберет слова, которые будут соответствовать словарному запасу детей, будет использовать простую конструкцию предложений и, наоборот, будет избегать слишком длинных и сложных конструкций. В этой части мы тоже занимаемся уже обсужденными темами как амбивалентность и роль иллюстраций, но теперь уделяем внимание этим особенностям с точки зрения переводческой практики.

По мнению израильского педагога З. Шавит, переводчику в процессе перевода амбивалентных текстов необходимо постоянно думать о „скрытом“ взрослом читателе. Если переводчик сосредоточится только на детском читателе, это может привести к потере данных амбивалентных элементов в его переводе, что в свою очередь, приведет к тому, что перевод не будет выполнять ту же самую функцию, как ИТ.

Что касается иллюстраций, то, как отмечает Р. Оиттиен, благодаря иллюстрациям у переводчика есть возможность глубже погрузиться в сказочный

мир и поближе познакомиться с персонажами и их взаимоотношениями. Однако исходя из нашего собственного опыта, мы должны констатировать, что иллюстрации часто могут представлять препятствия для переводчика, поскольку они не дают ему достаточной свободы и ограничивают его в поиске наиболее подходящего решения.

После этого введения, содержащего более общую информацию о подходе переводчика к переводу детских книг, мы уделяем внимание переводу трех особенностей, с которыми переводчику детской литературы часто придется разобраться. Это перевод **собственных имен**, перевод **каламбуров** и перевод **фразеологических единиц**.

Имена собственные играют особенно в сказках очень важную роль. Они в основном используются для идентификации людей или животных, но зачастую они выражают также характер данного персонажа, и в них закодирован определенный смысл. Тогда, если имя собственное несет в ИТ коннотацию, переводчику необходимо в процессе перевода это учесть, и он должен найти в ЯП его аналогию. Но бывает, что коннотация является настолько специфичной для исходной культуры, что перенести ее в текст перевода является невозможным.

С развлекательной функцией детских книг очень сильно связано наличие каламбуров. Перевод игры слов представляет для переводчика особую проблему. Универсального подхода к переводу этих специфических единиц не существует и все зависит от того, каким образом был данный каламбур создан и какую функцию он в тексте выполняет. Переводчик так должен чаще всего полагаться на свою креативность и языковое творчество.

Языковое творчество необходимо также при переводе фразеологизмов. Фразеологизм — это свойственное данному языку устойчивое словосочетание, значение которого не определяется значением входящих в него слов, взятых по отдельности. Переводчику надо подходить к фразеологизму как к целостной единице, и ни в коем случае нельзя его разделять на отдельные слова. Калькование, или дословный перевод, в большинстве случаев, не допускается. При отсутствии данного фразеологизма в языке перевода можно это словосочетание перевести с помощью описательного перевода или аналогичной фразеологической единицей, хотя она будет построена на иной словесно-образной основе.

Последние главы теоретической части нашей работы представляют автора Анну Старобинец и ее книгу *«Зверские сказки»*. Анна Старобинец – лингвист, писатель, сценарист. Ее называют российским *«Стивеном Кингом»* или *«Королевой русского хорора»*. Она является автором фантастических книг *«Переходный возраст»*, *«Убежище 3/9»* и автобиографической книги с названием *«Посмотри на него»*, в которой описывает один из самых сложных периодов своей жизни. Кроме фантастики и триллеров для взрослых читателей она пишет также детективные и сказочные книги для детей. Она является автором книжной серии *«Зверский детектив»*, в которую входит и нами переводимая книга *«Зверские сказки»*.

Так как книга *«Зверские сказки»* является частью серии *«Зверский детектив»*, в первой части пятой главы мы занимаемся особенностями книг в нее входящих.

Каждая книга содержит одну детективную историю, в которой следствие ведут Барсук Старший и его помощник, усыновленный им сын Барсуков. Эти истории созданы точно по правилам жанра детектива и преступник неизвестен до самой развязки. Все истории написаны с юмором, иронией, и в них закреплено огромное количество аллюзий на другие произведения, и также в них обсуждаются актуальные темы. Благодаря этим амбивалентным элементам сюжеты увлекают не только детей, но и их родителей.

А. Старобинец посредством этих историй знакомит детского читателя с темами, которые не часто встречаются в детских книгах, таким как убийство и смерть. Но убийства и насилие всегда происходит только за кадром, и жертвами никогда не бывают любимые герои. Она ни в коем случае не травмирует детей, она им только показывает мир таким, каким он есть на самом деле.

Последняя часть теоретической части посвящена переводимой нами книге *«Зверские сказки»*. В данном параграфе мы занимаемся общей характеристикой данного произведения с точки зрения сюжета, персонажей, места действия и также обсуждаем книгу с точки зрения языка и выделяем ее главные особенности.

Книга *«Зверские сказки»* – спин-офф серии *«Зверский детектив»*, и она предназначена для детей младшего школьного возраста. В книге можно найти легенды, сказки, колыбельные, баллады, древние предания и очень оригинальные

истории. Главными героями этой книги являются звери разных лесов и села Охотки, которые читают или поют своим детенышам сказки и песни перед сном.

«*Зверские сказки*» — это современные авторские сказки, в которых Стаорбинец применяет и классические приемы, например, персонификацию. В текстах можно заметить аллюзии на произведения классической русской литературы, в основном, на стихи А. С. Пушкина и А. С. Грибоедова.

В сказках выступают звери и животные, типичные для русской сказочной традиции. Но, с другой стороны, Старобинец вносит в свои истории новые, актуальные темы и мотивы. Она мастер своего дела. В ее текстах находится ряд лингвистических шуток, она играет с многозначностью слов, в текстах находится ряд каламбуров, фразеологизмов и экспрессивно окрашенной лексики.

«*Зверские сказки*» относится прежде всего к сказкам о животных. Главными героями являются персонифицированные домашние, лесные, водные и экзотические животные, которые ведут себя как люди – любят, предают, радуются, ненавидят.

Если разбираться с классификацией еще подробнее, то «*Зверские сказки*» тоже можно отнести к категории анимистических и легендарных сказок, поскольку детский читатель знакомится посредством этих сказок с природой и ее закономерностями. В одной из сказок также можно заметить аллюзию на библейскую историю о сотворении мира.

С языковой точки зрения можно сказать, что сказки написаны в основном литературным языком, но с наличием диалогов появляется также разговорная и эмоционально окрашенная лексика. В текстах есть несколько окказионализмов, которые Старобинец использует для наименования главных героев и для обозначения предметов или природных явлений. Помимо неологизмов, мы в текстах находим ряд фразеологизмов и каламбуров как на фонетическом, так и на лексическом или фразеологическом уровнях.

Что касается лиро–эпической стихотворной баллады, то она содержит в себе 23 строфы, и каждая состоит из шести строк, которые характеризуются более или менее правильным ритмом и правильным количеством слогов.

Балада «*О бешеном хомяке*» – это рифмованная баллада, в которой Стаорбинец использует парную рифмовку (аабб).

С точки зрения лексики употребляет Старобинец разговорные, уменьшительные и ласкательные слова и даже архаизмы. Синтаксис данной баллады не сложен, в текстах преобладают короткие, не сложные конструкции, но часто с наличием причастий и деепричастий. Что касается стилистических фигур, в тексте баллады можно найти анафору, эпифору, эллипсу и даже аллитерацию.

Самой объёмной и важной частью нашей дипломной работы мы считаем выполненный нами перевод выбранных сказок и созданный к нему транслатологический комментарий.

В транслатологическом комментарии мы решили сосредоточиться только на переводе тех элементов, которые мы считали с точки зрения перевода наиболее интересными или сложными, и для перевода которых нам часто пришлось искать креативное решение. У каждого из выбранных элементов мы привели все варианты, с которыми мы в процессе перевода работали, и также постарались объяснить, что стало поводом для окончательного решения.

Мы уделяли внимание переводу названия книги, собственных имен, фразеологизмов, и затем мы занимались переводом каламбуров трех видов (фонетическим, лексикологическим, фразеологическим).

В последней части нашего транслатологического комментария мы уделяли внимание переводу стихотворной баллады. В начале мы назвали самые главные трудности, с которыми должны были в процессе перевода разобраться, и затем привели несколько переводческих стратегий, примененных при их переводе. В основном мы сосредоточились на переводе архаизмов, диминутивов и других стилистических фигур.

В конце нашей дипломной работы можно найти заключение, резюме на русском языке и список литературы. В приложениях находится оригинал переводимого текста и иллюстрации Марии Муравски.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČESKÉ KNIŽNÍ ZDROJE

- ALEXOVÁ, Petra, 2018. *PROBLEMATIKA PŘEKLADU DĚTSKÉ LITERATURY*. Olomouc. Diplomová. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Jitka Zehnalová, Dr.
- ČENKOVÁ, Jana, Naděžda SIEGLOVÁ a Kateřina DEJMALOVÁ, 2006. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 171 s. ISBN 807367095X.
- ČERNOUŠEK, Michal, 1990. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 187 s. ISBN 8000000601.
- DANIELOVÁ, Vendula, 2010. *Specifika překladu dětské literatury: Na překladu vybraných překladů chorvatských a českých literárních děl*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jaroslav Otčenášek, Ph.D.
- FIŠER, Zbyněk, 2009. *Překlad jako kreativní proces: Teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: HOST. ISBN 978-80-7294-343-2.
- FIŠER, Zbyněk, 2000. *Tvořivost v literárním překladu: Několik poznámek k didaktice překladatelství*. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. Bohemica litteraria. Brno.
- GENČIOVÁ, Miroslava, 1984. *Literatura pro děti a mládež: ve srovnávacím žánrovém pohledu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-326-84

- HORÁLEK, Karel, 1963. *K otázce přeložitelnosti. Slovo a slovesnost*. Ústav pro jazyk český akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce, 24(3.), 161-164. ISSN 2571-0885.
- CHALOUPKA, Otakar a NEZKUSIL Vladimír, 1979. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury III*. 1. vyd. Praha: Albatros. 149 s.
- JOHÁNKOVÁ, Miroslava, 2011. *SOUČASNÁ LITERATURA PRO DĚTI A MLÁDEŽ JAKO MOŽNÁ FORMATIVNÍ SLOŽKA VÝCHOVY K MRAVNOSTI*, České Budějovice. Diplomová. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce PhDr. Jan Vitoň, PhD.
- KRIAKOVÁ, Hana, 1988. Poetika překladu titulů anglicky psaných románů do češtiny a slovenštiny, In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. D 35. Brno: UJEP s. 103–107.
- KRIJTOVÁ, Olga, 1996. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 74 s. ISBN 807184215X.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština. Básník nebo filolog?* Jinočany: H & H. s. 135-138. ISBN 80-85787-14-8.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština. O záludnostech interference*, Jinočany: H & H. s. 47. ISBN 80-85787-14-8.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština. Takzvané věci nepřeložitelné*, 1994. Jinočany: H & H. s. 158-160. ISBN 80-85787-14-8.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština. Umělecký překlad a jazyková tvořivost*. Jinočany: H & H, 1994, s. 111–113. ISBN 80-85787-14-8.
- LESÁK, J.: *O titulech, 2010*. Diplomová práce. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. 127 s. Vedoucí: PhDr. Josef Peterka, CSc.

- LEVÝ, Jiří, 2012. *Umění překladu*. 4. Praha: Miroslav Pošta – Apostrof.
ISBN 978-80-87561-15-7.
- MALÝ, Radek, 2014. *Příběhy básní a jejich překladů*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-87895-07-8.
- MATHESIUS, Vilém, 1913. *O problémech českého překladatelství. Přehled*, roč. 1913, č. 11, s. 808.
- MIKO, F, 1989.: *Frazeológia v škole*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava
- NAVRÁTILOVÁ, Hana, 2018. *Literatura pro děti: Distanční studijní podpora*, Zlín.
- NOVOTNÝ, Vladimír, 2004. *Současnost literatury pro děti a mládež: Převrstvování žánrového paradigmatu u Vladimíra Körnera*[online]. Liberec: Katedra českého jazyka a literatury Pedagogická fakulta Technické univerzity v Liberci, [cit. 2021-4-24].
Dostupné z:https://kcl.fp.tul.cz/images/dokumenty/sborniky/210_Soucasnost_2004.pdf
- OTČENÁŠEK, Jaroslav, 2019. *České lidové pohádky: Zvířecí pohádky a bajky*, Vyšehrad: Albatros media,
- POLÁČKOVÁ, Milena, 1994. *Překládání a čeština. Jazyková komika a překlad*. Jinočany: H & H. s. 117-123. ISBN 80-85787-14-8.
- PROPP, V. J, 2018. *Morfologie pohádky a jiné studie*. 2. vyd. Jinočany: H & H Vyšehradská.
- SEGI LUKAVSKÁ, Jana, 2018. ed. *Dítěti vsťíc: teorie literatury pro děti a mládež*. Brno: Host, 275 s. Teoretická knihovna, 36. ISBN 978-80-7577-413-2.

- SIROVÁTKA, Oldřich, 1998. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV. ISBN 80-85010-062.
- STRAKOVÁ, V, 1994. *Překládání a čeština: Slovosled a překládání*. Jinočany H & H, 1994. ISBN 80-857-8714-8.
- STRAKOVÁ, Vlasta, 1994. *Překládání a čeština. K překládání frazeologie*. Jinočany: H & H. s. 85-90. ISBN 80-85787-14-8.
- STRAKOVÁ, Vlasta, 1994. *Překládání a čeština. Překládání a vlastní jména*. Jinočany: H & H, 1994, s. 172-177. ISBN 80-85787-14-8.
- ŠUBRTOVÁ, Milena. Filozofizace literatury pro děti a mládež. In: URBANOVÁ, 2004. *Svatava a kol. Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia. s. 145
- TOMAN, Jaroslav, 1992. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Univerzita Jihočeská. 98 s. ISBN 8070400552.
- ŽVÁČEK, Dušan, 1995. *Kapitoly z teorie překlada. [Díl] 1, (Odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. 51 s. ISBN 807067489X.

RUSKÉ KNIŽNÍ ZDROJE

- АЛЕКСЕЕВА И.С, 2004. Введение в переводоведение: учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / И.С. Алексеева. — СПб.: Филологический факультет СПбГУ; Москва: Академия. 352 с. ISBN 5- 8465- 0101-X
- ГАРБОВСКИЙ, Н.К, 2007. *Теория перевода* [online]. Москва: ИЗДАТЕЛЬСТВО МОСКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА, 2007. ISBN 978-5-211-05333-5
- ОБИДОВНА, Хамидова Мухайёхон, 2019. Специфические особенности детской литературы для дошкольного и младшего школьного возраста. *Молодой ученый: Международный ученый журнал.* (9). ISSN 2072- 0297.
- СТАРОБИНЕЦ, Анна Альфредовна, 2020. *Зверские сказки. Зверский детектив.* Москва: Абрикобукс. 176 с. ISBN 978-5-6044141-5-6-.

ANGLICKÉ KNIŽNÍ ZDROJE

- NORD, Christiane, 2003. *Proper Names in Translations for Children: Some Translation Problems Connected with Proper Names* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2003-v48-n1-2-meta550/006966ar.pdf>
- OITTINEN, R, 2000. *Translating for children*, New York: Garland Publishing. Copyright © [cit. 02.04.2021] Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=oPuOAgAAQBAJ&pg=PT2&hl=cs&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false

- SHAVIT, Zohar, 1986. *1 Poetics of children's literature* (Athens, London: The University of Georgia Press). ISBN: 0-8203-0790-4.
- MCGHEE, Paul, 2002. *Understanding and Promoting the Development of Children's Humor: Kendall/Hunt Publishing Company. 1–64. ISBN: 9780787296391*

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- (1) BBC News, A. Старобинец: "Пишут, что дали премию за то, что Россию ненавижу." 2018. [online] Copyright © [cit. 02.04.2021] Dostupné z: <https://www.bbc.com/russian/features-44964400>
- (2) Gor Novosti, Ужасно, если прочел три страницы и все понял. Писательница Анна Старобинец о детях, зверях и книгах, 2019. [online] Copyright © [cit. 02.04.2021] Dostupné z: <https://gornovosti.ru/news/novosti/item/uzhasno-esli-prochyoj-tri-stranicy-i-vsyoponyal-pisatelnica-anna-starobinec-o-detyah-zveryah-i-knigah/>
- (3) STAROBINETS A. официальный сайт писательницы. [online] [cit.02.04.2021] Dostupné z: <http://starobinets.ru>
- KNAPPOVÁ, Miloslava. K překládání osobních jmen. *Naše řeč* [online]. 1983, **66**(3), 169-173 [cit. 2021-04-05].
- NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *České děti jako čtenáři 2017: Děti 6 až 8 let Starší děti 9 až 14 let* [online]. In: Leden 2018, s. 20 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/ctenarstvi/ceske-deti-jako-ctenari-2017-1>
- ВЛАХОВ, Сергей а Сидер ФЛОРИН, 1980. *Непереводимое в переводе* [online]. Москва: Международные отношения, [cit.2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.gramota.net/materials/2/2015/2-2/42.html>

- ГЕРАСИМОВА, Н.И, 2010. *ТЕОРИЯ ПЕРЕВОДА: для бакалавров* [online]. Рост на Дону: Ростовский государственный экономический университет «РИНХ» [cit. 2021-4-24]. Dostupné: <https://studfile.net/preview/2915853/>
- МИНЕРАЛОВА, И.Г, 2016. *Детская литература: Учебник и практикум для академического бакалавриата* [online]. Москва: Московский педагогический государственный университет, 2016 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://cdn1.ozone.ru/multimedia/1014556328.pdf>

AUDIOVIZUÁLNÍ ZDROJE

- (4) Молчанов, 2019. *Анна Старобинец о книгах, которые меняют мир.* [online] Copyright © [cit. 02.04.2021]
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uOBYA8OyQEg&t=3512s>
- (5) BBC News, 2018. *А. Старобинец о жизни, фантастике, и о том, как писать книги.* [online] Copyright © [cit. 02.04.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mZumoAS7xdw>
- (6) Gorod plus, 2019. Социальный спектакль «Посмотри на него», *расскажет историю о непростой судьбе женщины.* [online] Copyright © [cit. 02.04.2021]
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jhxYaKtOoG0&t=172s>
- (7) Радио Маяк, 2019. "Зверский детектив" и "Боги манго", "Мия", "Заяц на взлетной полосе", "Страница один". [online] Copyright © [cit. 02.04.2021]
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Cv1JQLI2hcA&t=915s>

SLOVNÍKY A PŘÍRUČKY

- Český jazykový korpus. [online]. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz>
- Gramota.ru – справочно-информационный портал русского языка. [online]. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <http://gramota.ru>
- Internetová jazyková příručka. *Internetová jazyková příručka* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2020]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
- Kartaslov.ru — карта слов и выражений русского языка. [online]. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://kartaslov.ru>
- KOLEKTIV AUTORŮ. Slovník české frazeologie a idiomatiky 1: Přirovnání. Praha: Leda, 2009.)
- Ruscorpora.ru – национальный корпус русского языка. [online]. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://ruscorpora.ru>
- Rusko-český slovník | Lingea. *Slovníky Lingea | On-line slovníky, překlady, gramatiky a konverzace | Lingea* [online]. Copyright © Lingea s.r.o., 2017. [cit. 01.03.2020]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/rusko-cesky>
- Rýmovač.cz – český slovník rýmů. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://rymovac.cz/rymy/Rymovač>
- Slovník-synonym.cz – slovník českých synonym. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://www.slovník-synonym.cz>
- STĚPANOVA, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 9788024417509.
- Synonymus.cz – slovník českých synonym. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://synonymus.cz>

ENCYKLOPEDIÉ

- BULISOVÁ, Jiřina, 2003. *Ottova všeobecná encyklopedie*. Praha: OTTOVO nakladatelství s.r.o., 2018. ISBN 80-7181-938.
- DVOŘÁKOVÁ, Eva a Pierre ROUSSELETBLANC, 1999. PES: Velká obrazová encyklopedie. Praha: Svojtka & Co. ISBN 80-7237-215-7.
- GOODFELLOW, Peter, 2018. *Ptáci střední Evropy*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7529-734-1.

SEZNAM ZKRATEK

VT – VÝCHOZÍ TEXT

CT – CÍLOVÝ TEXT

VJ – VÝCHOZÍ JAZYK

CJ – CÍLOVÝ JAZYK

SSČ – SLOVNÍK SPISOVNÉ ČEŠTINY

SEZNAM PŘÍLOH

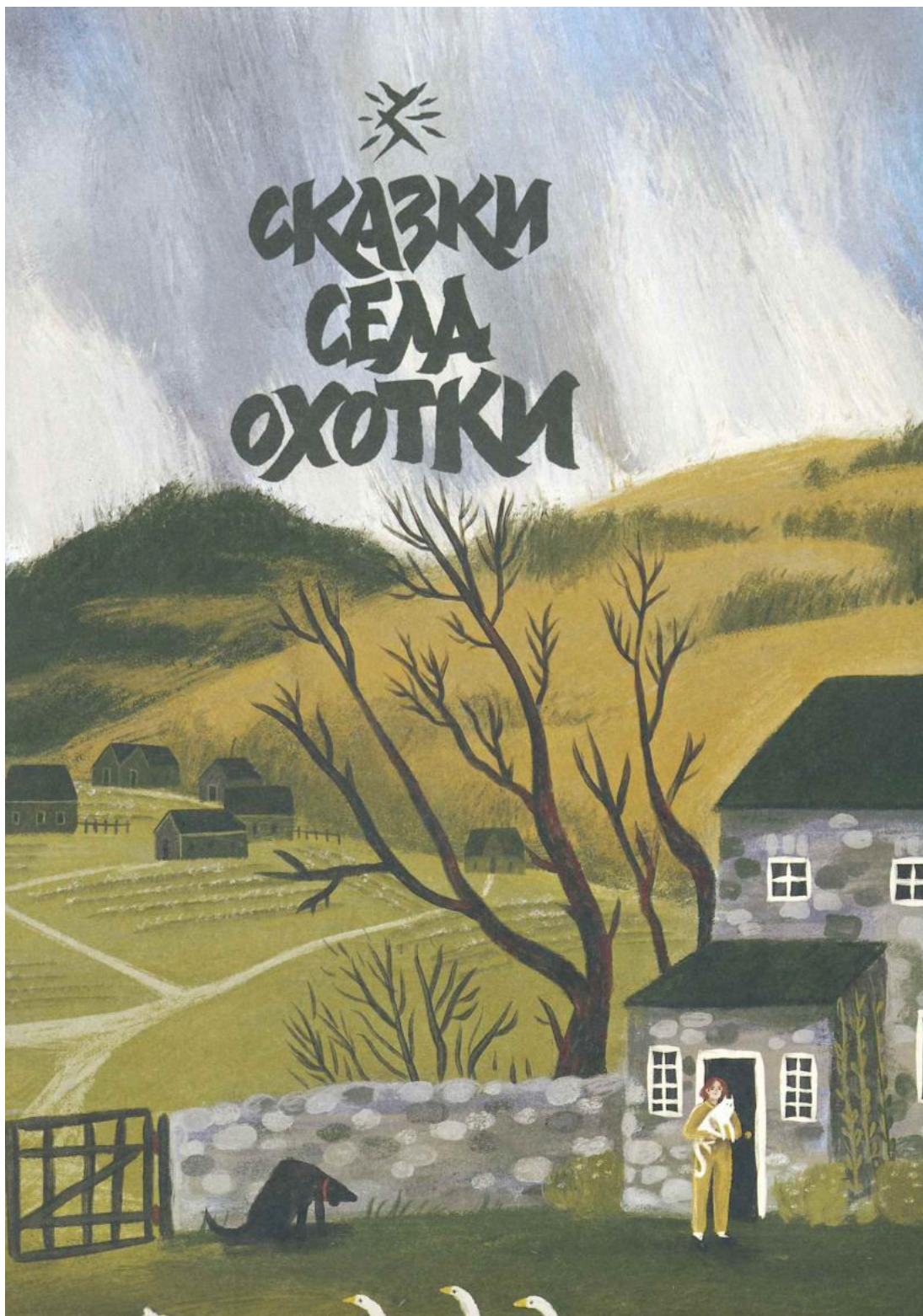
PŘÍLOHA 1: ORIGINÁLNÍ TEXT PŘEKLÁDANÝCH KAPITOL

PŘÍLOHA 2: TITULNÍ STRANA KNIHY

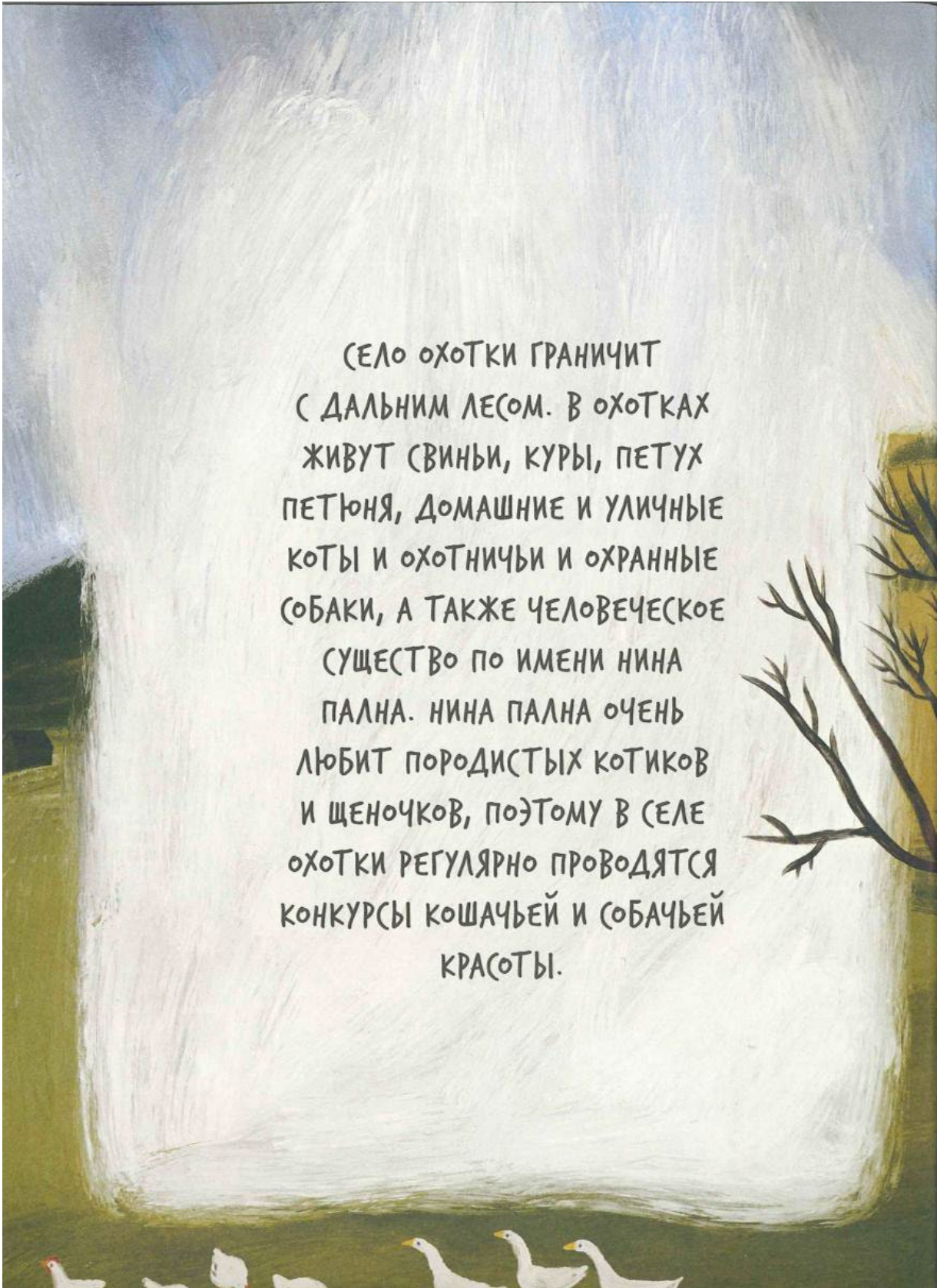
PŘÍLOHA 3: MAPA ZVÍŘECÍHO SVĚTA

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: ORIGINALNÍ TEXT PŘEKLÁDANÝCH KAPITOL

СЕЛО ОХОТКИ ГРАНИЧИТ
С ДАЛЬНИМ ЛЕСОМ. В ОХОТКАХ
ЖИВУТ СВИНЬИ, КУРЫ, ПЕТУХ
ПЕТЮНЯ, ДОМАШНИЕ И УЛИЧНЫЕ
КОТЫ И ОХОТНИЦЫ И ОХРАННЫЕ
СОБАКИ, А ТАКЖЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ
СУЩЕСТВО ПО ИМЕНИ НИНА
ПАЛНА. НИНА ПАЛНА ОЧЕНЬ
ЛЮБИТ ПОРОДИСТЫХ КОТИКОВ
И ЩЕНОЧКОВ, ПОЭТОМУ В СЕЛЕ
ОХОТКИ РЕГУЛЯРНО ПРОВОДЯТСЯ
КОНКУРСЫ КОШАЧЬЕЙ И СОБАЧЬЕЙ
КРАСОТЫ.

ВРАГ ДОГА

Новый щенок весь вечер скулил на своей подстилке, и эти звуки явно беспокоили кур и петуха Петюню. Вместо того чтобы спать, куры с Петюней раз за разом исполняли гимн курятника. Непорядок.

Полкан не любил беспорядок.

Он встал, отряхнулся и расхлябанной, но тяжёлой рысцой пересёк псарню. Навис над щенком — тот перестал скулить и посвистывать и притворился спящим. Со сплюснутой морды свисали слюни и сопли. Полкан бегло обнюхал щенка.

— Этот номер со мной не пр-ойдёт, пр-риатель. — Полкан потормошил его тяжёлой лапой. — Я чую, что ты притвор-ряешься. Я охотничий пёс. Я всё чую.

Щенок принял позу покорности: перевернулся на спину, поджал хвост и подставил Полкану незащищённый живот — мол, делай со мной, что хочешь, я полностью в твоей власти.

— Ты боишься меня, щенок? — поинтересовался Полкан.

— Да, боюсь! — пискнул щенок. — Ты большой, косматый и страшный.

— Я Полкан, охотничий пёс, волкодав. Я страшен только для тех, на кого охочусь. Мне ничего не стоит взять след любого зверя, завалить его и перегрызть глотку. Но своих я не трогаю. Ты — пёс. Значит, ты свой. Какой ты породы?

— Кажется, я боксёр, — щенок нерешительно вильнул хвостом.

— Понятно. Охранный, — удовлетворённо кивнул Полкан. — А зовут тебя как?

— Кажется, никак.

— Это непорядок, — заключил Полкан. — У всякой собаки должно быть имя. Будешь Мухтаром. Мухтар — хорошее имя для охранного пса. А вот сопли размазывать охранному псу — это стыдно. Это фу. Ты чего весь вечер скулишь?

— Я домой хочу-у-у... — щенок снова заскулил. — К маме-е-е...

— Фу! — скомандовал Полкан. — Мамы рожают нас не просто так, а чтобы мы отправлялись на службу. Мы же не коты какие-нибудь! Служение — вот смысл жизни любого породистого пса. Разве мать тебе этого не говорила?

— Говорила... Но я всё равно хочу домой. Я здесь никого не знаю, и мне очень страшно.

— Мне тоже было страшно в первый вечер, когда Нина Пална меня только купила и привезла в Охотки. Я был таким же щенком, как ты.

— И ты тоже скулил и плакал?

— Конечно, нет, — соврал Полкан. — Я не плакал. Волкодавы не плачут. Я совсем чуть-чуть поскулил, а потом ко мне подошёл Лорд...

— А кто это — Лорд?

— Это был охотничий пёс. Он потом состарился, и Нина Пална его... Ладно, не важно. Лорд был псом породы английский сеттер, и он заменил мне отца.

— Как это — заменил?

— Когда я был маленьким, он заботился обо мне, вылизывал перед сном и рассказывал легенды и сказки.

— А ты тоже будешь мне как отец? — оживился щенок Мухтар. — И расскажешь мне легенды и сказки?

— Ну, я... это... — Полкан немного оторопел. — Я вообще-то не собирался... Я просто хотел тебя успокоить, чтобы ты перестал скулить и дал курам спать. Но теперь я подумал — наверное, это такой порядок. Заменить отца новоприбывшему щенку. Так что — да. Я готов тебя вылизать и рассказать тебе сказку.

— Вот здорово! — обрадовался Мухтар. — А что ты мне сегодня расскажешь?

— Я расскажу тебе историю сотворения мира из книги «Трудно быть Догом». Называется «Враг Дога».

— Это про Великого Дога?

— Про Великого Дога и мерзкого Пуси-Дона.

— А почему Пуси-Дон мерзкий? — От любопытства Мухтар вскочил с подстилки и принялся бегать по псарне.

— Эй, место! — скомандовал Полкан. — Мы так не договаривались, парень. Правила такие: ты выполняешь команду «место», потом команду «лежать», и только после этого я рассказываю тебе сказку на ночь. Это ясно?

— Ясно! — Мухтар вернулся на подстилку, покрутился вокруг своей оси и наконец улёгся и свернулся клубком. — Я знаю, папа, что Великий Дог — наш создатель. Но кто такой Пуси-Дон?

— Слушай, — сказал Полкан и вильнул хвостом.

Ему понравилось, что Мухтар назвал его папой.

* * *

Давным-давно, в начале времён, Великий Дог сорвался с небесной цепи и залаял. Когда он гавкнул в первый раз, на свете появились собаки.

— Сидеть! — скомандовал Дог, и все собаки мира сели у его лап. — Слушайте меня, псы! Вы — воины света! Вы — шерсть

земли! Вы — охотники, охранники, водолазы, солдаты и пастухи! Смысл вашей жизни — верно служить вожаку стаи, не давать спуску его заклятым врагам, исполнять все его команды, защищать и охранять слабых! Это ясно?

— Так точно, ясно! — хором отозвались псы.

— А кто вожак нашей стаи? — Один из псов, охотничий спаниель, наклонил голову вправо: ему так было легче понимать разные сложные вещи.

— Ваш вожак — я! — ответил Великий Дог и почесал левой задней лапой правое ухо. — Я сильный, смелый и всемогущий. Мои лапы тяжелы, как горы, мои глаза мечут молнии, мой рык громогласен, мой нюх абсолютен, мои зубы остры, как пики разрушенных бурей скал, моё дыхание горячо, как вулкан.

— А кого мы будем защищать и охранять? — с вежливым поклоном спросил королевский пудель.

— Ну... тоже меня, — с некоторым сомнением сказал Дог.

— Но у тебя же... горы, скалы... рыки и пики... ты разве слабый? — Охотничий спаниель наклонил голову влево.

— Действительно, — признал Дог. — Сильнее меня нет никого в мире. В таком случае, я сейчас создам слабых.

Великий Дог снова гавкнул — и создал разных зверей, в том числе коз, коров, барашков, лошадей, зайцев и ещё каких-то совсем беспомощных тварей — медленных, прямоходящих, слабовидящих, с тупыми зубами, слабым нюхом и без шерстяного покрова.

— Вот вам слабые! — провозгласил он. — Защищайте их. Особенно этих, смешных, без шерсти.

— А от кого мы будем их защищать? — беспокойно заозирался лохматый волкодав.

— Действительно, — сообразил Великий Дог. — Сейчас сделаю.

И Великий Дог гавкнул в третий раз — и на земле появились хищники: тигры, волки, медведи, львы и пантеры.

— Эти звер-ри — твои заклятые враги, о вожак? — дрожа от ужаса, спросила собачка породы левретка.

— Какие же они мне враги? — усмехнулся Великий Дог. — Это просто хищники. Они опасны для барашков и для двуногих, но мне они не могут причинить вред.

— Тогда кому же мы будем не давать спуску? Ты ведь сказал «не давать спуску твоим заклятым врагам»!

— И верно. — Великий Дог наморщил свой нос. — Нам нужен какой-то вр-р-раг. Вр-раг Дога.

Великий Дог гавкнул снова — и создал демона Пуси-Дона. Этот демон был чёрен, как безлунная ночь, его глаза горели ядовито-зелёным светом, а длинный хост извивался, как меховая змея.

Воины света зарычали на Пуси-Дона. В ответ он с шипением раздулся в огромный шерстяной чёрный шар, выпустил когти, острые, как кинжалы, и запрыгнул на вершину высокой горы Кот-Кот, которую специально для этого создал.

— Какой он мерзкий! — затыкали воины света и стали бегать вокруг горы.

И тогда Пуси-Дон противно мяукнул — и создал котов.

— Кс-с-с-кс-с-с! — зашипел Пуси-Дон. — Услышьте меня, коты! Вы — порождения тьмы и ночи, вы маги и колдуны! Вы грациозны, совершенны, эгоистичны, смысл вашей жизни — получать удовольствие и развлекаться! Вы — хозяева мира! Вы вправе требовать еду, почёс, поклонение — и ничего не давать взамен, кроме урчания на высокой громкости блаженства! Я дарую каждому из вас девять жизней! Я дарую вам суперспособности: вы можете видеть прошлое и предсказывать будущее, вы можете мгновенно перемещаться во времени и пространстве, вы можете читать мысли, вы умеете колдовать!

— А у кого конкретно нам требовать еду и почёс? — капризно выгнул спину сиамский кот.

Пуси-Дон лениво оглядел мир с вершины горы Кот-Кот.

— Пожалуй, вон у тех! — Он указал лапой на двуногих зверей без шерсти. Звери беспомощно брели по лесу, натываясь на ветки и шарахаясь от хищников. За ними следовала стая охранных псов. — Просто подойдите к любому двуногому, мяукните — и ваша красота их пленит.

— Я что-то не понял, — напомнил о себе Великий Дог. — То есть мы, получается, этих зверей будем охранять, а вы — будете их использовать?

— Получается, так. — Пуси-Дон улыбнулся и принялся вылизывать у себя под хвостом.

— Но это неспр-раведливо! — разозлился Великий Дог.

— Неспр-раведливо! Непр-равильно! — оскалились собаки.

— Ну, это с какой стороны посмотреть, — лениво ответил Пуси-Дон и закрыл глаза.

— Р-ребята! Не давайте спуску этим твар-рям ночи, котам! — зарычал Великий Дог.

— Так точно! Будем их пр-р-реследовать неустанно!

— Заткнись-ка, Дог, и дай спокойно поспать, — пробормотал Пуси-Дон. — А то я тебе нос поцарапаю.

С тех самых пор воины света — собаки — служат двуногим зверям и их охраняют. А порождения ночи — коты — ничего не делают, а только спят и едят, но двуногие их всё равно обожают, ведь коты владеют чёрной магией и околдовали двуногих. Собаки же видят демоническую, мерзкую суть котов, не дают им спуску и вечно преследуют. А коты в ответ раздирают им когтями носы. Они знают, что нос — самое нежное место на теле собаки, и специально метят прямо в него.

* * *

Щенок боксёра спал, подёргивая во сне лапами и посапывая влажным сплюснутым носом. Полкан вылизал его за ушами и под хвостом и улёгся рядом. Прижался к Мухтару всем телом,

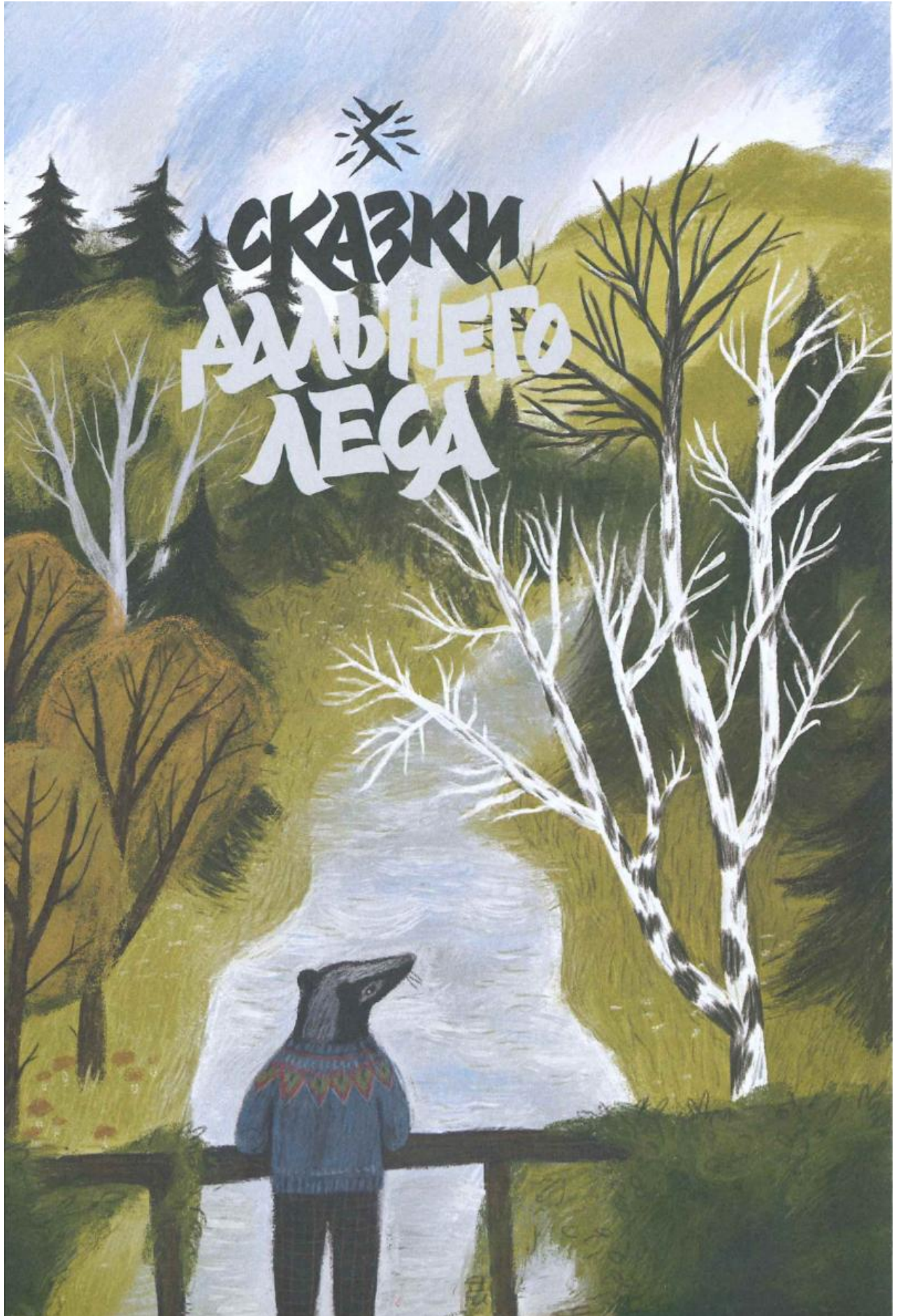
чтобы греть его ночью: земля промерзала, и на псарне было промозгло.

— Такие дела, сынок... — пробормотал он. — Так устроен мир... Мы Нину Палну охраняем, и кур её, и свиней, а живём тут на псарне впроголодь, на холоде, а частенько и на цепи. А эти твар-ри кошачьи... — он наморщил нос, — всегда в доме. Лежат, жиреют, жрут, ничего не делают... Она их кормит вкусеньким и вычёсывает... Где спр-раведливость, Великий Дог?

Полкан широко, с подскуливанием, зевнул и закрыл глаза. Ему приснилось, что Великий Дог даёт ему лапу и награждает медалью за верную службу.

А щенку боксёра снилось, что он загнал Пуси-Дона на дерево, и тот не знает, как слезть.

ЗВЁЗДНАЯ БОЛЕЗНЬ

Когда Барсукотик проснулся утром, небо было ясным, а над горизонтом висела бледная разноцветная радуга.

«Значит, Небесные Медведи помирились, и Медвежонок развеселился», — подумал Барсукотик и улыбнулся.

Весь день, пока его папа Барсук Старший ловил преступников, Барсукотик думал о Небесных Медведях. Он думал о них, когда лакал молоко и когда играл с дождевыми червями, накрывая их мягкой лапкой, отпуская, а потом снова настигая. Он думал о них, пока лазал по деревьям, а потом отмывал грязные когти, чтобы папа ничего не заметил. Он попытался обсудить эту тему со своим другом койотиком Йотиком, но койотик почему-то сказал, что никаких Небесных Медведей не существует, а потом стал плакать и говорить, как это несправедливо, что у него,

космических медвежатиков. Но медвежатики были скучными — они просто послушно висели в воздухе, каждый на своём месте, и легонько покачивались. Небесный Медвежонок схватил метеориты в охапку и зашвырнул их на Луну. Ему было скучно. Ужасно скучно играть одному. Вот если бы у него был братик, они бы разделили медвежатиков на две армии и стали сражаться. Но мама с папой не хотели заводить ещё одного Небесного Медвежонка: «Мы слишком заняты поддержанием порядка на небе и в Дальнем Лесу, у нас нет времени на ещё одного детёныша. Тем более он может получиться таким же непослушным, как ты». Они не понимали, что Медвежонок не слушался и вёл себя плохо именно потому, что ему было скучно одному. На небе подходящих для игры детёнышей не было. Он пробовал играть с солнечными зайчиками в догонялки, но ни разу ни одного не догнал, поддаваться зайчики не хотели, а кроме догонялок ничего не умели. Пару раз он пытался поиграть с небесным телёнком, который пасся на Млечном Пути, но тот сказал, что мама ему не разрешает сходить с пути, и приводить на пастбище посторонних тоже нельзя.

Небесный Медвежонок мечтал играть с детёнышами из Дальнего Леса — там были и медвежата, и волчата, и белочки, и барсучки, — но звери из Дальнего Леса не умели летать, и даже птицы не способны были подняться на нужную высоту. А спускаться на землю и показываться животным Медвежонок никак не мог, он бы тогда нарушил самый главный Небесный Закон. Даже осенние листики на деревьях он красил и обрывал только по ночам, и в такие ночи Большая Медведица специально гасила все звёзды, а папа заволакивал луну тучами, чтобы Медвежонок не заметил какой-нибудь ёж или сыч. Ведь последствие такой встречи будет ужасным: если хоть один житель Дальнего Леса увидит хоть кого-то из семьи Небесных Медведей, небесный свод немедленно упадёт на землю, то есть на Дальний Лес. Этот закон придумал когда-то сам Небесный Медведь, а теперь уже не мог его отменить, потому

что Небесные Законы не могут отменить даже боги. А ведь это был абсолютно дурацкий закон. Такой закон можно легко соблюдать, если ты взрослый, но он совершенно невыносим для детёныша. О чём думал папа, когда его сочинял? Уж явно не о родном сыне.

Медвежонок заплакал от обиды и одиночества, и в Дальнем Лесу заморосил дождь, который довольно быстро перешёл в ливень. Звери попрятались в свои норы, а дождевые червяки, наоборот, выползли на поверхность и принялись резвиться в лужах. Червяки любили, когда Небесный Медвежонок плакал. Ведь в это время они могли спокойно разгуливать по Дальнему Лесу, не беспокоясь, что их кто-нибудь съест.

Но потом Небесному Медвежонку пришла в голову одна идея. Он немного развеселился, успокоился, и дождь перестал.

«Раз мне не с кем играть на небе, а в Дальнем Лесу показываться запрещено, я хотя бы подам им знак, что я здесь, наверное, — подумал Медвежонок. — В конце концов, в законе ничего не сказано про то, что Небесным Медвежатам запрещено играть с земными медвежатами и другими детёнышами. Сказано только, что им нельзя меня видеть. Но я, кажется, придумал игру, в которой видеть меня необязательно. Мы можем кидать друг другу разные штуки. Например, я им сброшу вниз звезду, а они мне за это кинут сюда, наверх, какую-нибудь красивую кедровую шишку или деревянных солдатиков. Вот Хорёк, например, выгрызает для своих внуков отличных солдатиков. А ещё фигурки монстров-охотников и медведиков. Вот бы мне такую фигурку!»

Когда родители Небесного Медвежонка уснули, он вынул из своей коллекции сухих осенних листочков жёлтый кленовый лист и нацарапал на нём коготком: «Пришлите мне игрушку. Я тут совсем один. Мне не с кем играть. Вам нельзя меня видеть, но я есть. Небесный Медвежонок».

Потом он отковырнул от небесного свода самую яркую звезду, привязал к ней листок, но сразу бросать её не стал, а сначала сам спустился на линию горизонта, сжимая звезду в лапе.

— Ничего плохого не случится, — пробурчал Медвежонок. — Я кину звезду так, чтобы она никому не упала на голову. И чтобы она не погасла.

Медвежонок присел на линии горизонта на корточки, изучил местность, а потом прицелился — и закинул звезду в глубокую лужу, которую он сам же до этого и наплакал на центральной поляне Дальнего Леса. Вот только листочек с запиской оторвался от звезды, пока она падала, и улетел в чашу.

Вода смягчила удар, и звезда действительно не погасла. Нежно переливаясь, она опустилась на дно глубокой лужи, и центральная поляна озарилась золотистым мерцающим светом.

Первым пропажу звезды обнаружил папа. Он вставал раньше всех и делал обход ещё до рассвета.

— У меня даже рычать уже сил нет, — пожаловался он Большой Медведице. — Твой сын опять оторвал от неба звезду. Самую красивую и яркую. Она висела прямо над моей кроватью.

Большая Медведица тяжело вздохнула, натянула потрёпанный облачный халат и пушистые шлёпки с помпонами и отправилась на горизонт подбирать звезду.

Она обыскала всё, заглянула в самые дальние углы, на случай, если звезда туда закатилась, — но звезды не было.

— Что ты наделал, сынок? — Большая Медведица посмотрела сверху на Дальний Лес. В глубокой луже на центральной поляне уютно мерцала звезда. Вокруг лужи толпились звери.

— А что такого? — прошептал Медвежонок. — По-моему, очень красиво. Им нравится.

— Я же говорила тебе, что звезда для зверей опасна.

— Но ведь она никого не задела!

— Упавшая на землю звезда опасна для здоровья животных. Они могут заболеть.

— Чем заболеть? — пискнул Медвежонок.

— Звёздной болезнью.

Никогда ещё жители Дальнего Леса не видели звезду так близко. Обычно звёзды висели высоко в небе, ночные звери и птицы любовались ими секунду-другую, а потом бежали или летели дальше по своим делам. А дневные звери, которые по ночам спали, вообще не видели звёзд. И тут — такое. Звезда прямо в луже на центральной поляне леса. Протяни лапу — и она будет твоя.

Первой к упавшей звезде протянула лапу Лисичка.

— Лапы прочь от звезды! — строго скомандовал Барсук Старший, который служил в Дальнем Лесу полицейским и следил за порядком. — Никто не должен к ней прикасаться, пока я не выясню, откуда она взялась.

— Как жаль... Ведь эта звезда явно создана специально для меня! — Лисичка зачарованно смотрела в лужу. Под тонким слоем воды сияла звезда. А на поверхности отражалась морда Лисички, которая тоже как будто сияла.

— Почему это для тебя? — возмутился старый Хорёк и тоже уставился в воду своими маленькими красными глазками. — Эта звезда — для меня. Она полагается мне за подвиги. — Хорёк был ветераном Сорок Третьей Лесной Охоты. У него имелась медаль за героизм, но звезды за подвиги не было.

— Для меня — потому что я самая прекрасная лисичка Дальнего Леса, — прошептала Лисичка, по-прежнему заворожённо глядя на своё отражение. — И вообще, я самый прекрасный зверь. У меня самая блестящая и пушистая шубка. Я настоящая звезда Дальнего Леса.

— А я — самый смелый, самый героический, самый самоотверженный зверь в лесу! — сообщил Хорёк, который тоже не отрывался от своего отражения в луже.

— Ух ты! Ух-ух-ух ты! Звезда! — завопили пролетавшие мимо братья-сычи. — Это наша звезда! — Они принялись наматывать круги над лужей, любуясь на свои отражения в сияющей воде. — Мы самые хитрые сычи в мире!

— Да вы вообще не из Дальнего, а из Ближнего Леса! — возмутились белки-футболисты. Они окружили лужу и уставились на звезду всей командой. — Ежу понятно, что эта звезда — для нас. Потому что мы лучшие футболисты Дальнего Леса!

— Вообще-то, мне понятно, что только я заслуживаю звезду, — сообщил Ёж. — Потому что в Дальнем Лесу нет никого умнее меня. Никто из вас даже не знает, что делать с упавшей звездой. Вам это непонятно.

— А тебе чё, колючий, понятно, а-ы-ы? — завыл Волк. — Ты вообще кто такой? Ты недостойн даже блох выкусывать у меня из хвоста.

— А мне всё понятно, — с достоинством ответил Ёж, любуясь на своё отражение в звёздной воде. — Но я не стану ничего объяснять. Я выше этого.

— Именем закона я запрещаю трогать эту звезду. Приказываю всем отойти от лужи на десять шагов, — скомандовал Барсук Старший.

Звери неохотно выполнили приказ.

— Гриф Стервятник, — обратился Барсук к своему помощнику. — Изучи, пожалуйста, эту звезду. Возможно, на ней остались отпечатки чьих-то лап. Мы должны понять, кто её потерял, и вернуть владельцу.

Гриф Стервятник важно подошёл к луже, сунул клюв в воду — и застыл. Перья у него на хвосте встопорщились. Гриф широко раскинул крылья, как будто собирался взлететь, но никуда не полетел.

— Что с тобой, Гриф? — забеспокоился Барсук Старший.

— Я просто понял... — Гриф на секунду вытащил клюв из лужи. — Я только что понял, что я самый лучший специалист абсолютно во всём. Эта звезда полагается мне. И я, конечно же, должен быть назначен главным полицейским Дальнего Леса. Я, а не ты. Я — умная, смелая, гордая, мудрая, сильная птица. А ты — всего лишь жирный барсук.

— А вот это сейчас было обидно, — насупился Барсук Старший и тоже подошёл к луже. — Почему вам всем так

понадобилась эта звезда? И почему, как только вы её видите, вы начинаете себя расхваливать?!

Барсук Старший наклонился над лужей, чтобы получше разглядеть звезду, и тут же зажмурился — её свет его ослепил.

«Ты — совершенство, Барсук.. — запел у него в голове неизвестный, но восхитительный зверь, а может быть, птица, наподобие соловья. — Ты не жирный, ты солидный, и у тебя самая зверская логика!.. Открой глаза и посмотри на себя — ты прекрасен! Ты звезда, как и я!..»

Барсук Старший открыл глаза — ему очень захотелось убедиться, что он — звезда, и совсем не жирный. Но из лужи на него по-прежнему смотрел усталый барсук с лишним весом. А звезды на дне не было.

— Безобразие! — загалдели звери. — Гриф украл нашу звезду! Гриф Стервятник присвоил себе нашу награду!

Барсук Старший задрал голову и увидел, что в розоватом утреннем небе парит его друг и помощник Стервятник Гриф, а из клюва его исходит неземное сияние — потому что в клюве его зажата упавшая в лужу звезда.

— Немедленно верни звезду на место преступления! — закричал Барсук Старший. — Вернее, на место падения!

— Не верну! — отозвался Гриф, горделиво паря над Дальним Лесом. — Только я достоин этой звезды, потому что я сам — звезда!

* * *

— Теперь ты видишь, что ты наделал? — снова спросила сына Большая Медведица.

— Да, мама, — виновато прошептал Медвежонок, глядя вниз, на Дальний Лес.

— Как ты мог! — заревел Небесный Медведь и выдрал с корнем огромный небесный дуб. — Ты нарушил порядок в Дальнем Лесу!

Ударил гром, замелькали на небе сияющие молнии-корни.

— Прости-и-и, папа, — заплакал Небесный Медвежонок. — Я больше так не бу-у-уду-у!..

Пошёл дождь, который быстро перешёл в ливень с градом.

* * *

Дождь лил весь день, но звери Дальнего Леса не прятались в своих гнёздах и норах. Их больше не интересовала погода. В этот день звери, которые успели полюбоваться на звезду — а это были практически все звери Дальнего Леса, — перестали выполнять свои обязанности и принялись воплощать свои мечты.

— Я не собираюсь больше выгрызать игрушки из дерева! — сообщил Хорёк. — Я — звезда! Я достоин лучшего! Я лучше буду грызть вековые дубы и стрелять по шишкам!

— А я не буду варить капусту и кормить зайчат! — сказала Зайчиха. — Я лучше займусь спортом. Я самая лучшая бегунья Дальнего Леса, и сегодня я буду ставить новый рекорд! — И Зайчиха выскочила из норы под дождь и стала бегать по лесным тропинкам.

— А я не буду никого стричь! — завопил Стриж Парикмахер. — Я стриг! стриг! стриг вас всех каждый день, я лучший парикмахер Дальнего Леса, а вы мне даже не дали в награду звезду! Парикмахерская закрывается! Отныне я буду стричь только себя самого! Ходите лохматые и невычесанные, с колтунами!

— А я не буду больше соблюдать этот дурацкий закон о вегетарианстве, из-за которого я не могу есть то, что мне нравится! Я самая красивая лисичка в Дальнем Лесу, и мне не нужна диета! Я достойна всего самого вкусного! А самое вкусное — это зайцы! Сейчас догоню Зайчиху и съем её! — И Лисичка бросилась за Зайчихой.

— Не догонишь! — запищала Зайчиха. — Это я звезда спорта, а не ты!

— Нет, это мы звёзды спорта! — заголосили белки-футболисты и тоже зачем-то бросились следом за Лисой и Зайчихой.

— А я больше не буду приносить вам на хвосте новости! — прокричала Сорока. — Это я-то? Лучшая сорока на свете-то? Я достойна лучшего! Я всегда мечтала полететь в космос!

— Ежу понятно, что нет никого хитрее, ловчее и ух-ухватистей, чем мы с братом! — заухали сычи. — Звезда — наша по праву. Ух, как мы отберём её сейчас у Грифа Стервятника, ух, как отберём! — И с этими словами сычи взмыли в воздух и принялись гоняться за Грифом, чтобы завладеть звездой.

На центральную поляну посыпались перья.

— А чего это они все так кричат, будто с ума посходили? — высунулся из своей норы слепой Крот.

— Это мне самому интересно, дружище, — пробормотал Барсук Старший. — Такое ощущение, что они все заболели. Схожу-ка я к Грачу Врачу и спрошу.

Клиника «Семейный Грач» располагалась в самой чаще леса. Солнце стояло уже высоко, когда Барсук Старший, пыхтя и отфыркиваясь, вошёл в кабинет своего друга Грача Врача.

— Скажи мне, Грач, ты считаешь себя лучшим врачом Дальнего Леса и звездой медицины? — с порога поинтересовался Барсук.

— Ну... Я, может быть, так и считаю, но с моей стороны было бы очень нескромно так говорить, — ответил Грач. — В нашей клинике есть и другие врачи, и им было бы обидно это услышать.

— Слава Небесным Медведям! — воскликнул Барсук Старший. — Хоть с тобой всё в порядке, Грач. И ещё с Кротом и, кажется, со мной. Остальные считают себя звёздами Дальнего Леса.

— Так-так-так... А в наш лес, случайно, не упала с неба звезда? — заинтересовался Грач Врач. — Я был занят сбором успокоительных ягод боярышника и всё пропустил.

— Именно что упала! — кивнул Барсук Старший. — Прямо в лужу на центральной поляне. Они все на неё смотрели. И я тоже взглянул краем глаза, но толком рассмотреть не успел, потому что звезду утащил прямо у меня из-под носа мой помощник Гриф Стервятник.

— Так-так-так... Значит, ты не успел её разглядеть. Крот слепой, поэтому не увидел звезду. А меня вообще не было на поляне. Остальные, к сожалению, заразились и заболели.

— Чем заболели? — нахмурился Барсук Старший.

— Звёздной болезнью. Это такая болезнь, когда зверю кажется, что он — самый лучший, а остальные недостойны даже того, чтобы вычёсывать ему блох.

— Точно! Волк что-то такое говорил про блох. Это лечится?

— Лечится, — кивнул Грач. — Полным и окончательным удалением звезды. Её нужно вернуть тому, кому она на самом деле принадлежит.

— Когда я был барсучонком, моя мама-барсучиха рассказывала мне, что все звёзды принадлежат Небесным Медведям. Но ведь мы с тобой реалисты и не верим в сказки про Небесных Медведей? — неуверенно произнёс Барсук Старший.

— Ну... мне трудно верить в то, что я никогда не видел, — согласился Грач. — Вот если бы было какое-то доказательство их существования, если бы...

— Слушай, Грач, — перебил Барсук. — У этой звезды был очень специфический запах. Я заметил, когда наклонился над лужей. Звезда пахла чем-то горелым. Но это был не такой запах, как когда пережарил личинок. Это был такой запах... Такой запах, как если бы сгорел корнеvizор. Представляешь, ты смотришь по корнеvizору футбольный матч «Белки против Енотов», и тут он вдруг загорается и — бдыщ!

— Ты к чему это, Барсук Старший? — с подозрением спросил Грач. — Ты сам-то точно здоров?

— Я к тому, что в твоём кабинете пахнет очень похоже. — Барсук Старший потянул носом воздух.

— Ты хочешь сказать, что Гриф выплюнул звезду и она упала сюда?

— Нет, тогда здесь всё бы сияло, а мы бы с тобой доказывали друг другу, что мы — самые лучшие. Это что-то другое, но оно тоже упало с неба... Вероятно, залетело через распахнутое

окно... — Барсук Старший, пригнувшись, залез под стол Грача Врача. — Вот! Нашёл! — Он вылез из-под стола, победоносно размахивая сухим кленовым листом.

— Это же просто лист, — разочарованно сказал Грач. — Он упал с клёна, а не с неба.

— А вот и нет! Этот лист побывал на небе! — Барсук Старший продемонстрировал Грачу Врачу процарапанную когтем надпись:

«Пришлите мне игрушку. Я тут совсем один. Мне не с кем играть. Вам нельзя меня видеть, но я есть.

Небесный Медвежонок».

— Мать моя курица! — всплеснул крыльями Грач Врач. — Значит, Небесные Медведи и правда существуют. И это их звезда.

— Но они не могут её забрать, потому что обычным зверям нельзя их видеть, — подытожил Барсук. — А звезда такая яркая, что Небесного Медведя заметят даже ночью, если он к ней приблизится.

— Что же делать?

— Я, кажется, кое-что придумал, — пробормотал Барсук Старший.

— Значит, так, Сорока, — деловито сказал Барсук. — У меня для тебя задание.

— Я больше не собираюсь носить новости на хвосте! — огрызнулась Сорока. — Я достойна лучшего! Я хочу в космос!

— Именно так, Сорока. Я как раз хочу отправить тебя в космос. Как ты думаешь, справишься?

— А то-то-то как же? Конечно, справлюсь! Ведь я-то — лучшая!

— А если у тебя на хвосте будет висеть Крот — всё равно справишься?

— Я же лучшая! Конечно, я справлюсь!

— Вот и славно. Тогда слушай внимательно. Видишь, в небе братья-сычи, кукушка, Стриж Парикмахер и Гриф Стервятник дерутся за звезду?

— Ещё бы не видеть! Звезда-то вон какая яркая!

— Я сейчас посажу тебе на хвост Крота, и вы вместе подниметесь в небо. Крот слепой — он звезду не видит. Но лапы у него очень цепкие. Когда ты поравняешься со звездой, у кого бы она ни была — у сычей, у Грифа, у Стрижа или у кукушки, — немедленно кричи Кроту: «Звезда тут!» И Крот её схватит.

— И сразу отдаст мне? — с надеждой спросила Сорока.

— Ну... не сразу, — уклончиво сказал Барсук Старший. — Сначала вы с Кротом сгоняете в космос... А теперь слушай задание ты, Крот. — И Барсук Старший что-то зашептал Кроту в ухо, а потом сунул ему в карман деревянного медведика, которого Хорёк когда-то выгрыз для своих внуков.

— Но это же игрушка маленьких хорёчков! — удивлённо ощупал фигурку Крот.

— А хорёчки сказали, что она им больше не нужна, потому что они достойны лучшего, — ответил Барсук. — Ну, вперёд! — скомандовал он, и Сорока взмыла в воздух с Кротом на хвосте.

* * *

Большая Медведица как раз пыталась уложить Медвежонка на дневной сон и раз за разом накрывала его облачным одеялом, а он раз за разом раскрывался, потому что ненавидел спать днём, когда она вдруг заметила в небе птицу. У птицы на хвосте болтался какой-то сияющий зверь. Птица — это была Сорока, но Большая Медведица не разбиралась в птичьих видах — парила пока ещё значительно ниже того места, где располагалась Небесная Нора, но явно пыталась подняться как можно выше и уже поравнялась с большим тёмным облаком, служившим Небесным Медведям погребом, где они хранили небесный картофель. Птице явно было тяжело тащить на хвосте прицепившегося к ней лесного зверя, поэтому она присела на крышу погреба отдохнуть.

— О ужас! — воскликнула Медведица. — Эти звери совсем сошли с ума! Если они нас увидят, небесный свод упадёт на землю! И тогда нам всем конец!

— Где звери, которые сошли с ума? Где, где они? — Небесный Медвежонок вскочил и возбуждённо запрыгал на облачном матрасе.

— Немедленно ложись! — взревел Небесный Медведь, а Медведице сказал: — Не волнуйся, я сейчас всё решу.

Он набрал полную грудь воздуха, а потом дунул — и всё вокруг заволокло плотным белым туманом.

— Они испугаются и вернутся вниз, — сказал Небесный Медведь. — Никто не любит блуждать в тумане.

* * *

— Как страшно-то! — прошептала Сорока. — И не видно-то ничего в этом космосе!

— А ты оставь меня на туче, Сорока, а сама лети вниз.

— А как же звезда? Мне ведь полагается звезда за полёт в космос?

— Конечно, Сорока. Барсук Старший наградит тебя звездой.

— Когда?

— Я думаю, завтра. Соберёт всех зверей — и торжественно вручит тебе звезду.

— А ты чего будешь тут делать-то, один-то, на туче?

— У меня тут небольшое задание, Сорока.

— Но тебя-то звездой-то не наградят? — Сорока подозрительно щёлкнула клювом. — Только меня одну, так?

— Не волнуйся. Только тебя.

* * *

Когда туман рассеялся, Небесные Медведи осторожно высунулись из норы. Станный зверь, от которого исходило сияние, по-прежнему сидел на туче. А вот странная птица улетела.

— Эй, Медведи! Я Крот! — закричал зверь. — Я совершенно слепой! Поэтому я не могу вас увидеть! Идите сюда! Я принёс вам вашу звезду! — Он вытащил из кармана звезду. — А ещё я принёс вашему Небесному Медвежонку игрушку!

— Слепой зверь! — восторженно завопил Медвежонок и прыгнул к Кроту на тучу. — Слепой зверь! Ты будешь со мной играть?

До самого вечера, пока Медведица пришивала звезду к небесному своду, Крот играл с Небесным Медвежонком в прятки. Медвежонок прятался, а Крот его находил, хоть и был слепым, потому что у Крота был очень хороший нюх, и он чуял запах Небесного Медвежонка. Медвежонок пах мёдом, молоком небесных коров и весенним дождём, а ещё почему-то немножко чем-то горелым. А потом они ещё поиграли с деревянным медведиком и метеоритами. Деревянный медведик как будто был Небесным Медвежонком, а метеориты как будто были зверями Дальнего Леса.

Когда настала ночь, Небесный Медведь временно выключил и луну, и звёзды, занавесил всё небо тяжёлыми тучами и в полной темноте спустил Крота в Дальний Лес. Он посадил Крота на верхушку высокого дуба и на прощанье сказал:

— Спасибо, что вернул нам звезду, слепой зверь. Прилетай к нам иногда играть с нашим Медвежонком. Ему очень не хватает общения.

— Хорошо, — сказал Крот и помахал Медведю на прощанье. Он не видел, что тот уже скрылся в небе.

* * *

— А Крот не упал с дуба? — забеспокоился Барсукотик.

— Нет, сынок, — ответил Барсук. — Он просидел на дубе всю ночь, а утром мы с белками-футболистами и Грачом Врачом его сняли. Ну всё, теперь спать. — Барсук Старший подоткнул моховое одеяло.

— А как же Сорока? Её, получается, не наградили звездой?

— Ну почему же не наградили? Очень даже наградили. Хорошей еловой звездой почёта за героизм. Звезду выстругал Хорёк.

— А все звери сразу выздоровели от звёздной болезни?

— Практически сразу. Уже на следующий день они чувствовали себя хорошо. Но Грач Врач на всякий случай ещё неделю лечил их ягодками боярышника.

— А Крот потом ещё приходил к Небесному Медвежонку на небо? — не унимался Барсукотик. — Он с ним ещё играл?

— А вот этого я не знаю, — ответил Барсук Старший, то ли потому, что правда не знал, то ли чтобы прекратились расспросы. — Об этом ты лучше спроси самого Крота. Но только завтра. А сейчас спать, сынок.

— А Барсук Старший из этой истории — это ведь ты и есть, да, папа? — спросил Барсукотик и широко зевнул, показав острые белые зубки, которые он никогда не забывал чистить перед сном.

— Я и есть, — кивнул Барсук Старший и выключил светляков.

— Пап, а я — барсучок? — раздался голос Барсукотика из темноты. — А то некоторые звери говорят, что я котик, но это же неправда, да, папа?

— Понимаешь, сынок... — начал было Барсук Старший, но тут же умолк. Барсукотик мирно посапывал в кровати, свернувшись калачиком. Две барсучьи полоски, которые Барсукотик рисовал себе на мордочке каждое утро, сейчас почти стёрлись. Глаза его были закрыты, а усики и кончик хвоста чуть подрагивали. Барсукотик спал и видел сны. Можно было не отвечать на его вопрос.

БАЛЛАДА О БЕШЕНОМ ХОМЯКЕ

— Расскажи мне сказку! — Барсукотик уютно свернулся калачиком под моховым одеялом и приготовился слушать.

— Хорошо, сынок. Только сегодня сказка будет особенная. В стихах.

Барсук Старший уселся рядом, держа в лапах берестяную книгу с изображением чёрно-бурого с проседью лиса на обложке. Лис высовывался из-за ёлки и смотрел на Барсукотика мудрыми и слегка голодными янтарными глазами.

— Ой, а кто это? — спросил Барсукотик.

— Это Лисандр Опушкин. Дичайший лесной поэт. И сегодня я прочту тебе его «Балладу о бешеном хомяке».

— Почему бешеном? — Барсукотик на всякий случай прижал ушки к голове.

— Вот послушаешь — и узнаешь.

* * *

Жил да был богач хомяк,
Убеждённый холостяк.
Но однажды на прогулке
В Сырнохлебном переулке
Самку дивную одну
Встретил — и пошёл ко дну.

«О, любовь моя, кто ты,
Гений зверской красоты?
Ты свежа, как лист капусты,
Без тебя мне будет пусто
В золотой моей норе,
Стань женой моей скорей!»

Молвит самка хомяку:
«Ты, хомяк, совсем ку-ку!
У тебя обвисли щёки,
Ты горбатый, кособокий,
Я ж прекрасна и легка.
Не пойду за старика!»

«Хоть я стар для хомяка,
Знай, любовь моя крепка!
Будь моей, краса-хомячка,
В горе, в радости и в спячке,
Не гони меня взашей,
У меня полно шишей».

«Что ж, богатенький хомяк,
Мы с тобой поступим так:
Коль решил на мне жениться,
Молоко чудесной птицы
Ты обязан отыскать,
Чтобы снова юным стать».

Тут хомяк сказал: «Угу» —
И призвал к себе слугу,
Приказал: «Давай-ка в путь-ка,
Птичье молоко добудь-ка
И доставь сюда, слуга,
Быстролётна пустельга!»

И сказала пустельга:
«Ты не знаешь ни фига.
Молоком чудесной птицы
До безумия напиться
Можно с капельки одной,
Хомячок ты мой родной».

Пустельге хомяк в лицо
Рассмеялся: «Для птенцов
Эти сказки, эта дичь и
Эти верованья птичьи».
И взлетела пустельга
В путь, к заморским берегам.

Долго, коротко ль пришлось
Пустельге решать вопрос,
В общем, удалось разжиться
Молоком чудесной птицы,
С ним вернулась пустельга,
Хомяковая слуга.

Выпив птичье молоко,
Хом подпрыгнул высоко,
Трижды перекувырнулся,
Страшным монстром обернулся:
Морда — бешеный оскал.
Зарычал и поскакал.

Он когтями потрясал,
Он стволы дубов кусал!
Сильным стал и распушился,
Но рассудка он лишился.
И кукушку, и сыча
Изодрал он, хохоча...

И взмолилось всё зверье:
«Помогите! Жрут живьем!
Гибнут юными до срока
И кукушки, и сороки,
Воробьи, грачи, стрижи,
Волки, вороны, ежи,

Зайцы, лисы и кроты.
Гений зверской красоты,
Пышно мехая хомячка
Впала в шоковую спячку».
Стонет, плачет стар и млад:
«Прочь, хомяк! Иди в свой ад!»

Грозной молнией с небес
То ли ангел, то ли бес —
Ослепительная птица
Поспешила к ним спуститься.
Монстра в темя клювом — тюк!
И свалился он, как тюк.

Трижды клюнув хомяка,
Птица взмыла в облака.
Глядь — и вновь обвисли щёки,
И горбатый, кособокий,
Бездыханный Хом лежит.
На ветру лишь ус дрожит.

Ликованью нет конца:
Схоронили мертвеца.
Только с той поры по лесу
Бродит призрак бестелесный:
Птицу он не смог простить,
Хочет птице отомстить.

Вот крадётся он, как тать,
Чтобы птицу ощипать,
Зазевавшаяся птица
Оперения лишится
И умолкнет на века,
Встретив призрак хомяка...

... «Эй, хомяк, ты что лежишь,
Усом на ветру дрожишь?
Неужели сдох?» — Хомячка
разрыдалась. «Нет, я в спячку
Ненадолго впал, пардон.
Мне приснился страшный сон.

Что отправил я слугу,
Быстролётну пустельгу,
Молоко чудесной птицы
Мне добыть. Я так жениться
На тебе мечтал, Хома,
Что вообще сошёл с ума.

Я стволы дубов кусал!
Я перо сыча кромсал!
Сильным стал и распушился,
Только жизни я лишился.
На поминках два сыча
Танцевали ча-ча-ча!..»

«О, не верь сим страшным снам,
Хомячок, ты нужен нам,
Мне и нашему потомству,
Ты не старый и не толстый,
Пошутила я, любя,
Выйду замуж за тебя!»

И пошли они в нору,
И на свадебном пиру
Ча-ча-ча сычи плясали,
В воздух пёрышки бросали,
Обнимали хомяков
И дарили им морковь.

И с тех пор богач хомяк,
Убеждённый холостяк,
С хомячихой проживает
И богатство наживает
В окруженье милых чад —
Трёх десятков хомячат.

* * *

- А птичье молоко было вкусное? — спросил Барсукотик.
- Не знаю, сынок. Я его никогда не пробовал.
- А я бы хотел попробовать птичье молоко.
- И стать бешеным Барсукотом?

— Нет, не бешеным. Я бы его не пил, а только чуть-чуть лизнул язычком, чтобы узнать, какое оно на вкус. Ты можешь мне завтра его принести?

— Не могу, Барсукот. Птичье молоко очень редкое. Оно упоминается в некоторых зверских легендах и сказках, но лично я никогда в жизни его не встречал. Может быть, его вообще нет в природе.

— Как это вообще нет? Наш дичайший лесной поэт не стал бы нам врать.

— Тебе понравились стихи Опушкина?

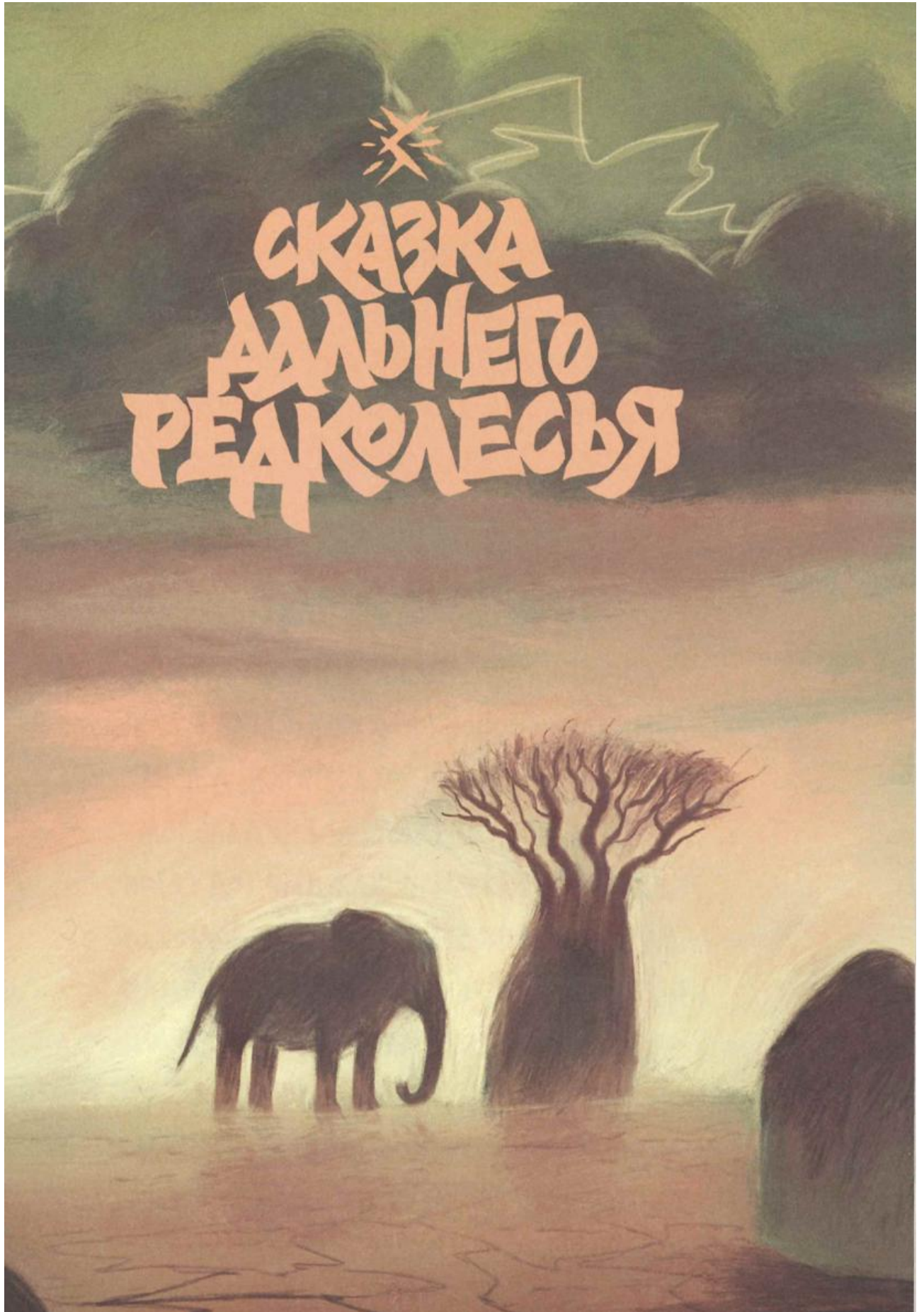
— Да, папа. Когда я вырасту, я тоже стану диким поэтом. И буду писать стихи. Как Лисандр Опушкин.

— А я думал, ты хочешь стать Барсуком Полиции Дальнего Леса, как я.

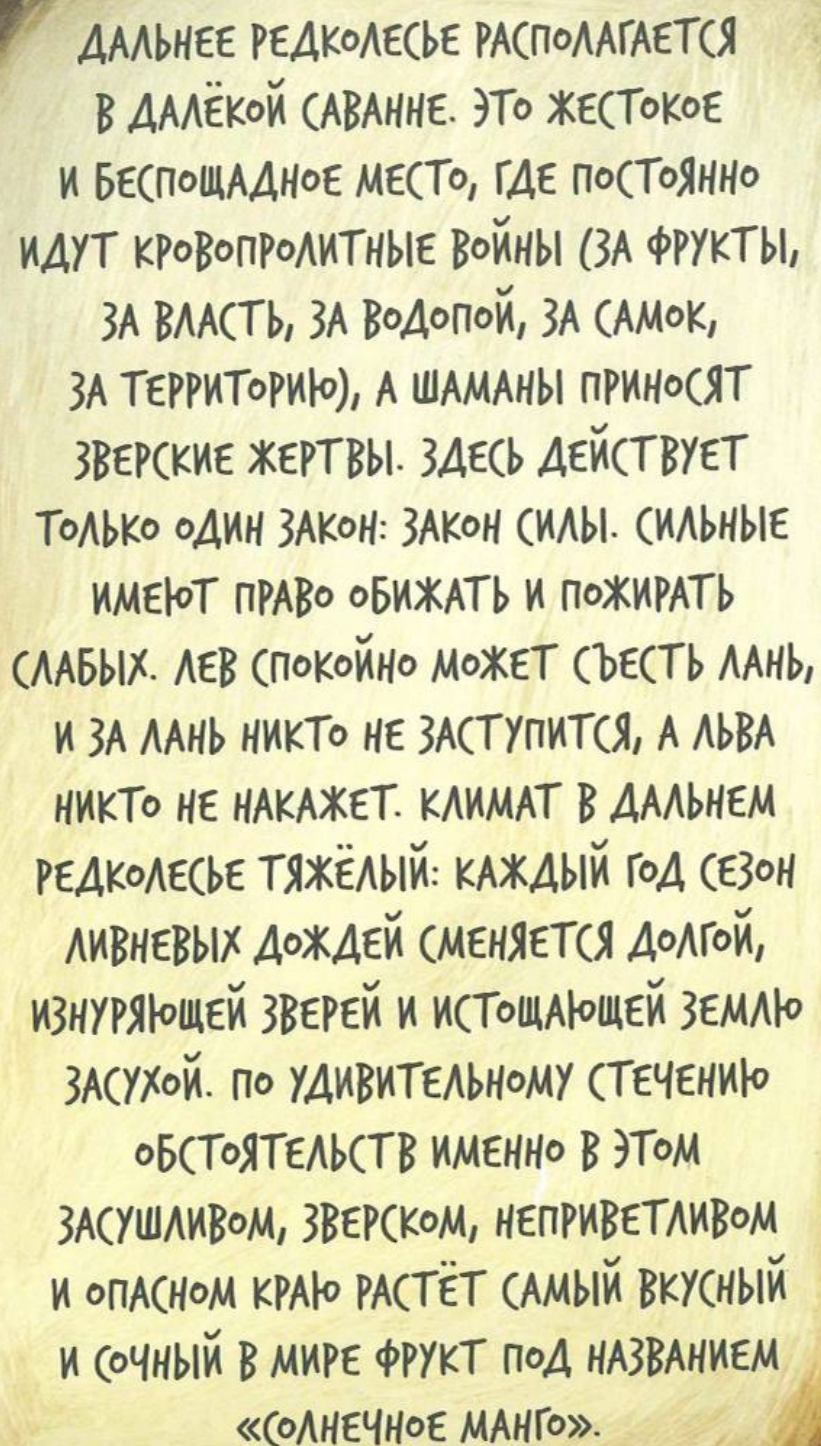
— Конечно, хочу. И стану. Днём я буду ловить преступников, а по вечерам писать дикие стихи. Договорились?

— Договорились, сынок.

ДАЛЬНЕЕ РЕДКОЛЕСЬЕ РАСПОЛАГАЕТСЯ
В ДАЛЁКОЙ САВАННЕ. ЭТО ЖЕСТОКОЕ
И БЕСПОЩАДНОЕ МЕСТО, ГДЕ ПОСТОЯННО
ИДУТ КРОВОПРОЛИТНЫЕ ВОЙНЫ (ЗА ФРУКТЫ,
ЗА ВЛАСТЬ, ЗА ВОДОПОЙ, ЗА САМОК,
ЗА ТЕРРИТОРИЮ), А ШАМАНЫ ПРИНОСЯТ
ЗВЕРСКИЕ ЖЕРТВЫ. ЗДЕСЬ ДЕЙСТВУЕТ
ТОЛЬКО ОДИН ЗАКОН: ЗАКОН СИЛЫ. СИЛЬНЫЕ
ИМЕЮТ ПРАВО ОБИЖАТЬ И ПОЖИРАТЬ
СЛАБЫХ. ЛЕВ СПОКОЙНО МОЖЕТ СЪЕСТЬ ЛАНЬ,
И ЗА ЛАНЬ НИКТО НЕ ЗАСТУПИТСЯ, А ЛЬВА
НИКТО НЕ НАКАЖЕТ. КЛИМАТ В ДАЛЬНЕМ
РЕДКОЛЕСЬЕ ТЯЖЁЛЫЙ: КАЖДЫЙ ГОД СЕЗОН
ЛИВНЕВЫХ ДОЖДЕЙ СМЕНЯЕТСЯ ДОЛГОЙ,
ИЗНУРЯЮЩЕЙ ЗВЕРЕЙ И ИСТОЩАЮЩЕЙ ЗЕМЛЮ
ЗАСУХОЙ. ПО УДИВИТЕЛЬНОМУ СТЕЧЕНИЮ
ОБСТОЯТЕЛЬСТВ ИМЕННО В ЭТОМ
ЗАСУШЛИВОМ, ЗВЕРСКОМ, НЕПРИВЕТЛИВОМ
И ОПАСНОМ КРАЮ РАСТЁТ САМЫЙ ВКУСНЫЙ
И СОЧНЫЙ В МИРЕ ФРУКТ ПОД НАЗВАНИЕМ
«СОЛНЕЧНОЕ МАНГО».

ЛЕГЕНДА ПРО КОСТЬ И МЯКОТЬ

— Пить, — жалобно сказал жирафик Рафик. — Мам, дай мне водички.

— Сейчас засуха, милый, поэтому у нас мало воды. Ты сегодня уже пил воду. Я дам тебе кокосовое молоко, оно поможет утолить жажду.

Жирафа Рафаэлла протянула сыну кокос с соской, и он зачмокал, потягивая тёплую, мутную, сладковатую жидкость.

— Ну что, напился? — Рафаэлла забрала у него пустой орех.

— Да, но мне надоело кокосовое молоко!

— Не говори так! — нахмурилась жирафа. — Не гневи Богов Манго. У других зверей в засуху нет даже кокосового молока.

— Почему у других зверей нет?

— Потому что они обычные звери, Рафик, а не изысканные, как мы. Наш род Изысканных Жирафов очень древний и знатный. В нашем роду у всякого самца имя — Раф, как у тебя и у папы, а у самки — Рафаэлла, как у меня. Мы богаты, поэтому у нас есть сочные фрукты, вода и кокосы даже во время засухи.

— Если мы такие знаменитые и богатые, почему мы уже третий день прячемся? Почему ты сегодня не отпустила меня в пустыню играть с сурикатами? Мы собирались искать пиратский клад...

— Мы прячемся, милый, потому что Царь Зверей перестал следить за порядком и уехал далеко-далеко. И сейчас в Редколесье орудует шайка львов во главе с вожаком по кличке Братан. И им плевать, что мы из знатного рода. Они хищники и головогрызы. А мы — беззащитные жертвы. Лучше посидеть несколько дней безвылазно дома, чем пойти играть с сурикатами и потерять жизнь.

Рафаэлла откинулась в кресле с высокой спинкой, поддерживавшей её длинную шею.

— А почему мы жертвы, мама? — возмутился Рафик. — Давай мы тоже будем хищниками. Пойдём на охоту! Загрызём этих мерзких львов! Ненавижу быть жертвой!

— Ты смел и мудр не по годам, сын мой, — одобрительно кивнула Рафаэлла. — Когда ты вырастешь, обязательно найдёшь способ наказать львов и отнять у них власть, да помогут тебе Боги Манго. Но только хищником ты, сынок, никогда не станешь.

— Почему это? — расстроился Рафик. — Почему мы, жирафы, — не хищные, а львы — хищные? Почему у них есть клыки, а у нас нет? Почему у нас рога мягкие? Почему нас такими сделал Бог Манго?

— Потому что мы едим мякоть, а они едят кость, — ответила Рафаэлла.

— В каком смысле? — не понял Рафик.

— Если хочешь, я расскажу тебе легенду про кость и мякоть, — предложила Рафаэлла. — И ты поймёшь, как появились хищники и жертвы.

— Хочу! Хочу! — Рафик возбуждённо запрыгал и ударился мягкими рожами о потолок.

— Только с одним условием, Рафик. Пока я рассказываю, ты должен лежать в кровати. Да-да, я знаю, ты не хочешь спать, но ты должен немножечко полежать и расслабить шею. Иначе заработаешь искривление. А у изысканного жирафа шея должна быть прямая.

— Хорошо! — Жирафик забрался в кровать и вытянул длинную тонкую шею. — Ну, давай же, рассказывай про кости и мякоть.

* * *

Давным-давно, в начале времён, была только бескрайняя пустыня, а в центре этой пустыни росло Великое Древо Манго. И вот однажды на самой верхушке Древа Манго созрели два плода: солнце и мрак. Плод солнца был золотистым, сочным, сладким, ароматным и ярко сиял. Плод мрака был чёрным, сморщенным, гнилым и зловонным.

— Огнам гоб я, — сказал солнечный плод на древнем языке. — Я — Бог Манго.

— Огнам гоб яи, — ответил плод мрака. — И я — Бог Манго.

— Я сейчас пролью свой золотой сладкий сок на пустыню, — сказал плод солнца, — и из этого сока вырастет фруктовый сад. В саду я поселю двух первых зверей — жирафу и льва. Они станут лучшими друзьями. Питаться они будут плодами с фруктовых деревьев. Я сделаю фрукты сочными и мягкими, лишёнными косточек, так что ни жирафе, ни льву не понадобятся острые зубы.

И золотистый Бог Манго капнул с неба своим сладким, душистым соком, и в пустыне вырос фруктовый сад, и уже через минуту в саду созрели киви, бананы, инжир, гранаты, груши, яблоки, виноград и, конечно же, манго. Манговое дерево красовалось в центре сада — такое же, как Великое Древо Манго, только меньше размером. Все плоды в саду были мягкими и без косточек.

Солнечный Бог Манго пролил на землю ещё две золотые капли, и из них родились два первых зверя саванны — Лев и Жирафа. Увидев друг друга, Лев с Жирафой обнялись и потёрлись носами, потом немного поиграли, потом поели сладких и сочных фруктов — и вместе улеглись спать в тени прекрасного дерева манго.

— Ты создал фруктовый сад без меня, брат мой, — недобро сказал Бог Мрака. — Что мне остаётся? Лишь немного его дополнить. Сейчас я капну на сад своим ядовитым, чёрным, нечистым соком. Тогда у плода, в который я попаду, под нежной мякотью появится острая, твёрдая, несъедобная кость.

И Бог Мрака пролил с неба на сад гнилую чёрную каплю, и капля упала на плод на самой верхушке дерева манго, росшего в центре фруктового сада.

— Детёныши мои, Лев и Жирафа! — воскликнул тогда солнечный Бог Манго. — Играйте в саду и ешьте любые плоды, кроме того, что растёт на самой верхней ветке мангового дерева в центре сада. Его я вам есть строго-настрого запрещаю!

— Хорошо, великий Бог Манго! — откликнулись Лев и Жирафа. — Мы не будем трогать запретный плод, тем более он так высоко растёт, а у нас здесь столько доступных сладких плодов.

— Ты создал первых зверей саванны без меня, мой дорогой брат, — прошептал чёрный Бог Мрака. — Что мне остаётся? Только создать ещё одно существо.

С этими словами плод мрака исторг из себя густую чёрную каплю слизи, и капля превратилась в мохнатого чёрного Паука, и Паук спустился с неба на землю по тонкой слизистой нити. Он поселился во фруктовом саду вместе со Львом и Жирафой.

— Детёныши мои, Лев и Жирафа! — прокричал с неба солнечный Бог Манго. — Любите друг друга, но опасайтесь чёрного Паука. Он — не моё дитя, а дитя Бога Мрака, держитесь от него как можно дальше и не слушайте его злые слова.

Лев с Жирафой послушались и отказались играть с Пауком, когда он к ним приблизился.

— Очень зря, — огорчился Паук. — Я знаю самую интересную в мире игру. А вы всегда играете в одно и то же — салки и догонялки.

— А какая игра самая интересная? — хором спросили Лев и Жирафа.

— Прятки, — ответил Паук. — Я лучше всех умею играть в прятки. Давайте я спрячу от вас в паутине один из плодов, а вы будете его искать. Это весело!

— Звучит интересно. Но мы всё равно не будем с тобой играть, — ответили Лев и Жирафа. — Нам Бог Манго не разрешает.

— А если мы ему не скажем? — предложил Паук.

— Ну... не знаю, — ответил Лев. — Мне кажется, это будет нечестно. Я не играю.

— А ты что скажешь, Жирафа? — спросил Паук.

— Я тоже не знаю... — начала было Жирафа.

— Не продолжай, — прошептал Паук прямо Жирафе в ухо. — Знаешь, почему Лев отказался? Он боится, что плод, который я спрячу, висит высоко и он его не найдёт, а ты найдёшь, потому что у тебя такая длинная шея. А у Льва шея короткая. Он завидует твоему росту. Он боится тебе проиграть.

— Знаешь, Лев, — сказала Жирафа. — То, что ты низкорослый и у тебя короткая шея, ещё не повод лишать меня интересной игры!

— При чём тут шея? И почему ты меня оскорбляешь? — Лев обиженно зарычал на Жирафу.

— А ты почему на меня рычишь? — возмутилась Жирафа. — Разве можно рычать на друзей?

В ту ночь Лев с Жирафой впервые не спали рядом, в обнимку, под манговым деревом. Лев ушёл спать под бананами, а Жирафа прикорнула под гранатом. Паук же всю ночь не сомкнул глаз. Он сидел на верхушке дерева манго и плёл паутину. К утру он полностью замотал в паутину плод манго — тот самый, в который плюнул его создатель, Бог Мрака. Закончив своё дело, Паук

спустился по тонкой слизистой нити с верхушки дерева к дремавшей Жирафе и прошептал ей в ухо:

— Игра начинается! Найди тот плод, что я спрятал. Награда победителю — мякоть плода. Вкуснее фрукта ты не попробуешь никогда!

Жирафа встала, умылась росой и стала бродить по саду в поисках спрятанного плода.

— Жирафа! — окликнул её Лев. — Иди ко мне! Давай играть в догонялки!

— Опять догонялки? — презрительно скривилась Жирафа. — Вечно одно и то же! Ты за мной гонишься, я либо сбегая, либо ты меня настигаешь, и всё это ничем не кончается, победитель никогда не получает награды! Сегодня у меня есть игра поинтересней.

— Что за игра? — спросил Лев. — Давай играть в неё вместе.

— Ну уж нет. В эту игру я буду играть с Пауком. Он спрятал от меня самый вкусный на свете плод, моя задача — его найти. Награда победителю — сочная, сладкая мякоть.

— Но ты ведь со мной поделишься? — спросил Лев. — Дашь мне тоже попробовать?

— Не знаю, — ответила Жирафа. — Я подумаю. Зависит от моего настроения.

Весь день Жирафа искала спрятанный плод, а чёрный Паук то и дело свешивался на паутинке с деревьев и шептал ей:

— Выше! Ищи выше! У тебя такая длинная шея, тяни её изо всех сил.

И Жирафа тянула шею и заглядывала всё выше и выше — пока наконец не нашла на самой верхушке самого высокого мангового дерева, росшего в центре сада, большой круглый кокон из паутины. Жирафа коснулась ртом паутины, потянула за торчавший кончик одной из нитей — и паучья сеть распустилась, открыв Жирафе огромный, спелый, золотистый плод манго с чёрной точечкой на боку.

— Ты нашла то, что я спрятал! — воскликнул Паук. — Этот плод — твой по праву! Отведай его нежную, сочную мякоть! Только кусай осторожно, внутри скрывается кость.

Жирафа сняла манго с ветки и откусила.

— Ты прав, Паук. Я никогда в жизни не пробовала ничего подобного. Этот плод прекрасен! Он лучше всего, что произрастает в саду.

Слова Жирафы услышал Лев.

— Поделись со мной! — сказал он. — Я тоже хочу попробовать самый вкусный на свете фрукт.

— Так и быть! — ответила Жирафа. — Настроение у меня такое хорошее, что я с тобой поделюсь!

И она кинула Льву полуобглоданную сердцевину манго. Лев жадно набросился на подарок, но вместо нежной мякоти в пасти его оказалась твёрдая кость. Лев попытался жевать её — и сломал четыре зуба. В тот же миг обломки зубов превратились в четыре острых клыка. Лев разжевал косточку манго, проглотил её, оскалил свои новые, острые зубы и потянул носом.

— Ты не поделилась со мной, Жирафа, — прорычал он. — Ты съела всю сочную мякоть. Я чую, что сок прекрасного фрукта смешался с твоей горячей жирафьей кровью. Я слышу зов твоей крови, она зовёт меня вкусить от съеденного тобой сладкого плода.

С этими словами Лев набросился на Жирафу, укусил её за ногу, и на дерево манго брызнула из раны алая кровь, и все плоды в саду скукожились и увяли. Фруктовый сад высох, земля вокруг корней пошла трещинами.

Жирафа вырвалась, ударила Льва копытом и изо всех сил покакала прочь, в пустыню, а Лев погнался за ней.

— Теперь у вашей игры в догонялки всегда будет победитель! — усмехнулся чёрный Паук. — Если хищник настигает жертву — он получает в награду её жизнь. Если жертве удаётся скрыться — она получает в награду собственную жизнь.

— Что ты наделал, брат?! — воскликнул солнечный Бог Манго, глядя с неба на увядший фруктовый сад и на бегущих по пустыне Льва и Жирафу.

— Я сделал их игру интересной, — засмеялся чёрный Бог Манго. — Я дал им мякоть и кость.

* * *

— Мне страшно, мама, — пропищал жирафик Рафик. — Получается, лев Братан и его прихвостни слышат зов моей крови? Значит, рано или поздно они найдут меня, даже если ты очень хорошо меня спрячешь?

— Львы слышат зов твоей крови, но не волнуйся, им тебя не достать, — улыбнулась Рафаэлла. — Ведь ты — Изысканный. Тебя защищают самые лучшие в мире солдаты.

— Спой мне колыбельную про то, как меня защищают, — попросил Рафик и закрыл глаза, обрамлённые густыми пушистыми ресницами.

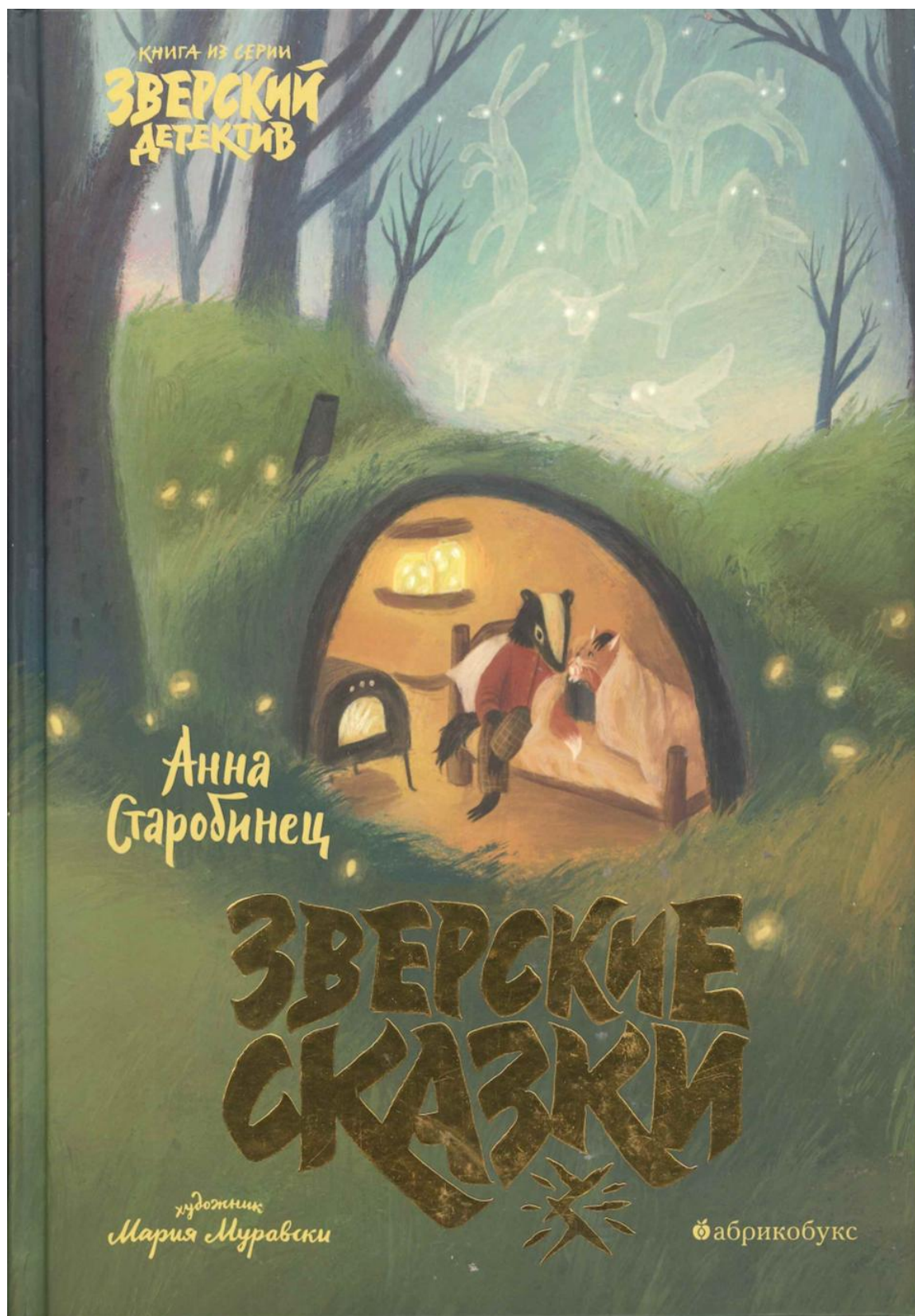
— Конечно, милый.

И Рафаэлла запела сыну колыбельную песню.

(Старобинец, 2020, s. 7–15, 45–61, 71–77, 117–126, vlastní skeny)

ПРІЛОГА 2: ТИТУЛНІ СТРАНА КНИГИ

(Старобинец, 2020, vlastní sken)

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Bc. Sabina Krejčířiková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, katedra slavistiky

Název diplomové práce: Překlad vybraných kapitol z knihy Zvířecí pohádky od Anny Starobiněcové

Vedoucí práce: Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

Počet znaků: 207 673

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 68

Klíčová slova: umělecký překlad, dětská literatura, překlad dětské literatury, slovní hříčky, pohádky

Charakteristika práce: Tato diplomová práce se zabývá překladem dětské literatury a tvorbou translatického komentáře k překladu. Pro překlad byla zvolena kniha Zvířecí pohádky od ruské spisovatelky Anny Starobiněcové. Teoretická část práce je zaměřena na překlad umělecké literatury, na dětskou literaturu a na specifika jejího překladu. Poslední dvě kapitoly jsou věnovány autorce Anně Starobiněcové a její knize Zvířecí pohádky.

Stěžejní částí práce je část praktická, tedy překlad vybraných kapitol knihy a translatický komentář k překladu.

ANNOTATION

Name and surname: Bc. Sabina Krejčířiková

Name of department and the faculty: department of the Slavonic studies, Faculty of Arts, Palacký University Olomouc

Title of thesis: Beastly tales by Anna Starobinets: A commented translation of selected chapters

Supervisor: Mgr. Jekatěřina Mikešová, Ph.D.

Number of characters: 207 673

Number of attachments: 3

Number of titles of used literature: 68

Key words: literary translation, children's literature, translating of children's literature, puns, fairy tale

Abstract: This thesis deals with the translation of children's literature and presents a translation commentary to a children's book *Beastly Tales* by a Russian writer Anna Starobinets. The theoretical part of this thesis focuses on literary translation and on the characteristics of children's literature translation. The last two chapters present detailed information about the author Anna Starobinets and her book *Beastly Tales*.

The key part of the thesis is the practical part that contains a translation of chapters selected from the book and a commentary to the translation.